

Logistiikan ammatillisten opintojen toteuttamissuunnitelma

**Uusien opetussuunnitelmien osaamisperusteisuus
todeksi Lean-menetelmällä**

Jarkko Grönberg

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2016
Tekniikan ja liikenteen ala
Logistiikan ylempi AMK tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Grönberg, Jarkko	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä 19.03.2016
	Sivumäärä 106 + liitteet 31	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Logistiikan ammatillisten opintojen toteuttamissuunnitelma Uusien opetussuunnitelmien osaamisperusteisuus todeksi Lean-menetelmällä		
Tutkinto-ohjelma Logistiikan ylempi AMK		
Työn ohjaaja(t) Juha Sipilä		
Toimeksiantaja(t) -		
Tiivistelmä <p>Suomen hallitusohjelman 2015 tavoitteena oli vähentää opintojen päällekkäisyyttä ammatillisessa koulutuksessa joten lakien sekä asetusten kautta osaamisperusteisuus tuli todeksi syyslukukaudesta 2015 alkaen. Tämän johdosta Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston logistiikan osastolla päätettiin moduloida autonkuljettajien ja varastonhoitajien ammattitutkinnot.</p> <p>Moduloinnin taustalla toimi Lean-filosofia, jonka keskeisenä ajatuksena oli hukan vähentäminen eli opiskelun näkökulmasta opiskelijan opiskeluajan nopeuttaminen päällekkäisyyksiä poistamalla sekä osaamisen tunnistamista ja tunnustamista hyödyntämällä. Tavoitteena oli luoda uusi opetuksen toteuttamissuunnitelma, joka modulointia käyttäen varmistaisi osaamisperusteisuuden toteutumisen. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten toteuttamissuunnitelman käyttöönotossa onnistuttiin ensimmäisen puolen vuoden ajanjaksolla.</p> <p>Luotua modulointijärjestelmää tarkasteltiin tapaustutkimusmenetelmällä, ja tuloksia arviointiin teemahaastattelun sisältöanalyysin avulla. Haastateltavina oli viisi (5) logistiikan osaston opettajaa, joiden vastauksista nousi esiin keskeisinä teemoina opiskelijoiden hyväksilukujen aiheuttamat hukka-ajat, joita ei ollut pystytty hyödyntämään valmistumisen nopeuttamiseksi. Samoin ongelmiksi nousivat pakolliset ryhmäkoot ja opiskelijoiden ikärajoitukset ajokorttien saamisessa, jotka osaltaan hidastivat opintojen edistymistä.</p> <p>Ensimmäisen puolen vuoden seurannan perusteella modulointi ei onnistunut toivotulla tavalla ja hukka-aikoja ei saatu poistumaan järjestelmän ollessa edelleen liian ryhmäkohtainen eikä tarvittavissa määrin yksilökohtainen. Myös osa opettajista opetti edelleen aieman järjestelmän mukaisesti opittavaa ainetta eikä opiskelijaa. Ratkaisuksi nousivat perehdytyksen tarve ja parempi suunnittelu sekä resursointi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) osaamisperusteisuus, Lean, modulointi, toteuttamissuunnitelma		
Muut tiedot		

Author(s) Grönberg, Jarkko	Type of publication Master's thesis	Date 19.03.2016 Language of publication: Finnish
	Number of pages 106 + appendices 31	Permission for web publication: x
Title of publication The implementation plan of vocational studies in logistics The new competence-based curricula accomplished with Lean methods		
Degree programme Master's Programme in Logistics		
Supervisor(s) Sipilä, Juha		
Assigned by		
Abstract <p>The goal of the 2015 Finnish government programme was to reduce overlapping in vocational education. Therefore, due to legislation and decrees, competence-based education became a reality since the autumn term of 2015. Thus, the logistics department in Etelä-Kymenlaakso Vocational College decided to modulate their vocational qualifications.</p> <p>Lean philosophy created the framework for modulation. The core concept was minimizing waste, which from the viewpoint of studying meant quickening the study times by removing overlapping and by identification and recognition of prior studies. The aim was to create a new implementation plan for teaching that ensured the realization of competence-based education by means of modulation. Another aim was to find out how successfully the implementation plan had been put to use during the first half-year period.</p> <p>Case study method was applied to examine the modulation system. The implementation results were evaluated by means of content analyzed theme interview. Five (5) teachers of the logistics department were interviewed, and the central themes that stood out were crediting-created waste that could not have been utilized for the benefit of earlier graduation. Similarly, mandatory group size and students' age limitations were seen problematic, as they, in turn, hindered the study progress.</p> <p>Based on the first half-year follow-up, the modulation did not succeed as planned and waste could not be removed due to the fact that the system persisted in being more group than individually based. In addition, some of the teachers continued to teach according to the previous system, which meant teaching the subject, not the student. Thus, the need for teacher orientation and more efficient planning along with better resourcing were seen as solutions.</p>		
Keywords/tags (subjects) competence-based education, Lean, modulation, implementation plan		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto.....	6
1.1	Tutkimuskysymykset	7
1.2	Tutkimuksen rajaus ja rakenne	7
2	Tutkimusmenetelmät	8
2.1	Taustateoria teemahaastattelun tekemiseen	9
2.2	Teemahaastattelun eteneminen	10
2.3	Haastattelutilanteen ohjaus ja tekniikat	11
2.4	Teemahaastattelun litterointi	12
3	Ammatillinen peruskoulutus	14
3.1	Osaamisperusteinen opetus.....	15
3.2	Osaamispisteet	15
3.3	Ammatillisten perustutkintojen sisältö	16
3.4	Yhteiset tutkinnon osat	18
3.5	Ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi	21
3.6	Yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen osaamisaloilla	24
3.7	Opiskelijakohtaisen polun järjestäminen yhteisissä ja vapaasti valittavissa tutkinnonosissa.	25
4	Opetussuunnitelman toimeenpano oppilaitoksessa	26
4.1	Työssäoppimista suunniteltaessa.....	29
4.2	Työssäoppimispaikalla tapahtuva opiskelu.....	29
4.3	Henkilökohtaisen opintopolun järjestäminen oppilaitoksessa	31
4.4	Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.....	32
4.5	Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	34
4.6	HOJKSin sisältö	36
4.7	Tutkinnon osaamisalakohtainen sisältö	37

4.8	Ammatillisten tutkinnonosien muodostuminen logistiikan perustutkinnossa.....	38
5	Osaamisen arviointi.....	43
5.1	Oppimisen ja osaamisen arviointimenetelmät	43
5.2	Arvioinnin suorittaminen	46
5.3	Opiskelijan itsearviointi	47
5.3.1	Oppimisen arvioinnin merkitys.....	47
5.3.2	Etenemisehto tutkinnonosan sisällä	48
5.3.3	Osaamisen arvioinnin muodostuminen	49
5.3.4	Ammatillisten tutkinnonosien arviointikriteerien perusteet	50
5.4	Osaamisen hankinta	52
5.5	Osaamisen tunnistaminen.....	53
5.6	Osaamisen tunnustaminen	54
5.6.1	Opintojen tunnustamisen poikkeukset tietyissä tutkinnonosissa.....	54
5.6.2	Lukio-opintojen tunnustaminen	55
5.6.3	Toisen ammatillisen osaamisalan tutkinnonosan tunnustaminen.....	55
5.6.4	Osaamisen tunnustaminen vapaasti valittaviin tutkinnonosiin	56
5.6.5	Osaamisen tunnustaminen ammattikorkeakouluopinnoista.....	56
5.6.6	Työkokemuksella hankittu osaaminen ja sen tunnustaminen.....	56
5.7	Oppilaitoksessa annettavien arvosanojen ja arvioinnin säilyttäminen	57
5.8	Arvosanan korottaminen ja uusinnat ammatillisessa perustutkinnossa ..	58
5.9	Erytisopetuksen vaikutus arviointiin	59
6	Lean-ajattelu	61
6.1	Lean-ajattelutapa	61
6.2	Lean-historiaa	62
6.3	Leanilla johtaminen	64
6.4	Työkalut Leanissa	66

	3
6.5 Lean-vision neljä eri komponenttia.....	68
6.6 Lean ammatillisessa koulutuksessa.....	68
7 Mitä on modulointi?.....	69
7.1 Modulaarisuuden jako.....	70
7.2 Modulien käyttö.....	71
8 Tutkimuksen toteuttaminen.....	73
8.1 Tutkinnon rakentuminen ja moduloinnissa huomioitavat asiat.....	75
8.2 Moduloinnin soveltuvuus ammatilliseen koulutukseen.....	76
8.3 Moduloinnin periaatteet ja laadinta.....	77
8.4 Modulointi opetuksen seurannan näkökulmasta.....	80
8.5 Moduloinnin toteutuminen.....	80
8.6 Tutkinnonosan rakentuminen moduleista.....	82
8.7 Modulin rakenne ja sisältö.....	83
9 Teemahaastattelun toteuttaminen.....	86
9.1 Teemahaastattelun toteutus.....	87
9.2 Aineiston segmentointi ja sisältöanalyysi.....	88
10 Tutkimuksen tulokset.....	96
10.1 Lean-johtaminen ja hukka-ajan minimointi.....	97
10.2 Moduloinnin vaikutus opintojen toteuttamiseen.....	99
10.3 Teemahaastattelun tulokset.....	101
10.4 Pohdinta.....	103
11 Reflektointi.....	104
11.1 Jatkotutkimusaiheet.....	106
Lähteet.....	107
Liitteet.....	109

Tutkimustyössä esiintyviä termejä ja sanoja

Ammattiosaamisen näyttö	Opiskelijan suunnittelema työkokonaisuus, jonka arvioinnin perusteella muodostetaan tutkinnon osan arvona.
Kanban -tekniikka	Yksi menetelmä tai työkalu jolla rajoitetaan prosessissa olevaa keskeneräisen työn määrää.
ECVET-järjestelmä	Ammatillisessa koulutuksessa käytettävä oppimistulosten eurooppalainen siirto- ja kerryttämisyjärjestelmä.
Focus group -haastattelu	Valikoidussa ryhmässä tapahtuva ja haastattelijan ylläpitämä keskustelu ennalta suunnitellun haastattelurungon pohjalta.
Hiljainen opetussuunnitelma	Virallisen opetussuunnitelman lisäksi tai siitä huolimatta opetettua asiaa.
Imuohjaus	Imuohjaus on tuotannon ohjauksen muoto jossa tuotteita valmistetaan vain jos asiakkaat niitä tilaavat.
Integrointi	Eri oppiaineiden yhteisten tavoitteiden ja sisältöjen yhdistäminen ja toteuttaminen opetuksessa.
Jalostusarvo	Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena.
Kata	Tapa tehdä tai toimia.
Kaksoistutkinto	Ammatti- ja lukio-opintojen rinnakkainen suorittaminen.
Laskentapäivä	Valtion maksaman opiskelijakohtaisen rahamäärän suuruuden laskemisen määräävä päivämäärä.
Läpimenoaika	Kuvaa tarvittavaa aikaa tilauksen vastaanottamisesta toimittamiseen asiakkaalle.
Opiskelijahuolto	Opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esim. kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi.
PDCA-menetelmä	Kehittämisen kehä jossa on neljä vaihetta (plan, do, check, act)
SORA- lainsäädäntö	Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa koulutuksessa määrittävä laki.
Wilma-järjestelmä	Suomessa useiden peruskoulujen, lukioiden ja ammatतिoppilaitosten käytössä oleva WWW-käyttöliittymä.

Kuviot

Kuvio 1. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman muodostuminen.	33
Kuvio 2. Arvosanan muodostuminen kriteeriperusteisesti.	49
Kuvio 3. Osaamisen arvioinnin muodostuminen.	50
Kuvio 4. Tutkinnonosan arvioinnin eteneminen.	52
Kuvio 5. PDCA-ympyrän malli.	67
Kuvio 6. Tutkinnonosien yhdistäminen modulien avulla.	82

Taulukot

Taulukko 1. Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa.	20
Taulukko 2. Osaamistavoitteet tutkinnonosasta inventointi ja saldonhallinta.	21
Taulukko 3. Tutkinnonosan inventointi ja saldonhallinta, arviointikriteerit inventoinnin suorittamisesta.	22
Taulukko 4. Ammattiosaamisen näyttö tutkinnonosassa inventointi ja saldonhallinta.	22
Taulukko 5. Yhteisten aineiden ja lukiokurssien vastaavuustaulukko.	23
Taulukko 6. Hopsin sisältö.	33
Taulukko 7. Arviointiasteikko ja mukautuksen vaikutus.	60
Taulukko 8. Leanin ilmiöt.	64
Taulukko 9. Logistiikan tutkintojen osat.	81
Taulukko 10. Tutkinnonosista syntyneet modulit.	81
Taulukko 11. Esimerkki tehtävät-listan sisällöstä.	85

1 Johdanto

Suomen hallituksen uusi hallitusohjelma linjasi 29.5.2015 ammatillisen koulutuksen osalta uusia suuntia johon koulutusta ohjataan. Osa näistä teemoista vaikuttaa tässäkin kehittämishankkeessa, ja niistä keskeisimpänä on joustavien opintopolkujen rakentaminen tutkintojen sisällä ja välillä, sekä osaamisperustaisuus. Käytännössä tämä tarkoittaa uusien opintopolkujen mahdollistamista siten, että valmistuminen ammattiin nopeutuu ja samalla rahoitusta koulutuksen järjestäjälle muutetaan siten, että päällekkäisyyksien karsiminen kannattaa myös taloudellisesti. (Ratkaisujen Suomi 2015, 18)

Uuden opetussuunnitelman tekeminen piti olla yksinkertainen prosessi, sillä valtion taholta oli ilmaistu, ettei tutkintojen tavoitteet muuttuisi vaan enemmänkin muutetaan tavoitteeseen pääsyn sääntöjä eli opetuksen järjestämistä.

Osaamisperusteinen opetussuunnitelma perustuu opiskelijan osaamisen tunnustamiseen, on se sitten hankittu missä tahansa. Tällä menetelmällä vältetään kaksinkertainen opiskelu ja saadaan resurssit kohdennettua opetusta tarvitseville opiskelijoille, ja jo osaavat pääsevät etenemään nopeammin ilman esteitä. Tämä aiheuttaa kovia paineita opetuksen järjestämiseen, koska käytännössä kaikki opiskelijat etenevät oman suunnitelman mukaisesti.

Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston logistiikan opettajatiimin kesken päätimme, että teemme alamme osalta uuden oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman, ja sen toteuttamissuunnitelmasta tulisi saada mahdollisimman helposti muokattava opiskelijakohtainen kokonaisuus, jolla pystymme parhaiten toteuttamaan valtion tahtoa yksilökohtaisista suunnitelmista opintojen etenemiseen. Taustalla vaikuttaa kaksi eri näkökulmaa: 1) opiskelija pitäisi saada valmistumaan mahdollisimman pienessä ajassa joutokäynti eli hukka minimoiden, ja 2) oppilaitoksen näkökulmasta pitäisi opetus olla taloudellisesti järkevän kokoiselle ryhmälle järjestettyä opetusta. Tässä apuna päätimme käyttää aikuiskoulutuksesta tuttua modulointia sekä Lean-menetelmiä. Tavoitteeksi asetimme, että uusi opetussuunnitelma pystyy toimimaan opiskelijan henkilökohtaisena etenemissuunnitelmana, johon voidaan merkitä hyväksiluvut ja opintojen ajoitukset, sekä omat polut joita voidaan matkan varrella helposti muuttaa.

Tavoitteena oli myös rakentaa toimiva henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman seurantajärjestelmä, jota pystyy käyttämään niin oppilaitos kuin jokainen opiskelijakin. Tämän seurantajärjestelmän rakentamisessa osa aineistosta ja johtopäätöksistä on tehty logistiikan opettajien kesken havainnoimalla ja siitä keskustelemalla ja osa johtopäätöksistä perustuu kirjallisiin lähteisiin.

1.1 Tutkimuskysymykset

Tämä tutkimus tarkastelee logistiikan opetuksen järjestämistä Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa logistiikan osastolla, jossa opetetaan autonkuljettajia ja varastonhoitajia. Tutkimusmenetelmänä on tapaustutkimus, joka tutkii uuden opetussuunnitelman toteuttamista ja sen onnistumista, lait ja asetukset huomioiden. Tavoitteena on tutkia miten Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa logistiikan osastolla uusien osaamisperustaisten opetussuunnitelmien toteuttamissuunnitelmassa hyödynnetään Lean-menetelmiä sekä modulointia, ja miten niiden hyödyntämisessä on onnistuttu ensimmäisen puolen vuoden aikana.

Täten tutkimuskysymyksiksi muodostuivat: *Miten Lean-johtamisen ja modulaarisuuden käsitteitä voi soveltaa ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa?* sekä *Miten näiden käsitteiden soveltaminen on onnistunut käytännössä ensimmäisen puolen vuoden kokemuksen pohjalta?*

Jotta moduloinnin soveltavuudesta ammatilliseen opetukseen saisi enemmän tietoa, päädyttiin tässä tutkimuksessa suorittamaan teemahaastattelu, jossa alan opettajilta kysyttiin heidän mielipiteitään moduloinnin ja uuden toteuttamissuunnitelman onnistumisesta.

1.2 Tutkimuksen rajaus ja rakenne

Tämä tutkimus käsittelee Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston logistiikan osaston uuden opetussuunnitelman toteuttamissuunnitelman virtauttamista Lean-menetelmien ja moduloinnin avulla. Tutkimus rajautuu ajallisesti uuden toteuttamissuunnitelman käyttöönoton ensimmäiselle puolen vuoden jaksolle. Tässä tutkimuksessa ei käsitellä kustannuksia ja niiden vaikutuksia opetuksen

järjestämiseen. Tutkimus toteutetaan vain oppilaitoksen näkökulmasta, jolloin sidosryhmiä ei huomioida.

Tämän opinnäytetyön rakenne on tehty siten, että luku 2 esittelee tutkimusmenetelmät sekä teemahaastattelun taustateorian ja toteuttamisen lähtökohdat. Luvussa 3 käsitellään uusien opetussuunnitelmien uudistuksia yleisesti. Luvussa 4 näkökulmana on oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman rakentaminen ja tärkeimmät uudistuneet sisällöt. Viidennessä luvussa käsitellään opiskelijan opintojen päällekkäisyyksien poistamisen näkökulmasta tärkeimpiä asioita uusista perusteista, jotka mahdollistavat opintojen etenemisen joustavasti. Nämä luvut luovat raamit opetuksen järjestämiselle uusien määräysten ja säädösten näkökulmasta.

Lean-teoria sekä modulointi ja niiden vaikutukset ammatilliseen koulutukseen käsitellään luvuissa 6 ja 7. Luvussa 8 on esitetty miten opintojen modulointi ja Lean-johtaminen on toteutettu logistiikan opetuksessa ja luvussa 9 tuodaan esille teemahaastattelun toteutus. Luku 10 esittelee tutkimuksen tulokset ja luku 11 sisältää oman oppimisen sekä jatkotutkimusaiheiden pohdintaa.

2 Tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen eli kyseessä on laadullinen tutkimus. Lisäksi se on case study eli tapaustutkimus, joka pyrkii tutkimaan miten Lean-menetelmiä voidaan hyödyntää ammatillisessa koulutuksessa. Yhtäältä metodologia pohjautuu työpöytä tutkimukseen, jossa tarkastellaan miten koulutuksen järjestäjän pitää ottaa huomioon lakien ja asetusten muutoksen koulutuksen järjestämisestä. Toisaalta tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastattelua, jolla pyritään selvittämään näiden ohjeistuksien toteutuminen ja onnistuminen käytännössä.

Kvalitatiivinen tutkimus on monialainen tutkimus, joka pyrkii selvittämään ja löytämään tosiasioita todellisesta elmästä, joita ei välttämättä muuten huomattaisi, koska jokaisella tutkijalla huomio kiinnittyy oman mielenkiinnon mukaan tutkittavaan asiaan ja tällöin tuloksen voi helposti nähdä vain omasta näkökulmasta. Tutkittavien asioiden osalta ihmiset esittävät usein tulkintoja vain omasta näkökulmasta

käyttämällä sitä tietoa mikä heillä sillä hetkellä asiasta on, joten tutkijan objektiivisuus heijastuu aina kvalitatiiviseen tutkimukseen sekä tutkimuksen tuloksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 151-152) Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuudesta voidaan todeta, että kaikki kuvaukset ovat omanlaisiaan jolloin kahta samanlaista tapausta ei välttämättä ole (Hirsjärvi ym. 2000, 214).

Tapaustutkimuksella pyritään hankkimaan yksityiskohtaista tietoa jostakin yksittäisestä ilmiöstä tai tapauksesta (Hirsjärvi ym. 2000, 123). Tässä laadullisena tutkimusmenetelmänä käytetään työpöytä tutkimusta, joka nimensä mukaisesti on tutkimus joka tehdään työpöydällä ilman kenttätyöskentelyä (Desk Research - Methodology and Techniques. n.d.). Työpöytä tutkimuksen materiaalina on Opetus - ja Kulttuuriministeriön laatimat ohjeet oppilaitoskohtaisten opetussuunnitelmien laatimisesta sekä Lean-filosofian hyödyntämisestä toteuttamissuunnitelmien teossa. Toisena tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelu, jolla selvitetään miten työpöytä tutkimuksen johtopäätökset on onnistuttu toteuttamaan käytännössä.

2.1 Taustateoria teemahaastattelun tekemiseen

Teemahaastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen kehittämismenetelmä, jolla pyritään selvittämään mistä jossakin ilmiössä on kyse. Selvittävään ongelmaan ratkaisun löytämiseksi käytettävänä haastattelumuotoina voivat olla yksilö-, ryhmä-, sekä focus group -haastattelu. Teemahaastattelua kehittämistutkimuksessa käytetään kolmessa eri vaiheessa, joita ovat ongelman määrittely, vaikuttavuuden arviointi ja tulosten arviointi. (Kananen 2011, 99; Hirsjärvi ym. 2000, 195)

Teemahaastattelu on idealtaan utelua muistuttava kysymysmenetelmä, jossa taustalla olevaa ilmiötä kartoitetaan kysymysten avulla, kuitenkaan menemättä suoraan asiaan. Teemahaastattelun kohteena oleva henkilö ei siis välttämättä tiedä mistä ilmiöstä on kysymys ja mitä vastauksia haastateltava haluaa esiin kaivaa. Näin ollen haastattelussa saadaan useilla eri kysymyksillä mahdollisimman paljon tietoa taustalla olevasta ilmiöstä. (Kananen 2011, 100; Hirsjärvi ym. 2000, 195)

Yksilöhaastattelussa pyritään selvittämään haastateltavan henkilökohtainen näkemys ilmiöstä, sillä voi olla mahdollista, että yksilö myös ajattelee ja vastaa yleisellä tasolla, joka ei kuitenkaan ole teemahaastattelun tarkoitus. Ryhmähaastattelussa yksilön

mielipiteet ovat vaikuttamassa ryhmän kaikkiin jäseniin, jolloin joitakin näkökulmia ja ajatuksia voi jäädä huomiotta ja yksi taitava yksilö pystyy vastauksilla vaikuttamaan muiden mielipiteisiin ja yleistämään niitä. Luotettavin tieto saadaan haastatteleamalla yksilö kerrallaan, jolloin muiden mielipiteillä ei ole vaikutusta yksilöön. Haastattelijan on myös helpompi ohjata keskustelua ja esittää tarkentavia kysymyksiä vain yhdelle haastateltavalle kerrallaan. (Kananen 2011, 100)

Teemahaastattelun haastateltavia valittaessa tulee varmistaa, että heillä on tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Joissakin tapauksissa tämä vaatii oman tutkimuksensa, jotta pystytään varmistamaan haastateltavien validiteetti kyseiseen haastatteluun. Jos haastatteluun ei löydy henkilöitä joita tutkittava ilmiö koskee, valitaan haastatteluun henkilöitä, jotka tietävät ilmiöstä mahdollisimman paljon. Teemahaastattelussa haastateltavien henkilöiden lukumäärää ei etukäteen määritellä eikä sille aseteta mitään rajoja. Jos kuitenkin onnistutaan haastattelemaan kaikkia tutkittavaan ilmiöön liittyviä henkilöitä, voidaan haastattelun todeta olevan kokonaistutkimus kyseisestä ilmiöstä. Näin ollen teemahaastattelussa ei ole käsitettä otanta. Jotta tiedetään, että teemahaastattelussa on riittävä määrä henkilöitä, tehdään tämä päättely tutkittavan aineiston pohjalta. Tutkija siis haastattelee henkilöitä, ja kun haastattelujen vastaukset alkavat riittävässä määrin toistamaan itseään on tarvittava määrä haastatteluja tehty. Tällöin on kyseessä saturointi. Jos haastatteluja on liian vähän, ei aineistosta löydy yhtenäistä linjaa eli aineisto ei saturoidu ja tulokset jäävät hajanaisiksi. Tällöin pitää haastateltavien lukumäärää lisätä, jotta tutkimus onnistuu. (Kananen 2011, 101)

2.2 Teemahaastattelun eteneminen

Teemahaastattelun kysymykset kiertyvät ilmiön ympärille, ja kysymysten valintaan tulee käyttää riittävästi pohdintaa jotta ilmiöstä saadaan mahdollisimman kattavasti tietoa. Tutkittava ilmiö saattaa sisältää useita eri johdannaisia erilaisiin tilanteisiin, ja ilmiöllä voi olla riippuvuussuhteita tilanne- sekä tapauskohtaisesti. Kysymysasettelu pitää siis olla riittävän kattava, jotta kaikki eri näkökulmat tutkittavasta ilmiöstä tulevat esiin. Haastattelun pitää rakentua niin, että edetään yleiseltä tasolta kohti yksityiskohtia. Tätä haastattelutekniikkaa kutsutaan nimellä suppilotekniikka. Kun

haastattelija on saanut teemasta yksityiskohtaista tietoa, voi hän siirtyä seuraavaan teemaan. (Kananen 2011, 102)

Haastattelu etenee vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, jossa haastattelija reflektoi haastateltavaa ja muotoilee kysymykset ja teemat saatujen vastausten mukaan. Näin ollen haastattelija ei välttämättä voi miettiä kysymyksiä tai edes kaikkia teemoja etukäteen, vaan haastattelutilanne ja saadut vastaukset määräävät haastattelun kulun. Jos haastattelija ei huomaa tehdä kaikkia tarvittavia kysymyksiä haastattelun edetessä, voi hän joutua turvautumaan jatko haastatteluun. Tämä onkin usein tarpeellinen, jotta tutkittavasta ilmiöstä saataisi riittävän kattavasti tietoa. (Kananen 2011, 103)

Teemahaastattelun toteuttaminen tehdään reaaliajassa, jolloin haastateltava ja haastattelija kommunikoivat keskenään samassa ajassa, mutta eivät välttämättä samassa tilassa. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelu tehdään kasvotusten tai jonkin sähköisen viestimen välityksellä. Kommunikointi on välitöntä, ja tällöin haastattelija voi muotoilla seuraavaa kysymystä edellisen vastauksen pohjalta. (Kananen 2011, 103)

2.3 Haastattelutilanteen ohjaus ja tekniikat

Tutkittava ilmiö pitää ennen haastattelua jakaa teemoihin. Teema on haastattelussa aina yksi aihe josta keskustellaan. Teemoista keskustellaan haastattelun aikana ja haastattelija pitää yhtä teemaa yllä kunnes vastaus on riittävän yksityiskohtainen. Tällöin voidaan siirtyä seuraavaan teemaan, joka taas aloitetaan yleiseltä tasolta. Haastattelun edetessä haastattelija tekee tarkentavia avoimia kysymyksiä, mutta ei kuitenkaan ohjaavia tai määrääviä kysymyksiä jotka saattaisivat vaikuttaa lopputulokseen. (Kananen 2011, 104-105)

Haastattelun edetessä haastattelija voi tarkentaa saamiaan vastauksia käyttämällä erilaisia haastattelutekniikoita. Esimerkiksi pumppaavat kysymykset toimivat siten, että haastattelija esittää vastauksen saatuaan uusia tarkentavia kysymyksiä kuten ”Entä vielä?”, ”Olisiko muuta?”, ”Mitä tarkoittatte sillä?”, tai ”Kertokaa lisää”. Toinen käytettävä haastattelutekniikka on ”entä sitten” -tekniikka, jota käyttämällä saadaan vastaaja tarkentamaan vastausta, kun kysymys ”Entä sitten?” esitetään vastauksen

perään. Myös ”miksi” -tekniikka on samanlainen. ”Miksi?” -kysymyksestä voidaan myös käyttää tarkentavia kysymyksiä, esimerkiksi ”Mikä johti tähän tilanteeseen?” ja niin edelleen. Tarkentavat kysymykset johdattavat vastausta kohti tarkempia yksityiskohtia, jolloin tutkittavasta teemasta saatu vastaus tarkentuu. Haastattelija voi myös palata saatuun vastaukseen ja yrittää saada lisää yksityiskohtaisempaa tietoa vastauksesta, jolloin haastattelusta voi tulla kattavampi. (Kananen 2011, 104-108)

Avoimet kysymykset muodostuvat kysymyssanoilla ”Mitä?”, ”Miksi?” ja ”Kuinka?”. Nämä kysymyssanat eivät pidä sisällään mitään valmista olettamusta, ja niihin on pakko vastata useammalla sanalla tai lauseella. Usein saatu vastaus on joukko selityksiä. Johdattelevien tai valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttö kysymyksissä ei kuulu teemahaastatteluun. Tällöin kysymykset pitää asettaa siten, ettei niiden sisällä ole mitään ennakkokäsitystä tai oletusta ja siten vaikuta vastaajan vastauksiin. (Kananen 2011, 106-108)

2.4 Teemahaastattelun litterointi

Teemahaastattelua tehdessä on syytä käyttää digitaalista tallennusmuotoa jotta haastattelija pystyy keskittymään haastatteluun muistiin kirjoittamisen sijaan. Haastattelun jälkeen tutkija voi tallenteelta kirjoittaa puhtaaksi haastattelun ja litteroida tekstin. Litterointi tarkoittaa haastattelun aukikirjoittamista, ja sen voi tehdä monella eri tarkkuudella. Litterointi on siis tallenteiden muuttamista kirjalliseen muotoon ja se tulisi tehdä mahdollisimman sanatarkasti. Litteroinnin tasoja ovat sanatarkka, yleiskielinen ja propositiotason litterointi. Tarkimmalla tasolla kirjoitetaan myös sanojen taukojen pituudet ja käytetään muutenkin erikoismerkkejä haastateltavan eleistä. Usein tutkimuksissa kuitenkin riittää litteroinnin yleinen taso, jolloin haastateltavan vastauksista poimitaan vain tutkimuksen näkökulmasta oleellinen osa, joka kirjoitetaan tekstiksi. Suurin hankaluus litteroinnissa on se, ettei tutkija välttämättä löydä oleellista ja keskeistä asiaa joka tulisi tiivistyksessä näkyä. (Kananen 2011, 108-109)

Yleiskielinen litterointi tarkoittaa murre sanojen ja ilmausten muuntamista kirjakiellelle ja propositiotasolla haastattelu tiivistetään ainoastaan sisällön

yleissanomaan. Haastattelun litteroinnissa on myös hyvä käyttää personoimattomia haastateltavia, jolloin haastateltavat numeroidaan ja nimet jätetään pois vastauksista. Tällöin voidaan litteroidut haastattelut taulukoida ja esittää tilastomuodossa segmentoidusti. Segmentointi tarkoittaa tekstin erottelua asiakokonaisuuksiin, jolloin yksi segmentti erottaa asiat toisistaan. Aineistoa tiivistetään segmenttejä kutistamalla, joka tapahtuu siten, että ylimääräiset sanat jätetään pois ja vain keskeiset sanat jäävät taulukoitavaksi. Taulukoidulle segmenteille annetaan koodi, jolloin aineistoa on mahdollista tulkita koodien avulla. Koodauksen avulla voidaan haastattelusta löytää esille nousevia asioita, mutta tämän tarkastelu ja tulkinta on tutkijan omissa käsissä. (Kananen 2011, 109-115)

Sisältöanalyysin tekeminen teemahaastattelun aineistolle on pitkälti tutkijasta kiinni. Samasta aineistosta on mahdollista tehdä useita erilaisia tulkintoja tutkijasta ja näkökulmasta riippuen. Sisältöanalyysin tarkoituksena on löytää aineiston ydinasia ja tuoda se julki tiivistettynä. Tässä voidaan käyttää apuna sanojen tai asiakokonaisuuksien esiintymistiheyttä sekä kytkentöjen esiintymisiä aineistossa. (Kananen 2011, 116-117)

Teemahaastattelun haastateltavien henkilöiden lukumäärä määräytyy sen mukaan milloin haastattelutulokset alkavat saturoitua. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaukset alkavat riittävässä määrin toistamaan itseään, jolloin haastattelijalla voi päätellä olevansa riittävästi asian ytimessä. (Hirsjärvi ym. 2000, 169)

Sisältöanalyysi voidaan jakaa luokitteluun ja teemoitukseen. Luokittelu voi perustua aineistoon tai jo olemassa olevaan teoriaan. Jo olemassa oleva teoria tarkoittaa yleisesti käytössä olevaa käytäntöä tiettyjen asioiden luokittelussa. Tällainen jako voi olla esimerkiksi eri uskontoihin jakautuvat ihmiset, jolloin luokitus on jo valmiina. Jos jakaminen perustuu aineistoon, voidaan se tehdä teemoihin pohjautuen, jolloin tukena voidaan käyttää aineiston luokittelua sekä koodausta. Tutkijan tehtävänä on löytää yhtenevät kohdat ja sisällöt, jolloin tutkimustulosta voidaan käyttää tukemaan tutkijan tekemiä johtopäätöksiä aineistosta. Tarvittaessa tutkija voi käyttää analysoinnissa sitaatteja haastatteluaineistosta jotka tukevat tutkimuksessa käytettävää teoriaa ja ajatusta käsiteltävästä ilmiöstä. Sitaatilla voi siis todistaa olevansa oikealla jäljellä. (Kananen 2011, 117)

3 Ammatillinen peruskoulutus

Suomessa ammatillinen koulutus on ollut vahvasti jatkovaihtoehtona peruskoulun päättäneiden oppilaiden oppivelvollisuuden päätteeksi. Ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden näkee uusien opiskelijoiden jatko-opintojen valinnoista, joista noin puolet valitsevat ammattikoulun toisen asteen koulutuksena. Yhä useampi nuori haluaa valmistua ammattiin nopeammin ja välttää tyhjäkäyntiä opintojen aikana, siksi ammatillisen koulutuksen tulee tehostaa toimiaan ja pyrkiä saamaan opiskelijoille työelämävalmiudet mahdollisimman nopeasti. Nuorille ammattikoululaisille on myös tärkeää säilyttää jatko-opintomahdollisuudet, jos he joskus haluavat jatkaa opintojaan korkeakoulussa, mutta lukio-opinnot eivät heitä enää entiseen tapaan kiinnosta. (Seurantatutkimus ammatillisen koulutuksen mielikuvista 2013, 5-9)

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta sai useita muutoksia vuoden 2014 aikana ja uudet muutokset astuivat voimaan 1.8.2015 ja samalla tuli voimaan useita muutoksia lainsäädäntöön joka ohjailee ammatillista koulutusta niin toisella asteella kuin näyttötutkinnoissakin. Uuden lain suurimpia opetusta koskevia muutoksia on osaamispisteiden käyttöönotto ja opintojen päällekkäisyyksien poistaminen. Aikaisemmin muutoksia on tullut myös oppilaitoksen rahoitukseen liittyviin asioihin joiden vaikutus oppilaitosten rahoissa tulee näkymään vasta ensi vuoden aikana.

Suomessa opetushallitus antaa kaikkia ammattitutkintoja varten perusteet, josta oppilaitokset tekevät omat tutkintokohtaiset opetussuunnitelmat.

Opetussuunnitelmissa on tavoitelauseet, jotka on kirjoitettu muotoon *opiskelija osaa*. Näitä lauseita ei saa muuttaa, ellei kyseessä ole mukauttaminen. Jokainen oppilaitos tekee oman suunnitelmansa, jolla tavoitelauseet saadaan toteutumaan. Opetushallitus valvoo opetussuunnitelmien toteuttamista, joka tapahtuu koulutuksen arvioinnin yhteydessä. (Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, n.d.)

3.1 Osaamisperusteinen opetus

Osaamisperustaisuuden lähtökohta on ollut tarve ilmaista opiskelijalle ja työnantajalle konkreettisia asioita joita opiskelijan tulee oppia ja osata koulutuksen aikana sekä sen jälkeen. Työelämään siirtyvän koulutuksen tulee olla selkeästi kaikille ymmärrettävää, tavoitteellista ja johdonmukaista. Tällöin osaamisperusteisuus on tarpeen, koska oppimisympäristöt ovat erittäin laajoja ja erilaisia.

Osaamisperusteisuus myös mahdollistaa yhtenäisen kielen oppilaitoksen ja työelämän välillä, jolloin on helpompi ymmärtää mitä osaamista koulutuksella tavoitellaan. (Osaamisperusteisuus todeksi - askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille 2014, 6-7)

Suomessa osaamisperusteisuus ei ole uusi asia ammatillisen peruskoulutuksen kohdalla, mutta osa ammatillisista oppilaitoksista on noudattanut osaamisperusteisuutta erilaisilla menetelmillä ja käytänteillä. Nyt osaamisperusteisuus on lakiin kirjattuna ja astui voimaan 1.8.2015. Opiskelijalle annettava opetus on aikaisemmin pohjautunut tiede- ja oppiainekeskeiseen ajatteluun. Vuosina 1993-1994 voimaan tulleet ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmat olivat jo työelämälähtöisiä, joissa toimintakokonaisuuksia arvioitiin työelämän tehtävien pohjalta. Työelämälähtöisyyttä on pyritty tuomaan osaksi ammatillista koulutusta jo 20 vuoden ajan, ja nyt voimaan tulevan lakimuutoksen yksi suurimmista muutoksista ammatilliseen koulutukseen on osaamispisteet. (Osaamisperusteisuus todeksi - askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille 2014, 6-7)

3.2 Osaamispisteet

Ammatillisessa peruskoulutuksessa Suomessa otetaan käyttöön ECVET-järjestelmään perustuva osaamisen määrittäminen osaamispisteitä käyttäen. Järjestelmässä ajatuksena on, että yksi osaamisala muodostaa (Suomessa) 180 osaamispistettä ja tämä pistemäärä jaetaan siten, että yhden vuoden aikana suoritettujen oppimistulosten kokonaismäärä on 60 osaamispistettä, jolloin yhden osaamisalan oppimismäärä on 180 osaamispistettä. Tästä voidaan myös poiketa jos se alakohtaisesti nähdään tarpeelliseksi. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta n.d.)

Koko osaamisala eli tutkinto muotoutuu suhteessa tutkinnon osien välisten ammattitaitovaatimusten vaikeuden, osaamisen kattavuuden ja merkittävyyden suhteen, jolloin tutkinnon osien välillä osaamispisteet määritellään osaamistavoitteiden sisältöjen mukaan oppilaitoskohtaisesti. Tämä johtaa siihen, että osaamispisteitä ei voida muuntaa millään kertoimella edellisistä opintopisteistä vanhoista opetussuunnitelmista, vaan päästään oikeasti miettimään, mitä osaamisen saavuttamiseen vaaditaan ja paljonko siihen käytetään aikaa suhteessa koko osaamisalan keston. Tutkintojen aikaperusteisuus ja tiedepohjaisuus on siis historiaa ja osaamista voidaan nyt määritellä uusilla perusteilla.

(Osaamisperusteisuus todeksi - askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille 2014, 8-10)

Ammatillinen perustutkinto on osaamiskokonaisuus, jota hyödyntää useampi työnantaja jossa jokaisen yksilön omat tarpeet huomioidaan. Ammatillisessa perustutkinnossa muodostuu ammatillinen tutkinto joka sisältää ammatillisia, yhteisiä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia. Työelämässä tehtävät toiminta- ja tehtäväkokonaisuudet muodostavat ammatilliset tutkinnonosat, jotka ovat usein laadittu vastaamaan työelämän työprosesseja ja kokonaisuuksia. Osaamisala muodostuu vähintään yhdestä pakollisesta ja yhdestä valinnaisesta tutkinnon osasta. Osia voi myös olla useampia ja niiden määrä vaihtelee eri tutkintojen välillä tutkinnon erityispiirteet huomioiden. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 20)

3.3 Ammatillisten perustutkintojen sisältö

Lain puitteissa määritetään, että jokaisen ammatillisen perustutkinnon pitää sisältää joustavan ja yksilöllisen polun mahdollistamisen, jolla pyritään vähentämään tarpeetonta moninkertaista opiskelua ja edistämään tasa-arvoisuutta. Tutkintojen tulee olla riittävän joustavia jotta jokainen yksilö pystyy kehittymään haluamaansa suuntaan. Koska kaikki tutkinnot on perustettu tutkinnon osiksi, mahdollistetaan opiskelun välillä työnteko eli tutkinnon osien välissä voi opiskelun keskeyttää ja mennä työelämään jonka jälkeen opintoja voi taas jatkaa. Siksi tutkintojen osat tulee myös järjestää siten, että ne etenevät loogisesti ja aikajanallisesti siten, että työelämässä käynnit ovat mahdollisia, järkeviä ja kannattavia. (Ammatillisten

perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 27)

Jokaisessa osaamisalassa on yksi pakollinen ja yksi valinnainen tutkinnonosa ja tämä pakollinen tutkinnon osa sisältää alan ammatilliset perusvalmiudet eli niin kutsutun ydinammattitaidon, jotta alaa pystytään työelämässä harjoittelemaan. Tämä siis mahdollistaa työssäoppimisen ja opiskelun vuorottelun. Jokainen osaamisala sisältää myös valinnaisia tutkinnonosia, joilla mahdollistetaan yksilöiden eri tavoin suuntautuneisuus ja tällä tavoin pystytään vastaamaan työelämän luomiin haasteisiin. Valinnaisuutta ja valinnaistarvetta myös korostetaan sillä, että valinnaisuuksia voi ottaa esimerkiksi eri oppilaitoksista. Tutkinto ei siis ole sidonnainen yhteen tiettyyn koulutuksen järjestäjään vaan osaamisalaa voidaan myös laajentaa useiden tutkintojen järjestäjien tarjonnasta. Myös paikallisesti tarjottava tutkinnon osa on usein tällainen vain tietyllä alueella tarjottava tutkinnon osa, jolla pyritään vastaamaan koulutuksen järjestäjän alueella olevaan kysyntään. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 27-28)

Jokaisessa osaamisalassa on yhteisten tutkinnon osien tarkoituksena varmistaa jatko-opintokelpoisuus, koska tulevaisuudessa ammatinvaihtamiselle tulee todennäköisesti olemaan kysyntää eikä sille haluta järjestää mitään esteitä. Yhteiset tutkinnon osat antavat valmiuksia yhteiskunnassa toimimiseen sekä mahdollistavat elinikäisen oppimisen avaintaidot. Muita tavoitteita ovat myös perustiedon parantaminen yrittäjyydestä sekä työelämässä tarvittavista tiedoista ja taidoista. Yhteisissä tutkinnon osissa myös opetetaan työelämän pelisääntöjä ja työkyvyn ylläpitämistä kuten liikuntaa ja terveystietoa. Näillä pyritään edistämään työhyvinvointia ja jaksamista sekä myös yrittäjänä toimimista ja yrittäjänä jaksamista tuodaan esiin. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 28)

3.4 Yhteiset tutkinnon osat

Yhteiset tutkinnon osat sisältävät neljä eri osa-aluetta: viestintä ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis- luonnontieteellinen osaaminen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen sekä sosiaalinen ja kulttuurillinen osaaminen. Edellisistä tutkintojen perusteista poiketen nykyisissä perusteissa liikunta ja terveystieto on pakollinen kaikille, ennen ei tarvinnut suorittaa näitä jos oli täysikäinen koulun alkaessa. Tästä voi tulla ongelma, koska aikaisemmin opiskelun aloittaneet siirtyvät kaikki noudattamaan uusia tutkintojen perusteita. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 20-21)

Vapaasti valittavia tutkinnon osia voivat olla ammatilliset tutkinnon osat omalta tai joltakin muulta alalta. Vapaasti valittaviin tutkinnon osiin voidaan myös lukea paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnonosia. Nämä ovat usein muodostettu oppilaitoskohtaisesti vastaamaan paikallista osaamista. Vapaasti valittaviin tutkinnonosiin voi myös ottaa yhteisten tutkintojen osa-alueita tai esimerkiksi lukio-opintoja. Vapaasti valittavia tutkinnon osia voivat myös olla jatkoopintovalmiuksia tukevat opinnot, kuten esimerkiksi ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa tai kansalaisopistoissa suoritettavat opinnot ovat. Työkokemuksena hankittua osaamista voidaan myös tunnistaa ja tunnustaa vapaasti valittaviin tutkinnon osiin. Tämä työllä hankittu osaaminen voi olla hankittuna ennen opiskelun aloittamista tai opiskelun aikana esimerkiksi lomien ajalla. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 21)

Vapaasti valittavista tutkinnonosista tulee pyrkiä aina antamaan numeraalinen arvosana vaikka se olisikin hyväksilukua. Poikkeuksena kuitenkin jatkoopintovalmiuksien ja esimerkiksi työkokemuksena hankittu osaaminen joista merkitään vain hyväksytyt tai hylätyt. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 21-22)

Ammatillinen perustutkinto sisältää ammatillisia tutkinnon osia yhteensä 135 osaamispisteen verran, yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispisteen verran ja vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 osaamispisteen verran, jolloin koko tutkinto on yhteensä

vähintään 180 osaamispistettä. Tästä määrästä voidaan kuitenkin poiketa. Työssäoppimista tulee tutkintoon sisältyä vähintään 30 osaamispisteen verran. Kuitenkin jos tutkinto laajenee yli 180 osaamispisteen, on silloin ylittävän osuuden oltava ammatillisia tutkinnonosia. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 22)

Ammatillisten tutkinnon osien laajuudesta ja osaamispisteiden määrästä päättää kulloinenkin oppilaitos eli koulutuksen järjestäjä, joka opetussuunnitelmaa tekee ja samalla määrittää tutkinnon osan kattavuutta, vaikeusastetta ja merkittävyyttä suhteutettuna koko tutkintoon, jolloin näin ollen muodostuvat tutkintojen osien osaamispisteiden kokonaismäärät. Osaamispisteet siis määräytyvät kokonaisuuden perusteella suhteessa toisiinsa. Osaamispisteistä päätettäessä jokainen koulutuksenjärjestäjä vertaa vaikeusastetta muiden kyseisten osaamisalan tutkinnon osien kesken. Ammattitaidon saavuttamisen kokonaisuutta vertaamalla saadaan kattavuus, ja merkittävyydellä verrataan opintojen etenemisjärjestystä oppilaitoksen opetuksen ja työelämän tarpeiden kannalta.

Uudet 1.8.2015 voimaan tulleet perusteet pohjautuvat edellisiin perusteisiin joissa osaaminen oli määritelty aikaperusteisesti opintoviikkoina. Koska jatkavat, vanhat opiskelijat siirtyvät uusille perusteille, on opetushallitus määrännyt tutkintojen osille ”alustavat” osaamispisteet joiden laskentakaava noudattelee 1,5 kertoimen kaavaa. Opetushallitus on määrännyt ettei niin sanottujen vanhojen opiskelijoiden opintomäärät saa ylittää 180 osaamispistettä, ellei yhdessä opiskelijan kanssa toisin sovita. Tämän vuoksi osaamispisteiden aikaperusteisuuden poistaminen ja siirtyminen todelliseen osaamisen määrittämiseen ei ole täydellisesti voinut tämän uudistuksen aikana toteutua. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 22-23)

Yhteisten tutkinnon osien osaamispisteiden laajuus on ammatillisista tutkinnon osista poiketen kuitenkin laissa ja asetuksessa määrätty seuraavanlaisesti: viestintä ja vuorovaikutusosaamista 11 osaamispistettä, matemaattisille ja luonnontieteille 9 osaamispistettä, yhteiskunnassa ja työelämässä osaamiselle 8 osaamispistettä sekä sosiaaliselle ja kulttuurilliselle osaaminen 7 osaamispistettä. Yhteisissä tutkinnonosissa on omat pakollisuudet ja valinnaiset kuitenkin kaikista valinnoista pitää tulla jotka on nähtävissä taulukosta 1.

Taulukko 1. Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa

3 YHTEISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA, 35 OSP		
	Pakolliset	Valinnaiset
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	8 osp / 9 kp (sve)	3 osp / 2 kp (sve)
3.1.1. Äidinkieli (3.1.1. Modersmålet, svenska)	5 (5)	0–3 (0–3)
3.1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (3.1.2 Andra inhemska språket, finska)	1 (2)	0–3 (0–2)
3.1.3. Vieraat kielet	2	0–3
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp	6 osp	3 osp
3.2.1. Matematiikka	3	0–3
3.2.2. Fysiikka ja kemia	2	0–3
3.2.3. Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen	1	0–3
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp	5 osp	3 osp
3.3.1. Yhteiskuntataidot	1	0–3
3.3.2. Työelämätaidot	1	0–3
3.3.3. Yrittäjyys ja yritystoiminta	1	0–3
3.3.4. Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	2	0–3
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp		7 osp
3.4.1. Kulttuurien tuntemus		0–3
3.4.2. Taide ja kulttuuri		0–3
3.4.3. Etiikka		0–3
3.4.4. Psykologia		0–3
3.4.5. Ympäristöosaaminen		0–3
3.4.6. Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4		0–3
	19 osp (20 kp/sve)	16 osp (15 kp/sve)

(Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 26)

Jokainen opiskelija voi painottaa yhteisten opintojen valinnaisten tutkinnon osien eri osa-alueita taulukon 1. ilmaisemalla tavalla, jolloin muodostuu yksilöllisiä opintopolkuja, joista koulutuksen järjestäjät voivat myös tarjota erilaisia osa-alueita kolmen osaamispisteen verran. Jos tarjotaan yksittäisiä vapaasti valittavia tutkinnon osia, silloin näiden laajuudet voi määritellä tutkinnon järjestäjä. Jos vapaasti valittaviin tutkinnon osiin tarjotaan muita ammatillisia tutkinnon osia, silloin noudatetaan niiden laajuutta voimassaolevien määräysten mukaan.

3.5 Ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi

Ammatilliset tutkinnot on muodostettu mukailemaan työprosesseja joita työelämässä suoritetaan, jolloin hankittua osaamista voidaan helposti näyttää ja arvioida työpaikoilla yhtenä kokonaisuutena. Kuten taulukossa 2 näkyy, on tutkinnot osat rakennettu siten, että työelämässä saavutetaan yhdellä tutkinnon osalla joku ammattiin liittyvä pätevyys tai jokin muu työpaikalla tarvittava osaamiskokonaisuus. Nämä kyseiset kokonaisuudet pyrkivät kuvastamaan työn tekemistä ja ovat siis ammattitaitoa. Ammattitaitovaatimukset ovat siis kirjaimellisesti siirretty tutkinnot osien sisälle joita kuvataan kokonaisilla lauseilla ja siinä on silloin määritelty mitä kyseinen tutkinnot suorittajan on opiskelun aikana opiskeltava ja sen päätyttyä osattava. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 30)

Taulukko 2. Osaamistavoitteet tutkinnot osasta inventointi ja saldonhallinta.

Inventointi ja saldonhallinta 15 osp

Koodi: 100406

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnot suorittaja osaa

- tehdä inventoinnin ja ilmoittaa havaitsemansa saldoerot
- käyttää inventaariotyössä tarvittavia työvälineitä
- varaston ohjauksen periaatteet ja tuntee varaston kustannusrakenteen
- tulkita varaston valvonnan ja ohjauksen raportteja
- varastokirjanpidon perusteet
- automaattisen tunnistajärjestelmän periaatteet
- käyttää jotain viivakoodien lukulaitetta sekä osaa tulostaa mm. osoitetarroja oheislaitteilla
- käyttää tekstinkäsittely-, laskenta- ja esitysgraafikkaohjelmia
- käyttää sähköpostia ja internetiä
- tunnistaa muut informaation välitysmahdollisuudet ja pystyy käyttämään yhtä niistä ohjeiden avulla

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Osaamisen arvioinnissa on annettu valmiiksi arviointikriteerit jotka löytyvät jokaisesta tutkinnot osasta. Kriteereissä on neljä eri arvioinnin kohdetta joista ensimmäiset kolme ovat tekemisen kohteita ja neljäs on elinikäisen oppimisen avaintaitojen arviointia varten. Arviointikriteerit on määritelty kolmiportaiseksi numeroin 1-3 ja kyseinen numeerinen määritelmä kertoo ammattitaidon hallinnan ja osaamisen laajuudesta. Taulukossa 3 on esimerkki arviointikriteerien

muodostumisesta tutkinnon osan sisällä. Tyydyttävän (1) arvosanan kohdalla opiskelija osaa tarvittavan taidon joka vähimmillään vaaditaan kyseisen ammatin harjoittamiseen työelämässä. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 30)

Taulukko 3. Tutkinnonosan inventointi ja saldonhallinta, arviointikriteerit inventoinnin suorittamisesta.

2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta

Inventoinnin suorittaminen

Tyydyttävä T1	<ul style="list-style-type: none"> tekee inventoinnin ohjattuna
Hyvä H2	<ul style="list-style-type: none"> suunnittelee ja tekee inventoinnin ohjeiden mukaan
Kiitettävä K3	<ul style="list-style-type: none"> tekee inventoinnin suunnitelmallisesti, järjestelmällisesti ja itsenäisesti

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Arviointi perustuu ammattiosaamisen näyttöön, jota tehdään sellaisella kattavuudella, että tarvittava osaaminen kyseisessä ammatissa tulee näytettyä. Mikäli kattavuus ei täyty yhdessä työpaikassa, pystytään ammattiosaamisen näyttöä jatkamaan seuraavassa työpaikassa jolloin näytöstä saadaan riittävän kattava kokonaisuus. Taulukossa 4 on esimerkki mitä tutkintojen perusteissa määritellään ammattiosaamisen näytöstä. Esimerkki on tutkinnonosasta Inventointi ja saldonhallinta. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 30)

Taulukko 4. Ammattiosaamisen näyttö tutkinnonosassa inventointi ja saldonhallinta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä inventoinnin varastossa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Vaihtoehtoisesti näyttöä voidaan myös täydentää koululla, jos sopivaa työpaikkaa ei ole saatavilla juuri sillä hetkellä. Jos tutkinnon osa sisältää sellaista osaamista jota ei työpaikalla pystytä toteen näyttämään, voi tutkinnon järjestäjä eli opettaja järjestää opiskelijalle mahdollisuuden täydentää näyttöä muun osaamisen arvioinnilla.

(Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 30)

Yhteisten tutkinnonosien arviointi on kirjoitettu taulukkoon osaamisena ja kaikki tutkinnot sisältävät nämä samat perusteet. Yhteisissä aineissa osaamisen arviointi toteutetaan samalla tavalla kuin ammatillisissa tutkinnon osissa ja samalla arviointiasteikolla. Jos jokin opiskelijoista hakee opintojen tunnustamista ja tunnustamista yhteisiin tutkinnon osiin, on sitä varten laadittu valmis taulukko, jossa määritetään mitkä lukion kurssit vastaavat kyseistä osa-aluetta ja kyseisen osa-alueen osaamista kuten taulukosta 5 voidaan havaita. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 33)

Taulukko 5. Yhteisten aineiden ja lukiokurssien vastaavuustaulukko.

LUKION TUNTIJAON (VnA 955/2002) JA LUKION OPEUSSIUNNITELMAN PERUSTEIDEN 2003 MUKAISET KURSSIT			PERUSTUTKINNON (2015) YHTEISET TUTKINNON OSAT JA NIIDEN OSA-ALUEET OSAAMISPISTEINEEN		
	Ammatillisen perustutkinnon yhteisten tutkinnon osien osa-alueita vastaavat kurssit		Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp		
Oppiaine	pakolliset kurssit (suluisissa valinnaisia kurseja)	vastaavuus yhteisten tutkinnon osien osa-alueisiin		pakoll. osp	valinn. osp
Äidinkieli	Äi 1, Äi2, Äi4 + jokin seuraavista Äi3 tai Äi5 tai Äi6 tai Äi7	vastaavat tavoitteiltaan pakollisia ja valinnaisia äidinkielen osaamistavoitteita	Äidinkieli	5	0–3
Toinen kotimainen kieli, ruotsi	RUA1 tai RUB1	vastaa tavoitteiltaan pakollisia ja valinnaisia ruotsin osaamistavoitteita	Ruotsi	1	0–3
Vieras kieli, englanti	ENA1 ja ENA3 tai B-kielessä ENB1 ja ENB2	vastaavat tavoitteiltaan pakollisia ja valinnaisia englannin osaamistavoitteita	Englanti	2	0–3
			Matematiikka- ja luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp		
Matematiikka	MAA1, MAA2 ja MAA3 tai MAA1 ja MAA2 tai MAA1 ja MAA3	vastaa tavoitteiltaan pakollisia ja valinnaisia matematiikan osaamistavoitteita	Matematiikka	3	0–3
Fysiikka	FY1 (valinnainen FY2)	FY1 + KE1 vastaavat tavoitteiltaan pakollisia osaamistavoitteita FY1, FY2 + KE1 fysiikka ja kemia osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita	Fysiikka ja kemia	2	0–3
Kemia	KE1				
—	-	lukion pakollisissa kurseissa ei ole vastaavaa	Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen	1	0–3

(Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 34)

3.6 Yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen osaamisaloilla

Yksilöllisten valintojen mahdollistamisen tarkoituksena on luoda erilaisia polkuja ja mahdollisuuksia opiskelijoille yksilön omat valinnat huomioiden. Opetushallitus on antanut koulutuksen järjestäjille perustutkintojen perusteet, joista jokainen koulutuksen järjestäjä pystyy itse muokkaamaan oman opetussuunnitelman. Näihin opetussuunnitelmiin pitää sisällyttää mahdollisuus yksilön huomiointiin. Samalla koulutuksen järjestäjä voi toteuttaa yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa yksilöllisiä opintopolkua mahdollistamalla opiskelijan ottamaan opintoja myös muilta koulutuksen järjestäjiltä. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37)

Koulutuksen järjestäjä laatii ja hyväksyy opetussuunnitelmat, ja kaikki osaamisalat pitää järjestää oman opetussuunnitelman mukaan. Osaamisaloilla on kuitenkin pakollinen tai pakollisia tutkinnon osia, jotka kaikkien opiskelijoiden on suoritettava samanlaisina, mutta näihin opintoihin sisältyy jokaisen omat opintopolut jolloin jokainen opiskelija voi opiskella saman sisällön eri tavalla. Jotta opiskelija saa tutkintotodistuksen pitää hänen kuitenkin suorittaa kullakin osaamisalalla määrätyt pakolliset ja valinnaiset tutkinnon osat, jolloin 135 osaamispistettä täyttyy. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37)

Valinnaisia tutkinnon osia tarjotaan opiskelijoille pääsääntöisesti oppilaitoksen sisältä ja opiskelija voi valita valinnaisiin tutkinnon osiin joko omalle ammattialalle eri suuntautumisvaihtoehtoja tai opiskelija voi ottaa jostakin toisesta osaamisalasta joko pakollisia tai valinnaisia tutkinnon osia, jonka voi suorittaa omana valinnaisena tutkinnonosana. Mahdollista on myös valita tutkinnonosia ammatti- tai erikoisammattitutkinnoista sekä korkeakouluopinnoista, jolloin mahdollistetaan erilaisia opintopolkua osaamisalan sisällä. Valinnaisten tutkinnonosien tavoitteena on laajentaa opiskelijan tietämystä ja osaamista sekä syventää yrittäjyyttä ja työpaikkaohjaajana toimimista. Jokainen perustutkinto siis sisältää omia valinnaisia tutkinnonosia ja joita oppilaitos on itse voinut valita. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37)

Tutkinnonosia voidaan myös tunnistaa ja tunnustaa jo aikaisemmista opinnoista tai niitä voidaan myös mahdollisesti valita muilta osaamisaloilta. Ammatillisiin valinnaisiin tutkinnonosiin voi ottaa myös tutkinnonosan ammattikorkeakouluopinnoista mutta joissakin osaamisaloissa on hieman poikkeuksia tähän. Jos tutkinnossa on estetty, että valinnainen tutkinnonosa ei voi olla ammattikorkeakouluopinnoista, voi ammattikorkeakouluopintoja valita esimerkiksi vapaasti valittaviin tutkinnonosaan. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37)

Muita mahdollisia suuntautumisia joita voi tutkinnon osana ottaa on esimerkiksi työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, yritystoiminnan suunnittelu, yrityksessä toimiminen, tai esimerkiksi huippuosaajana toimiminen, jolloin osallistutaan esimerkiksi alan ammattitaitokilpailuihin. Lisäksi voi suuntautua esimerkiksi paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvaan tutkinnonosaan, jolla voidaan taata opiskelijalle alueellinen osaaminen riittäväksi. Tällainen tutkinnonosa ei kuitenkaan saa olla työnantajakohmainen vaan useamman toimijan osaamista sisältävä paikallinen tutkinnon osa. Yksi valinnan mahdollisuus on myös kokonaan työssäoppimalla suoritettava osaaminen, jolloin osaamisalaa laajennetaan yksilökohtaisesti. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 38-39)

3.7 Opiskelijakohtaisen polun järjestäminen yhteisissä ja vapaasti valittavissa tutkinnonosissa.

Yhteisten tutkinnonosien osa-alueissa opiskelijalla on valittavissa 0-3 osaamispistettä henkilökohtaista polkua omien tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan. Yhteisiin tutkinnonosiin voi tutkinnon järjestäjä päättää näiden 0-3 osaamispisteiden lisäksi tarjottavan omia valinnaisia omilla osaamistavoitteilla tai opiskelija voi tässäkin muodostaa oman osaamisen aikaisemmista opinnoista tunnistamalla ja tunnustamalla niitä.

Vapaasti valittavissa tutkinnon osissa kymmenen osaamispistettä painottuu usein opiskelijan omiin yksilökohtaisiin suunnitelmiin sekä valintoihin ja näin opiskelijan polku muodostuu tätä kautta henkilökohtaiseksi. Kuitenkin rajoitteena on

valtioneuvoston asetuksessa sanottu että vapaasti valittavissa tutkinnon osassa voi olla enintään 15:sta osaamispisteen laajuinen tutkinnon osa. Tämä tarkoittaa sitä että opiskelijalla vapaasti valittavia tutkinnon osia voi olla yhteensä 25 osaamispisteen laajuisesti. Tämä toiminta siis mahdollistaa syvemmän ammattitaidon hankkimisen.

Vapaasti valittavien tutkinnonosien on liityttävä ja lisättävä opiskelijan osaamista omalla ammattialalla. Tällaisia ovat siis valtioneuvoston asetuksen mukaisesti jonkin muun osaamisalan ammatillisen perustutkinnon, ammatti- tai erikoisammattitutkinnon osa, tai paikalliseen ammattitaitovaatimukseen perustuva tutkinnonosa. Tällainen tutkinnonosa voi olla myös esimerkiksi lukio-opinnot tai yhteisiä tutkinnonosia sekä jatko-opintovalmiuksia ja ammatillista kehittymistä lisääviä opintoja tai pelkästään työkokemuksen kautta hankittua osaamista. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37-39)

Vapaasti valittaviin tutkinnonosiin ei siis enää voida lisätä opiskelijan osaamisalaan liittymättömiä asioita kuten mahdollisia harrastustoimintaan liittyviä asioita tai opintoja jolleivät ne liity jollakin tavalla opiskeltavaan alaan. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 37-39)

4 Opetussuunnitelman toimeenpano oppilaitoksessa

Lain (L 630/1998, muutos 787/2014, 14 §) mukaan *koulutuksen järjestäjä hyväksyy perustutkinnon perusteiden mukaisen opetussuunnitelman, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma tulee lisäksi laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten.* (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 55)

Koulutuksen järjestäjän tulee noudattaa opetushallituksesta annettuja perustutkinnon perusteita laadittaessa oppilaitoskohtaista opetussuunnitelmaa.

Koulutuksen järjestäjäkohtaisia opetussuunnitelmia suunniteltaessa tulee myös ottaa huomioon muut säännöt ja määräykset opiskelijan terveydentilasta sekä kodin että oppilaitoksen yhteistyöstä ja opiskelijahuollosta ja kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menetelmistä. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 55)

Opetussuunnitelma on jokaisessa oppilaitoksessa julkinen asiakirja josta pitää käydä ilmi miten koulutuksen tehtävät ja tavoitteet saavutetaan ja millä keinoilla sekä miten opiskelija tavoittaa osaamisalalla vaaditun osaamisen. Opetushallitus hyväksyy jokaisen koulutuksenjärjestäjän laatiman opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa ja julkistamista. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 55)

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään kaikille perustutkinnoille yhteiset periaatteet ja menettelytavat, jotka on määritelty valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta peruskoulutuksesta (A 811/1998, muutos 799/2014, 3 §). Asetuksessa säädetään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätettävistä asioista. Sen mukaan koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan ainakin seuraavista toteuttamisen periaatteista ja menettelytavoista:

1) koulutuksen toteuttamistavat

2) työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen

3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet ja tutkinnon osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa

4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta

5) erityisopetuksen toteuttaminen ja henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman laadinta

6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet

7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustamisen menettelytavat.

(Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 56)

Opetussuunnitelmassa pitää kuitenkin ottaa huomioon myös erilaisia säädöksiä joissa sanotaan opiskelijaksi ottamisen oikeuksista esimerkiksi SORA-lainsäädännöstä. Lisäksi pitää ottaa huomioon, että opetussuunnitelma sisältää ja ottaa huomioon alueelliset työelämän erikoisvaatimukset, sekä huomioon pitää ottaa myös yksilöllisten opintopolkujen järjestämismahdollisuus.

Opetussuunnitelmassa koulutuksen järjestäjän tulee myös ilmoittaa se, miten opetusta annetaan ja missä oppimisympäristössä. Ainoa rajoitus joka asetuksesta löytyy on 30 osaamispisteen minimi työssäoppimismäärä jokaista tutkinnon suorittajaa kohden. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 56)

Koulutuksen järjestäjä yhdessä oppilaitoksen työntekijöiden kuten opettajien ja muiden henkilökunnan jäsenten kanssa päättää minkälaisia erilaisia oppimisympäristöjä opiskelijoille tarjotaan jotta opiskelijan yksilöllinen, henkilökohtainen tarve tulee huomioiduksi. Myös jokaisen opiskelijan yksilökohtaiset oppimisvalmiudet tulee huomioida suunnitelmissa. Myös opiskelijoiden eri etenemisnopeudet tulee ottaa huomioon suunnitelmia laadittaessa. Jokainen koulutuksen järjestäjä pystyy siis itse määrittämään millä tavalla koulutusta järjestää, mutta kuitenkin koulutuksen järjestämisen pitää tapahtua yhteistyössä työelämän kanssa. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 56)

Opetussuunnitelmia ja sen toteuttamista järjestettäessä tulee huomioida kuitenkin se mahdollisuus, että opiskelijat voivat suorittaa opintoja tutkinnonosa kerrallaan, jolloin mahdollistetaan opiskelijan mahdollinen siirtyminen työelämään tutkinnonosan jälkeen vaikka koko osaamisalaa ei vielä olisikaan suoritettu. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 56)

Koulutuksen järjestäjän pitää myös opetussuunnitelmaa laadittaessa ottaa huomioon millä tavoin tätä työn ja opiskelun vuorottelua voidaan hyödyntää. Esimerkiksi näissä yksilökohtaisissa opintopoluissa osaaminen voidaan varmistaa siten, että osassa

opintoja jotkin tutkinnon osat opiskellaan mahdollisesti kokonaan työssäoppimalla työssäoppimispaikolla. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 58)

4.1 Työssäoppimista suunniteltaessa

Työssäoppimista suunniteltaessa ja työssäoppimispaikkoja valittaessa koulutuksen järjestäjä käy tarkastamassa työssäoppimispaikan ja samalla arvioi mitä ammattitaitovaatimuksia kyseisellä työpaikalla voidaan turvallisesti opiskella ja mitä ammattiosaamisen näyttöjä voidaan kyseisessä paikassa suorittaa.

Työssäoppimispaikalla tapahtuva koulutus suunnitellaan aina yhteistyössä sekä työpaikan ja koulutuksen järjestäjän kanssa. Tämä suunnitelma tehdään aina kirjallisesti joka allekirjoitetaan työnantajan, opiskelijan ja oppilaitoksen toimesta. Työssäoppimisen yhteydessä täytyy sekä opettajan että työpaikkaohjaajan olla saanut riittävä koulutus ja riittävä perehdytys koulutuksen suunnitteluun, ohjaukseen ja arviointiin. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 59-62)

Työpaikkaohjaaja vastaa opiskelijan perehdyttämisestä työtehtäväkohtaisesti työssäoppimispaikan yleisten käytäntöjen mukaan. Opiskelijan kaikki arviointi toteutetaan opetussuunnitelmiin kirjattujen arviointisuunnitelmien mukaisesti. Tarvittaessa opettajat toimivat työpaikkaohjaajien kouluttajina ja apuna opiskelijaa opetettaessa ammattiin työssäoppimispaikalla. Oppilaitoksen edustajan tulee myös varmistaa että arviointikriteerit ovat oikeat ja soveltuvat kyseisen opiskelijan tasolle. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 59-62)

4.2 Työssäoppimispaikalla tapahtuva opiskelu.

Työssäoppimisella (L 630/1998, muutos 787/2014, 16 a §) tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä muutoin kuin oppisopimuskoulutuksena toteutettavaa tavoitteellista ja ohjattua koulutusta. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 58)

Lain (L 630/1998, muutos 787/2014) 16 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta työnantajan kanssa. Sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on käytettävissä tutkinnon perusteiden mukaisen koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisen kannalta riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet ja ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, josta voidaan nimetä opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 59)

Oppilaitoksen tulee varmistaa, että työssäoppimispaikka täyttää kriteerit ammattitaitovaatimusten saavuttamiseksi myös siinä tapauksessa että koulutus toteutettaisi kokonaan työssäoppimispaikalla. Opiskelijan työssäoppimisen aikana työpaikalla tapahtuva työnteko on aina työnantajan vastuulla. Lisäksi koulutuksen järjestäjä sopii työssäoppimispaikan kanssa mitä osaamistavoitteita työssäoppimispaikalla harjoitellaan ja samalla sovitaan mahdollisista osaamisen arvioinneista eli ammattiosaamisen näytöistä. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 60)

Työssäoppimiseen nimetään oppilaitokselta ohjaava opettaja sekä työssäoppimispaikalta vähintään yksi vastuuhenkilö, joka toimii ohjaajana työssäoppijalle. Ammatillisen perustutkinnon suorittamista voidaan myös laajentaa monimuotoisesti siten, että opiskelija opiskelee esimerkiksi kaksi ensimmäistä vuotta oppilaitoksessa ja suorittaa työharjoittelua työssäoppimisen nimikkeellä ja kolmas vuosi voidaan suorittaa vaikka oppisopimuskoulutuksena samassa työssäoppimispaikassa. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 60)

Jokainen työssäoppiminen pitää suunnitella yksilökohtaisesti jokaiselle opiskelijalle. Tällöin esimerkiksi ajat, tavoitteet, paikat, näytöt ja keinot voivat olla kaikille erilaiset. Työssäoppimisen aikana voi myös käydä niin, että opiskelija oppii asioita joita hänen ei olisikaan ollut tarkoitus oppia. Tällöin osaaminen voidaan myös kirjata opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja tunnistaa ja tunnustaa myöhemmin osaksi osaamista. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 60)

4.3 Henkilökohtaisen opintopolun järjestäminen oppilaitoksessa

Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998, muutos 787/2014, 14 § ja 29 a §) koulutuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelma siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 62)

Opetussuunnitelma ei saa olla liian määräävä eikä liian tiukka vaan opetussuunnitelman tulee mahdollistaa yksilöllisiä osaamisen hankkimistapoja. Opiskelijalla pitää olla mahdollisuus tehdä henkilökohtaisia valintoja. Opiskelijalla pitää olla myös mahdollisuus valita muilta koulutuksen järjestäjiltä opintoja, kuitenkin koulutuksen järjestä itse päättää mitä tutkinnon osia voi valita muilta koulutuksen järjestäjiltä, esimerkiksi lukiosta tai toisesta ammatillisesta oppilaitoksesta. Samalla tulee myös huomioida, että jokainen ammattiosaamisen näyttö on yksilökohtainen ja jokainen näyttö tulee suunnitella ja arvioida yksilö huomioon ottaen. Opetusta, näyttöjä ja työssäoppimista suunniteltaessa tulee myös huomioida, että opiskelija voi hankkia osaamista myös muuten kuin osallistumalla koulutuksen järjestäjän tarjoamaan opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen oppilaitoksessa tai työssäoppimipaikalla. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 62)

Koulutuksen järjestäjä päättää ennen opetussuunnitelmien hyväksymistä millä tavoin hän aikoo toteuttaa yksilökohtaisia valintoja ja mistä tarjotaan, mitä tarjotaan ja mitä muita vaihtoehtoja on olemassa. Samalla myös päätetään minkälaista yhteistyötä tehdään muiden koulutuksen järjestäjien kanssa mukaan lukien ammattikorkeakoulut, lukiot ja muut koulutuksen järjestäjät. Koulutuksen järjestäjä myös hyväksyy erilaiset opintopolut ja määrittelee keinot miten opintopolkuja luodaan sekä kuinka ne toteutetaan. Tarkoituksena on varmistaa, että opiskelijoille saadaan mahdollisimman yksilökohtaisia opintopolkuja. Näitä opintopolkuja pystytään luomaan ja mahdollistamaan esimerkiksi yhdistelemällä peruskoulutusta ja oppisopimusta tai muuttamalla opintojen ajoituksia. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 62)

Erilaisia opintopolkua syntyy myös esimerkiksi jo hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen kautta, samalla myös huomioidaan, että opiskelija voi oppia taitoja esimerkiksi kesälomien aikana ja tätä kutsutaan niin sanotuksi arkioppimiseksi. Yksilökohtainen opintopolku muodostuu myös erilaisten valinnaisten tarjonnalla sekä vapaasti valittavien tutkinnonosien tarjonnan kautta. Myös opiskelijoiden työssäoppiminen on aina yksilökohtaista joten oma opiskelupolku voi muodostua myös tätä kautta. Myös erityisopetuksen muutokset kuten mukauttaminen luo yksilökohtaisen opiskelupolun. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 63)

Yksilökohtaisia opintopolkua voidaan suunnitella jo valmiiksi tarjoamalla erilaisia valmiiksi suunniteltuja opintopolkua. Näitä polkua voidaan luoda esimerkiksi tiettyyn työuraan aikovalle henkilölle, jolloin polku voidaan räätälöidä työpaikka- tai työtehtäväkohtaiseksi valitsemalla opiskelijan osaamisalaan sisältyvät tarvittavat tutkinnonosat. Yksi opintopolku voi olla esimerkiksi kaksoistutkinto joka tähtää lukion oppimäärään ammatillisen lisäksi, jolloin opinnot järjestetään sitten, että lukion oppimäärä mahdollistuu ja yhteiset tutkinnonosat voivat olla lukion kursseja. Myös vaihtoehtoisesti jo etukäteen suoritettua lukion oppimäärällä voidaan vähentää vastaava määrä opiskeluaikaa yhteisistä tutkinnon osista yksilöllisesti. Myös jatko-opintopolku on esimerkki yksilökohtaisesta opintopolusta, jolloin omiin opintoihin voidaan ottaa vapaasti valittavaan tutkinnonosaan jokin jatko-opintopolun tarvitsema tutkinnon osa. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 63-64)

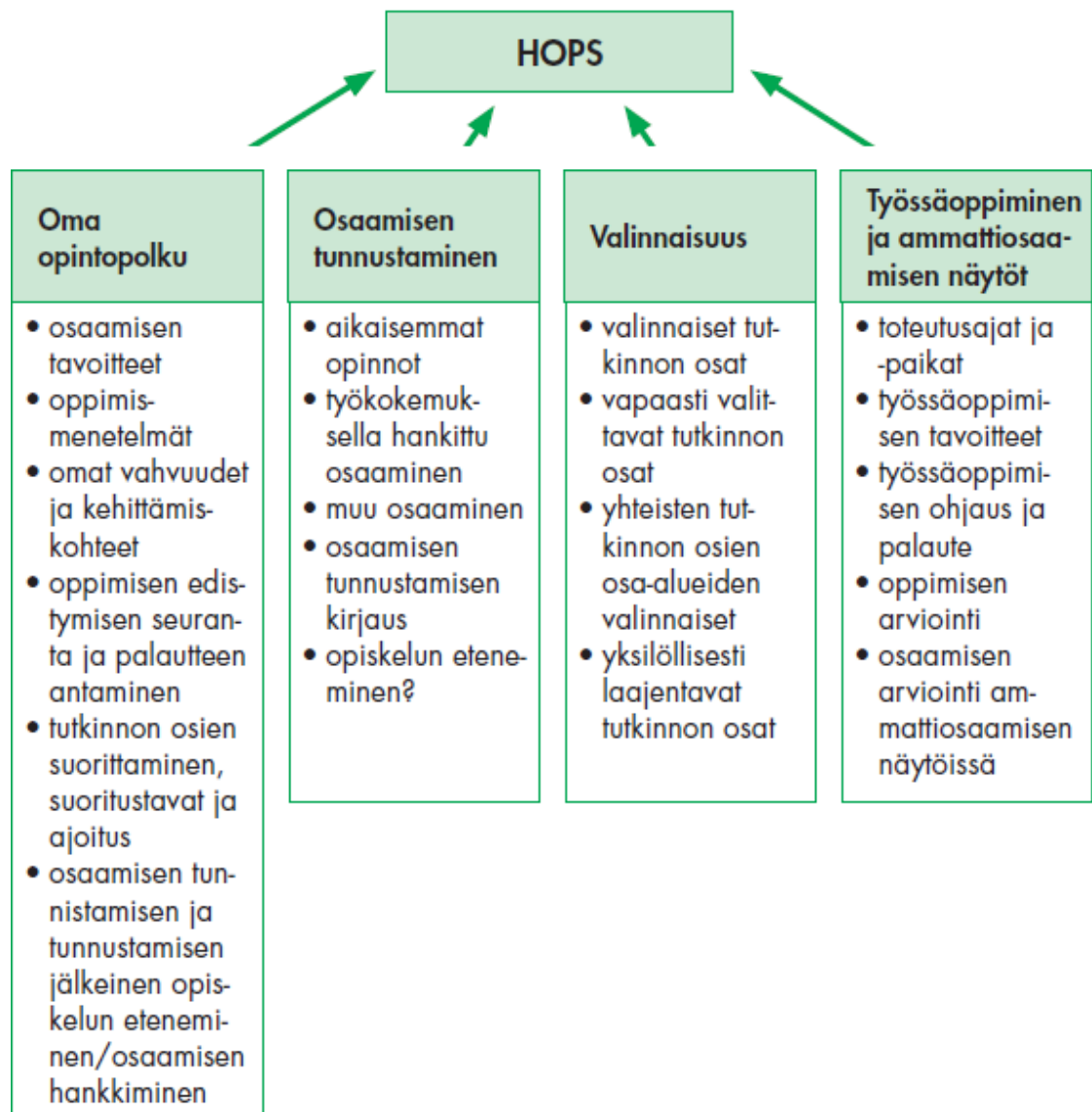
4.4 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Lain mukaan jokaiselle opiskelijalle tulee laatia oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja se tulee laatia yhteistyössä opettajien, opinto-ohjaajien ja opiskelijan kanssa. Kuviossa 1 näkee miten henkilökohtainen opiskelusuunnitelma muodostuu. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tulee laatia ennen opintojen alkua ja sitä tulee päivittää opintojen aikana. Siihen tulee olla mahdollista tehdä muutoksia opintojen edetessä. Tähän suunnitelmaan kirjataan myös kaikki opiskelijan henkilökohtaisia opintojen etenemistä koskevat suunnitelmat ja valinnat, jotka ovat taulukossa 6.

Taulukko 6. Hopsin sisältö

Osaamisen tavoitteet	Oppimismenetelmät
Suoritettavat tutkinnonosat	Tutkinnonosien suoritustavat
Tutkinnonosien ajoitus	Osaamisen arviointimenetelmät
Mahdolliset tunnustetut opinnot	Opintojen eteneminen
Opiskelijan henkilökohtaiset valinnat	Työssäoppimispaikat ja -ajat
Oppimisen arviointi	

(Arvioinnin opas 2015, 37)

Kuvio 1. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman muodostuminen.

(Arvioinnin opas 2015, 38)

4.5 Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon mitä laki ja asetus sanoo opiskelijan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadinnasta. Lain (630/1998, muutokset 787/2014 ja 246/2015, 19 a § ja 20 §) mukaan: *oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Erityisopetuksella tarkoitetaan opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä.* Valtioneuvoston asetusten ja uuden lain (A 811/1998, muutokset 799/2014, 3 § ja 246/2015, 20 §) mukaan *koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan erityisopetuksen toteuttamisesta ja henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman laadinnasta (HOJKS).* (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Opetussuunnitelmaan kirjataan koulutuksen järjestäjän yleiset periaatteet erityisopetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista sekä mahdollisista tukitoimien järjestämisistä. Koulutuksen järjestäjä myös itse oppilaitoskohtaisesti päättää millä tavoin opiskelijoiden tarvitsemia pedagogisia tukitoimia sekä tunnistetaan että järjestetään erityisopiskelijoille. Koulutuksen järjestäjä päättää myös HOJKS:in laadinnasta ja miten siihen kirjatut tukitoimet suunnitellaan, toteutetaan ja seurataan. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Erityisopetuksen tavoitteena on, että opiskelija voi saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet. Erityisopetuksessa voidaan kuitenkin poiketa tutkinnon perusteista mukauttamalla ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä. (L 630/1998, 20 §, muutos 246/2015, 19 a §, A 811/1998, 8 §). (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Erityisopetuksen järjestämisestä ja mukautuksista päättää koulutuksen järjestäjä jolloin käytännöt ovat oppilaitoskohtaisia. *Koulutuksen järjestäjä laatii tutkinnon osalle tai osille opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin pohjautuvat mukautetut ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi* (L 630/1998, muutos 246/2015, 19 a §). (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Koulutuksen järjestäjä myös päättää omassa organisaatiossaan millä tavalla erityisopetusta koordinoidaan ja järjestetään, sekä päättää millä tavalla erityisopetusta annetaan opiskelijoille. Koulutuksen järjestäjä voi itse päättää opetuksen mukauttamisesta joka voi vaihtoehtoisesti olla sekä kokonaan mukautettu osaamisala, pelkkä tutkinnon osa tai vain jokin osaamistavoite tutkinnonosassa. Koulutuksen järjestäjä myös laatii tarvittaessa opiskelijalle henkilökohtaisesti jokaiseen osaamistavoitteeseen omat tavoitteet ja arviointikriteerit. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Mukautus on silloin kyseessä kun arviointiasteikon arvosana T1 ei täyty eli mukautetut arviointikriteerit ovat ”normaalin” arvosanan 1 alapuolella. Kun opiskelijalle mukautetaan jotakin opinnoista, tulee tutkintotodistukseen merkitä kyseisen tutkinnonosan kohdalle merkintä (M) eli mukautettu. Tällöin tutkintotodistuksesta ilmenee, että opiskelijan opintoja ja tavoitteita on jollakin tavalla mukautettu vastaamaan opiskelijan vaatimaa tasoa. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 67)

Ennen henkilökohtaistamista ja mukautuspäätöksen tekemistä tulee opiskelijaa ja alle täysi-ikäisen opiskelijan huoltajaa kuulla, sekä heidän mielipiteet tulee ottaa huomioon suunnitelmia laadittaessa. HOJKS sisältää aina henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, joten tämä on tehtävä aina jokaiselle erityisopiskelijalle. *Opiskelijaa ja tämän laillista huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen edellä mainituista asioista päättämistä ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman vahvistamista.* (L 630/1998, muutos 246/2015, 20 §.) (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 68)

4.6 HOJKSin sisältö

HOJKS:n sisältö on määritelty valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta peruskoulutuksesta (A 329/2015, 8 §). Tämän mukaan koulutuksen järjestäjän on määriteltävä HOJKS:ssa vähintään seuraavat asiat:

- 1) tiedot suoritettavasta tutkinnosta tai koulutuksesta*
- 2) päätös opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena (jos koulutusta ei järjestetä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun erityisopetuksen erityistehtävän perusteella)*
- 3) millä lain (630/1998, muutos 246/2015) 19 a §:ssä mainitulla perusteella opetus annetaan erityisopetuksena*
- 4) lain (630/1998, muutos 246/2015) 31 §:ssä tarkoitettu koulutuksen suoritus aika*
- 5) päätös tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta*
- 6) opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta ilmenee, miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukautettu sekä tiedot erityisopetuksen järjestämiseen liittyvästä pedagogisesta tuesta sekä erityisistä opetus- ja opiskelijajärjestelyistä*
- 7) mitä lain (630/1998) 38 §:n 1 momentissa tarkoitettuja opintososiaalisia etuja opetuksessa tai sen yhteydessä annetaan sekä*
- 8) mitä muita henkilökohtaisia palvelu- ja tukitoimia opiskelija saa.*

HOJKS:in laadintaan osallistuu aina opiskelija ja tarvittaessa hänen huoltaja, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen. Tarvittaessa HOJKS:in laadintaan voidaan ottaa edellisten oppilaitosten opettajia sekä myös opiskelijahuollon muita asiantuntijoita. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 68)

4.7 Tutkinnon osaamisalakohtainen sisältö

Asetuksessa ammatillisesta peruskoulutuksesta (811/1998, muutos 799/2014, 3 §) säädetään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman sisällöstä ja siitä, mitä tutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa pitää olla. Lain mukaan opetussuunnitelmassa pitää päättää ainakin seuraavista asioista:

1) tutkinnon osien tarjonnasta

2) tutkinnon osien suorittamisjärjestyksestä

3) koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä

4) opiskelijan osaamisen arvioinnista.

(Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 73)

Koulutuksen järjestäjän tulee tutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa kuvata kaikkien tarjottavien tutkinnonosien tarkat osaamisperusteet ja toteuttamistavat sekä oppimisympäristöt ja arviointikriteerit. Tutkintokohtaisesti pitää myös selvittää tutkinnonosien ajoitus sekä suoritusjärjestys tutkinnonosille. Opetushallitus on antanut jokaiselle koulutuksen järjestäjälle peruskriteerit jokaiseen tutkinnonosaan ja näitä tulee jokaisen koulutuksen järjestäjän käyttää omissa opetussuunnitelmissaan eikä niitä saa muuttaa. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 73)

Jokaisen tutkinnonosan tulee sisältää tieto siitä, millä tavoin osaaminen hankitaan tutkinnonosan aikana eli miten peruskriteerit opetetaan ja opiskellaan jokaisessa tutkinnonosassa. Jokainen tutkinnonosan osaaminen tulee ensisijaisesti osoittaa ammattiosaamisen näytöillä mutta tarvittaessa voidaan käyttää myös muuta osaamisen arvioinnin menetelmää. Samalla myös suositellaan, että tutkinnonosien ammattitaitovaatimuksia opiskellaan samoilla menetelmillä erilaisissa oppimisympäristöissä joissa ammattiosaamisen näyttö suoritetaan. Käytännössä osaamista harjoitellaan työssäoppimispaikassa jossa myös ammattiosaamisen näyttö tehdään. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 74)

Jokaisessa tutkinnonosassa on ammattitaitovaatimukset, jotka tulee täyttyä tutkinnonosan aikana. On oppimisympäristö mikä tahansa, osaamista verrataan sekä arvioidaan samoilla arviointikriteereillä kaikissa paikoissa. Tästä poikkeuksena HOJKS -opiskelijat jotka etenevät tarpeen mukaan oman henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman aikataulussa.

Jokainen tutkintokohtainen opetussuunnitelma tulee osaamisaloittain sisältää tutkinnon pakolliset ja valinnaiset tutkinnonosat sekä vapaasti valittavat tutkinnonosat, joita tarjotaan oman oppilaitoksen sisällä tai yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Myös tutkinnon laajentamista koskevat tutkinnonosat kuvataan opetussuunnitelmissa. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että opetussuunnitelmat on laadittu tutkinnolle asetettuun tavoiteaikaan vastaavalle ajanjaksolle joka yleensä on kolme vuotta ammatillisessa peruskoulutuksessa. Kaikki ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet tulee olla alkuperäisten kriteerien mukaiset. Opetussuunnitelman pitää sisältää laaja valinnaisuus. (Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa 2015, 73)

4.8 Ammatillisten tutkinnonosien muodostuminen logistiikan perustutkinnoissa.

Opetushallitus on antanut jokaiselle ammattitutkinnolle omat opetussuunnitelmien pakolliset ja valinnaiset tutkintojen osat, joihin se on määritellyt tavoitteet, jotka opiskelijoiden on saavutettava. Tämän lisäksi kriteerit osaamisen arviointiin on annettu kolmiportaisen asteikon mukaisesti. Osaamisen osoittamistavasta on annettu esimerkki opetussuunnitelmissa, jonka mukaan pitää toimia osaamista arvioitaessa.

Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa on käytössä logistiikan perustutkinnoissa seuraavat tutkintojen osat:

Autonkuljettajat:

- Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta (pakollinen)
- Kuorma-autokuljetukset (pakollinen)

- Kuljetusalan perustason ammattipätevyys (pakollinen) (integroituna kahteen edelliseen)
- Massatavarakuljetukset (valinnainen)
- Yritystoiminnan suunnittelu (valinnainen)

Varastonhoitajat:

- Tavarán vastaanotto ja säilytys (pakollinen)
- Tavarán keräily ja lähetys (pakollinen)
- Inventointi ja saldonhallinta (pakollinen)
- Trukinkuljettajan tehtävät (pakollinen)
- Vaarallisten aineiden käsittely (valinnainen)
- Varaston tietojärjestelmät (valinnainen)
- Tavarán kuljettaminen (valinnainen)
- Yritystoiminnan suunnittelu (valinnainen)

Jokainen tutkinnonosa sisältää tavoitelauseita, jotka kuvastavat jotakin osaamista.

Opiskelijan pitää osoittaa osaavansa nämä tavoitteiden määrittelemät taidot.

Seuraava esimerkki on varastonhoitajan tutkinnosta ja tutkinnonosa on trukinkuljettajan tehtävät, joka kuuluu pakollisena osana varastonhoitajan tutkintoon:

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- *ajaa ja työskennellä vastapaino-, tukipyörä- tai työntömastotrukilla turvallisesti*
- *trukin toimintaperiaatteet ja tehdä päivittäiset huoltotoimet*
- *suorittaa ajoonlähtö- ja lopetustoimet*
- *pinoamistekniikan lattialle, hyllytyksen ja ajoneuvon lastauksen tai purkamisen*

- *työskennellä ergonomisesti sekä ympäristöä säästäviä työtapoja ja työturvallisuusohjeita noudattaen*
- *työskennellä tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti huolehtien työympäristönsä järjestyksestä ja siisteydestä*
- *vastuuvakuutuksen merkityksen*
- *ensiapu 1-kurssia vastaavat tiedot ja taidot.*

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja

- *suorittaa työturvakortin*
- *tietää määräaikaishuollossa tehtävät korjaukset.*

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Ammattitaitovaatimusten tavoitelauseissa ei kovinkaan tarkasti sanota, mitä osaamista ja millä tasolla opiskelijan pitää oppia. Esimerkiksi *ajaa ja työskennellä vastapaino-, tukipyörä- tai työntömastotrukilla turvallisesti* voidaan arvioida osattavan monella eri tasolla ja opettajan tehtävänä on varmistaa ja arvioida oppimista jatkuvasti, jotta nämä tavoitteet saavutetaan. Tätä oppimista arvioidaan suullisesti tai kirjallisesti, mutta ei välttämättä numeraalisesti. Arviointi pitää kuitenkin kirjata henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Lopullinen osaamisen arviointi suoritetaan ammattiosaamisen näytöllä, jossa opiskelijan osaamista verrataan hänen oppimaansa tasoon. Tästä opetussuunnitelmassa sanotaan seuraavaa:

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä trukinkuljettajan tehtäviä varastossa, terminaalissa tai muussa vastaavassa paikassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä. (Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Koska ammattiosaamisen näyttö pyritään järjestämään työssäoppimispaikalla, on näytössä osaamista verrattava siellä opetettuihin asioihin ja joita kyseisessä paikassa opiskelija on myös riittävästi harjoitellut. Opiskelija itse laatii ja esittää näyttösuunnitelman, jonka työpaikkaohjaaja ja opettaja hyväksyvät. Opiskelija siis itse päättää milloin hän on riittävästi harjoitellut, jotta tarvittava osaaminen on osoitettavissa ja vain arviointia vailla. Näyttösuunnitelma sisältää työsuunnitelman, joka on lyhyt kuvaus näytössä suoritettavasta työstä. Näytön arviointi on kolmikantainen, jossa opiskelija antaa ensin itselleen arvosanan neljästä kohteesta ja tämän jälkeen työpaikkaohjaaja ja opettaja antavat oman arvionsa. Arviointi tapahtuu kolmiportaisella asteikolla arvosanojen 1-3 välillä. Arvioitavat kohteet ovat seuraavat:

- Työprosessin hallinta, joka sisältää seuraavat kohdat:
 - *Oman työn suunnittelu*
 - *Työn kokonaisuuden hallinta*
 - *Taloudellinen ja laadukas toiminta*
- Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta, joka sisältää seuraavat kohdat:
 - *Trukin käsittely ja ajaminen*
 - *Trukin päivittäinen huoltaminen*
 - *Ajoonlähtö- ja lopetustarkastusten hallinta*
 - *Pinoamistekniikka sekä hyllytys ja auton lastaus tai purku*
- Työn perustana olevan tiedon hallinta
 - *Trukin rakenteen ja toiminnan tunteminen*
 - *Lisälaitteiden, työkoneiden ja trukkityyppien tuntemus*
 - *Lainsäädäntö*
 - *Työturvakortti*
 - *Ensiapukoulutus*

- Elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - *Terveys, turvallisuus ja toimintakyky*
 - *Vuorovaikutus ja yhteistyö*
 - *Oppiminen ja ongelmanratkaisu*
 - *Ammattietiikka*

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

Arviointia helpottavat kriteerit löytyvät opetussuunnitelmasta, ja kriteerien määrä sekä sisältö riippuvat tutkinnonosan tavoitelauseiden määrästä. Lopullinen arvosana ammattiosaamisen näytöstä muodostuu yhteisellä päätöksellä. Arviointikriteereistä esimerkiksi turvallista trukinajotaitoa kuvataan seuraavalla tavalla:

Trukin käsittely ja ajaminen

Tyydyttävä T1

- *käyttää trukkia turvamääräyksiä noudattaen*

Hyvä H2

- *toimii maltillisesti ja varovaisesti turvamääräyksiä noudattaen ja tekee työtehtäviä itsenäisesti*
- *tuntee trukinkuljettajan vastuut, velvollisuudet ja noudattaa niitä*

Kiitettävä K3

- *työskentelee itsenäisesti vaativimmissakin työtehtävissä ja kehittää omaa työtänsä sekä analysoi eri työmenetelmien vaikutuksia*
- *asennoituu oikein työtehtäväänsä*

(Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto 2015.)

5 Osaamisen arviointi

Opintojen etenemiseen vaikuttavat useat eri tekijä, jotka tulee huomioida opintoja suunniteltaessa. Opiskelijan oman opintopolun rakentaminen ja opintopolussa joustaminen vaatii tuntemusta uusien määräysten, lakien ja asetusten osalta. Tässä kappaleessa käsitellään kaikkia opintopolkuun vaikuttavia asioita. Suurin yksittäinen tekijä on arvosanan muodostuminen.

Opiskelijan arvosanan muodostumiseen vaikuttaa monta tekijää, ja ne kaikki pitää ottaa huomioon arvosanasta päätettäessä. Arviointi jakautuu oppimisen ja osaamisen arviointiin, ja sitä voidaan tehdä niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Arvioinnissa on aina mukana opiskelijan itsearviointi joka on osa arviointia. Arvioinnissa pitää myös ottaa huomioon osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.

5.1 Oppimisen ja osaamisen arviointimenetelmät

Oppimisen arviointi on kirjallisesti opiskelijan oppimisen arviointia eli toisin sanottuna opiskelijan oppimisprosessin seuraamista ja siitä jatkuvan palautteen antamista. Osaamisen arviointi perustuu arviointikriteereihin jotka on erikseen jokaiselle tutkinnon osalle määritelty ja osaamisen arvioinnissa arviointi perustuu aina kirjattuihin kriteereihin sekä on aina numeraalista. Tutkintokohtaisiin arviointisuunnitelmiin kirjataan aina millä keinoin osaamista arvioidaan ja miten se kirjataan. (Arvioinnin opas 2015, 10)

Opiskelijan henkilökohtaiset ominaisuudet tulee arvioinnin suunnittelussa ja arvioinnissa ottaa huomioon, ja arviointia voidaan tarvittaessa muuttaa mukauttamalla arviointimenetelmiä sekä kriteereitä. Tämä tulee esiin lähinnä erityisopetuksessa. (Arvioinnin opas 2015, 10)

Jokaista tutkinnon osaa varten koulutuksen järjestäjä tekee arviointisuunnitelman ja siihen kirjataan millä tavoin opiskelijoiden osaamista arvioidaan kyseisessä tutkinnonosassa. Samaan suunnitelmaan kirjataan myös mahdollisia menetelmiä, näytön järjestämisen paikkoja, miten näytöt järjestetään, kuinka kattavia näytöt ovat, liittykö arviointiin jotakin muuta arvioitavaa kuten erikoispätevyydet ja muu vaadittava erikoisosaaminen. Suunnitelmaan myös kirjataan ketkä päättävät

arvosanoista ja miten keskustelu toteutetaan. Tutkinnonosien arviointisuunnitelmiin myös kirjataan ketkä ja miten päätetään ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat ja ketkä osallistuvat arviointikeskusteluihin. Suunnitelmaan on myös hyvä kirjata tutkinto-osakohtaisesti arvioinnin ajoitus, sillä osa opiskelijoista suorittaa tutkinnonosia eri tahtiin ja opiskelijoiden henkilökohtaisten ominaisuuksien puolesta myös arviointi voi olla eri aikaan jokaisella, joten arvioinnin ajoittuminen on syytä olla tiedossa. (Arvioinnin opas 2015, 10-14)

Nämä arviointisuunnitelmat koulutuksen järjestäjä hyväksyttää tutkintotoimikunnilla joista toimitielin hyväksyy, hylkää tai pyytää täydennystä koulutuksen järjestäjän toimintaohjeisiin. Oppilaitosten on myös syytä tehdä jokaisella osaamisalalla yhteistyötä työelämän kanssa arviointien suhteen. Opetushallitus kehottaakin koulutuksen järjestäjiä tekemään työnantajakohtaisia suunnitelmia joihin kirjataan missä työssäoppimispaikassa voidaan mitäkin ammattiosaamisen näyttöjä tehdä ja mitä osaamisen arviointeja suorittaa. Tähän suunnitelmaan on myös syytä kirjata ketkä arviointiin osallistuvat ja arvosanasta kyseisillä työssäoppimispaikoilla päättävät. (Arvioinnin opas 2015, 10-14)

Ennen opiskelijan arviointia tulee oppilaitoksen järjestää opiskelijalle tieto siitä, mitä osaamista opiskelijalta oletetaan ja mitä osaamista häneltä tullaan arvioimaan, sekä mitkä ovat tarvittavat ammattitaitovaatimukset, tavoitteet ja konstit joilla niihin päästään. Opiskelijalle pitää myös kertoa arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Opiskelijalle täytyy myös tiedottaa arvosanan muodostumisesta, miten se näkyy todistuksessa ja mitä eroa on oppimisella ja osaamisen arvioinnilla, sekä mikä on niiden tarkoitus. Tämä kaikki on määrätty laissa ammatillisesta peruskoulutuksesta. (Arvioinnin opas 2015, 14)

Ammatillisessa koulutuksessa jokainen osaamisen arviointi jokaisesta tutkinnonosasta kulminoituu ammattiosaamisen näyttöihin eli lopulta jokainen osaaminen arvioidaan mahdollisimman aidossa työympäristössä tehdyllä ammattiosaamisen näytöllä tai näytöillä. Ammattiosaamisen näytöt pyritään pääsääntöisesti järjestämään työssäoppimispaikoilla ja siten, että jos yhdellä työssäoppimispaikalla ei koko ammattiosaamisen näyttöä voida riittävän kattavasti järjestää, niin tarvittaessa voidaan näyttöä jatkaa jossakin toisessa

työssäoppimispaikassa tai oman oppilaitoksen tiloissa näyttöä täydentäen.

(Arvioinnin opas 2015, 10)

Ammattiosaamisen näytöllä arvioidaan kaikki mahdolliset tutkinnonosat, jos ammatillisia tutkinnonosia on otettu valinnaisiin opintoihin, tulee myös näiden osaaminen arvioida ammattiosaamisen näytöllä. Ammattiosaamisen näytössä ei ole olemassa mitään aikarajaa tai laajuusmäärää vaan työtä tehdään sillä kattavuudella että kaikki suunnitellut ja tarvittavat ammattitaitovaatimukset tulevat esiin.

Ammattiosaamisen näyttöjä suunniteltaessa tulee myös huomioida mahdolliset ympäristön vaikutuksen ja muut mahdolliset työsuoritukseen vaikuttavat tekijät.

(Arvioinnin opas 2015, 49)

Näyttö pitää pyrkiä järjestämään siten, että se olisi osa opiskelijan tavallista työpäivää. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointihenkilöt käyvät läpi arviointisuunnitelman ennen työsuorituksen ja arvioinnin toteuttamista, sekä samalla näyttösuunnitelma käydään läpi myös opiskelijan kanssa. Näytössä pitää olla selvää, mikä on tehtävä työ ja mihin tutkinnonosaan se liittyy, sekä mitkä ovat arvioinnin kohteet ja kriteerit. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija suorittaa myös itsearviointia eli näytön lopuksi arviointilomakkeella hän itse arvioi omaa osaamistaan, ja tämän jälkeen myös työpaikkaohjaaja ja opettaja arvioivat arviointikeskustelussa opiskelijan työssä osaamista. Näytön päätteeksi käydään suullinen keskustelu ja se voidaan myös kirjata. Tämä on siis nimeltään näytön arviointikeskustelu ja keskustelun päätteeksi päätetään yhdessä mihin tasoon ammattiosaamisen näytöllä näytetty osaaminen kolmiportaisella arviointiasteikolla sijoittuu. (Arvioinnin opas 2015, 50)

Ammattiosaamisen näytöt suoritetaan yleensä yksi näyttö kerrallaan, mutta jos joku haluaa tehdä saman päivän aikana useita eri näyttöjä, tulee jokaisesta näytöstä käydä erillinen arviointikeskustelu näytön päätteeksi. Tämä erillinen arviointikeskustelu täytyy dokumentoida näyttökohtaisesti, mutta mikään ei siis estä suorittamasta vaikka kaikkia osaamisalan tutkinnonosien näyttöjä saman päivän aikana. Koulutuksen järjestäjä on vastuullinen järjestämään opiskelijalle riittävästi ohjausta ja tukea näytön suorittamiseksi sekä tukea myös arvioinnin ja palautteen aikana. (Arvioinnin opas 2015, 50)

5.2 Arvioinnin suorittaminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijan arvioinnista säädetään lailla ja asetuksilla. Näiden lisäksi opetushallitus on tehnyt lukuisia oppaita koulutuksen järjestäjän, työelämän sekä opiskelijan tueksi aiheen tiimoilta. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (L 630/1998, muutokset 787/2014 ja 246/2015, 24 a §) sisältää määräyksen opiskelijan arvioinnista. Tarkoituksena on ohjata ja kehittää opiskelijaa itsearvioivaan suuntaan. Arvioinnin kohteena on pääsääntöisesti osaaminen ja osaltaan oppiminen, jotka erottuvat selkeiksi omiksi kokonaisuuksiksi opetuksen yhteydessä. (Arvioinnin opas 2015, 5-6)

Opiskelun arviointi suoritetaan yhteistyössä, ja se on laadultaan ohjaavaa ja kannustaa arviointia, johon osallistuvat työssäoppimisen ohjaajien lisäksi opetushenkilöstö ja opiskelijat. Arviointi on siis yhteispeliä, jolla kannustetaan opiskelijaa kehittymään eteenpäin. Opiskelijan arviointi perustuu aina jokaisen yksilön omiin osaamistavoitteisiin ja yksilölliseen opiskelusuunnitelmaan.

Koulutuksen yhteydessä osaamisen arviointi perustuu aina osaamisalalla annettuihin arviointiperusteisiin, jotka kumpuavat osaamistavoitteista. (Arvioinnin opas 2015, 5-6). Arviointi on aina henkilökohtaista eikä opiskelijan osaamista saa verrata muiden opiskelijoiden osaamiseen.

Ohjaava ja kannustava arviointi perustuu jatkuvaan keskusteluun ja vuorovaikutukseen oppimista arvioitaessa. Arviointi perustuu aina henkilökohtaisen tason huomioonottamiseen ja siten yksilön eteenpäin kehittyminen on mahdollista. Tutkinnon osissa on kriteeriperusta, joka on annettu opetushallituksen toimesta koulutuksen järjestäjille, ja jokaiselle tutkinnon osalle on määritelty omat ammattitaitovaatimukset ja niihin on tehty kolmiportainen kriteeriperusta johon osaamisen arviointi perustuu. Jokaista opiskelijaa ja heidän osaamista verrataan tutkinnon perusteiden kriteereihin, jolloin jokainen opiskelija on yksilö eikä heidän osaamistaan saa verrata mihinkään muuhun. (Arvioinnin opas 2015, 5-6)

5.3 Opiskelijan itsearviointi

Arvioinnissa on erittäin tärkeää opiskelijan itsearviointi. Tämän tarkoituksena on kehittää opiskelijan omaa arviointikykyä omista taidoistaan. Opiskelijan on tärkeä tietää osaamisen tavoitteet ja arvioinnin kriteerit ennen arvioinnin suorittamista, jolloin opiskelija arvioinnin jälkeen tietää mikä osaamisen alue vaati vielä opiskelua ja millä tasolla osaaminen sillä hetkellä on. Arvioinnin tärkeä osa on kertoa mitä opiskelija jo osaa ja millä tasolla, sekä mitä pitää vielä opiskella jotta seuraava osaamisen taso saavutetaan. (Arvioinnin opas 2015, 7-9)

Jokaisen opiskelijan kohdalla arviointi pitää olla suunnitelmallista, ja arviointi tulee perustua tutkinnonosassa annettujen ammattitaitovaatimusten kriteereihin. Arvioinnin suunnittelu on myös määrätty lakiperusteisesti. Lain (L 630/1998, muutokset 787/2014 ja 246/2015, 25 §) mukaan koulutuksen järjestäjän pitää laatia suunnitelmat osaamisen arvioinnin toteuttamisesta ja osaamisen arviointimenetelmistä. Valtioneuvoston asetuksessa ammatillisesta peruskoulutuksesta (A811/1998, muutokset 799/2014 ja 329/2015, 3 §) määrätään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmien sisällöistä. Tämän asetuksen mukaisesti opetussuunnitelmien pitää sisältää tutkintokohtaiset yleiset periaatteet osaamisen arviointiin. Opetussuunnitelmien yhteisessä osassa pitää olla mainittuna miten osaamisen arviointia suoritetaan kyseisessä oppilaitoksessa. (Arvioinnin opas 2015, 7-9)

5.3.1 Oppimisen arvioinnin merkitys

Oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle sekä suullista että kirjallista palautetta. Opiskelijalle opetusta antavien opettajien tehtävänä on myös arvioida opiskelijan oppimista, ja lain mukaan opettajien tulee antaa opiskelijalle jatkuvaa palautetta hänen oppimisestaan. Oppimisen palautetta antavat myös työpaikkaohjaajat työssäoppimisen aikana. Jotta opiskelija voisi oppia ammattitaitoa, on oppimisen palaute erittäin tärkeää. Oppimisen palaute kannustaa ja kehittää opiskelijan itsearviointimenetelmiä sekä kannustaa opiskelijaa oppimaan lisää. Palautteen avulla opiskelija tietää missä hän on menossa ja mitä hänen pitää vielä opiskella lisää.

(L630/1998, 787/2014, 24 b §). Sen mukaan oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle suullista tai kirjallista palautetta. (Arvioinnin opas 2015, 39-40)

Opiskelijan arviointi on myös aina opiskelijan tukemista ja kehittämistä. Arvioinnin avulla opiskelijan motivaatio kasvaa kun opiskelija tietää millä tasolla hän osaa ja mitä pitää vielä opiskella. Oppimisen arvioinnin yksi tehtävistä on verrata opiskelijan oppimista ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin eli mitä hänen vielä pitää oppia. Oppimisen arviointi on lähinnä sanallista palautetta ja oppimisen arviointi ei vaikuta tutkintotodistusten arvosanaan, joten oppimisen arviointi ei ole arvosanaperusteista. Oppimisen arviointi pitää kuitenkin dokumentoida, jotta opiskelija tietää missä hän on menossa ja tämä tulee tallentaa opiskelijan omaan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. (Arvioinnin opas 2015, 39-40)

5.3.2 Etenemisehto tutkinnonosan sisällä

Koulutuksen järjestäjät saattavat rakentaa opintojen etenemiselle etenemisehtoja ja näitä ehtoja voi tulla eteen oppimisen arvioinnin kohdalla. Tällöin on erittäin tärkeää, että seurataan ja dokumentoidaan opiskelijan oppimisen etenemistä. Oppimisen yksi tavoitteista on myös itsearviointin kehittäminen, jolla pyritään siihen että opiskelija pystyy itse kriittisesti arvioimaan omaa oppimista ja oman työn laatua sekä oppii ymmärtämään mikä on omassa työssä vaadittava työn laatu. Opiskelija myös oppii vastaanottamaan palautetta asiakkailta ja toimimaan asiakaspalautteen mukaan. Oppimisen arviointi on myös erittäin tärkeä osa ammatillista kasvua, koska ammattia opitaan pieni osa kerrallaan ja tällöin on palautteen saaminen erittäin tärkeää. Palaute myös motivoi ja innostaa opiskelijaa jatkamaan eteenpäin, sillä ilman palautetta ei opiskelussa ole järkeä. (Arvioinnin opas 2015, 39-40)

Tutkinnonosan ammattitaitovaatimusten ja kriteerien käyttämistä oppimisen arvioinnin yhteydessä on syytä harkita sillä arviointikriteereihin vertaaminen on erittäin helppo ja selkeä tapa opettajalle näyttää missä kohtaa opiskelija oppimistaan on. Arviointikriteerejä on sikäli huono käyttää kun oppimisen arvioinnista ei anneta arvosanaa, mutta opiskelijan on kuitenkin hyvä tietää missä kohtaa arvosanaasteikolla hän menisi. Tästä esimerkkinä kuvio 2. (Arvioinnin opas 2015, 39-40)

Opeteltava asia tai taito	Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
Liittyy tähän osaamisen arvioinnin kohtaan	Näytteenotto ja spektrometrisen analyysin tekeminen	ottaa näytteen itsenäisesti ja tekee vaaditun spektrometrisen analyysin tarvitun ajoittain ohjauksella	ottaa ja käsittelee näytteen itsenäisesti sekä tekee rutiininomaisen spektrometrisen analyysin ja pitää laitteen toimintakuntoisena myös vieraskielisen ohjeen avulla, mutta tarvitsee joskus ohjausta	ottaa ja käsittelee näytteen itsenäisesti sekä tekee vaaditun spektrometrisen analyysin sujuvasti ja pitää laitteen toimintakuntoisena myös vieraskielisen ohjeen avulla

Kuvio 2. Arvosanan muodostuminen kriteeriperusteisesti.

(Arvioinnin opas 2015, 39-40)

5.3.3 Osaamisen arvioinnin muodostuminen

Perustutkintojen perusteet ammatillisessa opetuksessa on määritellyt jokaiselle tutkinnonosalle omat osaamistavoitteet sekä arvioinnin kohteet ja niille omat kriteerit. Arviointikriteerit ovat kolmiportaisen arviointiasteikon mukaisesti T1, H2 ja K3 eli tyydyttävä, hyvä ja kiitettävä. Näitä asetettuja perusteita sekä tavoitteita ei saa muuttaa, ja näitä tulee arvioinnin yhteydessä käyttää, ellei kyseessä ole erityisopetus ja sen johdosta mukauttaminen. Ammatillisissa tutkinnonosissa arvioinnin kohteita ovat työprosessin hallinta, työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta sekä työn perustana olevan tiedon hallinta ja elinikäiset oppimisen avaintaidot.

(Arvioinnin opas 2015, 43)

Ensimmäisessä arvioinnin kohteessa työprosessin hallinnassa on tarkoitettu arvioitavaksi työn suorittamista oikeassa järjestyksessä jokainen työvaihe huomioiden, ja samoin arviointi on oman työn suunnittelua, siinä onnistumista ja kehittymistä. Myös itsenäisen työskentelyn ja vastuun ottaminen arvioidaan tässä

kohdassa. Työmenetelmien välineiden ja materiaalien hallinnan arviointi taas perustuu siihen kuinka opiskelija osaa käyttää erilaisia työmenetelmiä ja välineitä sekä työnteossa tarvittavia koneita ja materiaaleja. Työn perustana olevan tiedon hallinta on taas arviointia siitä, kuinka hyvin opiskelija osaa käyttää omaa teoreettista tietopohjaa ja soveltaa sitä käytännössä. Elinikäisen oppimisen avaintaidoissa arvioidaan oppimista ja ongelmanratkaisua, vuorovaikutusta ja yhteistyötä, ammattietiikkaa, turvallisuutta ja toimintakykyä. Kuvio 3 kertoo osaamisen arvioinnin muodostumisesta ammatillista tutkinnonosaa arvioitaessa. (Arvioinnin opas 2015, 43)

Kuvio 3. Osaamisen arvioinnin muodostuminen.

(Arvioinnin opas 2015, 44)

Osaamisen arviointi voidaan suorittaa sen jälkeen kun opiskelija on opiskellut kaiken tarvittavan ja tutkintoon tarvittavat ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet ovat selkeät. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan siis kokonaisuuksien hallintaa eli lähinnä kokonainen tutkinnonosa tai osa-alue arvioidaan kerrallaan. Yhteisissä tutkinnonosissa ei ole erillisiä osaamistavoitteita tutkinnonosittain, vaan niillä on neljä omaa kokonaisuutta joihin osaamistavoitteet on laadittu. (Arvioinnin opas 2015, 43)

5.3.4 Ammatillisten tutkinnonosien arviointikriteerien perusteet

Ammatillisten perustutkintojen arviointikriteerit on kolmiportainen asteikko: tyydyttävä, hyvä ja kiitettävä. Tyydyttävä (1) taso tarkoittaa sitä, että opiskelija työskentelee työtehtävässä ja tekee itse työtä oman työsuunnitelman mukaisesti olemassaolevien laatutavoitteiden mukaan ja ajoittain tarvitsee ohjausta työn

etenemisessä. Opiskelija myös tarvitsee ohjausta tiedon hankkimiseen ja tiedon soveltamiseen työn tekemisessä. Tämä ohjaus ei kuitenkaan ole jatkuvaa ohjausta vaan vain ajoittaista. Tyydyttävä taso määrittyy siten, että opiskelija pystyy työllistymään ja suorittamaan alalla olevia perustehtäviä. (Arvioinnin opas 2015, 45)

Hyvä (2) taso taas määritellään siten, että opiskelija pystyy työskentelemään erilaisissa työtehtävissä kokonaisuudet huomioon ottaen ja hän etenee työvaiheesta toiseen jouhevasti. Opiskelija pystyy tekemään oma-aloitteisesti työtä ja huolehtii omista työtehtävistään työn aloittamisesta työn lopettamiseen saakka. Opiskelija myös hankkii ja käyttää työssä tarvitsemaansa tietoa omatoimisesti ilman ohjausta. (Arvioinnin opas 2015, 45)

Kiitettävä (3) taso taas täyttyy kun molemmat tyydyttävän ja hyvän taso täyttyvät ja näiden lisäksi tutkinnon suorittaja kykenee kehittämään ja arvioimaan omia työskentelytapoja sekä työskentely-ympäristöä kokonaisuus huomioon ottaen. Lopputuloksen pitää olla aina tavoitteiden mukaista ja tämän lisäksi opiskelija kykenee myös valitsemaan itse työmenetelmässä ja -vaiheessa tarvittavat välineet ja materiaalit sekä pystyy hyödyntämään niitä sujuvasti. Ongelmanratkaisutaito on avainasemassa kiitettävän arvosanan saamisessa. (Arvioinnin opas 2015, 46)

Ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet kertovat siitä mitä asioita opiskelijan pitää opiskella ja osata tutkinnon suorittamishetkellä ja arviointikriteerit kuvaavat sitä, millä tasolla osaamistavoitteet pitää opiskelijan hallita. Osaamista ammatillisissa tutkinnonosissa arvioidaan ammattiosaamisen näytöillä sekä muilla tarvittavilla menetelmillä. Ammattiosaamisen näyttö on työtilanne oikeasta työelämästä ja yleensä ammattiosaamisen näyttö tehdään työssäoppimispaikalla. Opiskelija itse suunnittelee opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa ammattiosaamisen näytön, johon hän kuvaa mitä osaamista hän näytössä aikoo näyttää ja mitä osaamista häneltä arvioidaan. Tämä todennetaan kuvion 4 mukaisesti. Ammattiosaamisen näytöt on kuvattu työkokonaisuus kerrallaan, joten näyttöjen suorittaminen pitäisi olla oikeissa työtilanteissa helppo järjestää. Jos jollakin työssäoppimispaikalla ei pystytä riittävän kattavasti näyttöä tekemään, voidaan sitä jatkaa jollakin toisella työssäoppimispaikalla tai koulussa. (Arvioinnin opas 2015, 46)

Oppilaitoksessa opiskelija oppii tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia.	Työssäoppimispaikassa opiskelija oppii tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia ja harjaantuu jo oppimassaan.	Opiskelija osoittaa osaamisensa (ammattitaitonsa) työtä tekemällä (ammattiosaamisen näytöt).
<div style="text-align: center;"> <p>Oppiminen</p> </div> <p>Arvioidaan opiskelijan oppimista ohjaamalla ja kannustamalla, seuraamalla edistymistä ja antamalla palautetta suullisesti tai kirjallisesti. Arvosanaa ei anneta oppimisesta.</p>		<p>Arvioidaan, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut tutkinnon osassa edellytetyn osaamisen (ammattitaitovaatimukset perustutkinnon perusteiden mukaisesti).</p>

Kuvio 4. Tutkinnonosan arvioinnin eteneminen.

(Arvioinnin opas 2015, 47)

5.4 Osaamisen hankinta

Osaamista voidaan hankkia monilla eri tavoilla ja pelkkä oppilaitoksessa hankittu osaaminen ei ole ainoa osaamista mitä voi olla olemassa. Osaamisen hankkimista tapahtuu oppilaitoksen ulkopuolella monissa eri paikoissa kuten kotona, harrastusten parissa, kavereiden kanssa keskusteltaessa ja monissa tämän kaltaisissa niin kutsutuissa arkitilanteissa. Tällaisesta osaamisen hankkimisesta käytetään nimitystä arkioppiminen. Tällainen arkioppiminen ei välttämättä ole etukäteen suunniteltua eikä suunnitelmallista, vaan arkioppiminen tapahtuu arjen ohessa ilman sen suurempaa suunnitelmallisuutta. Toisaalta arkioppiminen voi olla myös suunnitelmallista ja suunniteltua oppimista kuten esimerkiksi tiedon etsimistä internetistä, kirjastosta tai muusta vastaavasta tiedotusvälineestä. Kuitenkin tällainen arkioppiminen on usein opiskelijan itsensä asettaminen tavoitteiden mukaista oppimista. Usein myös tällaista arkioppimista sekä -osaamista ei mitata millään osaamisen asteikolla. (Arvioinnin opas 2015, 16)

Jotta oppilaitoksissa perustutkinnot saataisi joustavan polun mukaisiksi, tulee oppilaitoksissa huomioida arkioppiminen, ja se tulee tunnistaa ja tunnustaa osaksi opintoja. Arkioppimisen ja -osaamisen pohjalta oppilaitoksissa muodostetaan jokaisella opiskelijalle oma henkilökohtainen opintopolku jolla tutkinto tai sen osia suoritetaan. Tällaisen henkilökohtaisen opintopolun luomisella pyritään ehkäisemään

jo aikaisemmin opitun asian opiskelu kahteen kertaan. (Arvioinnin opas 2015, 16). Kun kahdenkertaisilta opinnoilta vältytään, voidaan opiskeluaikaa mahdollisesti lyhentää ja samalla kun opiskeluaika lyhenee, tulee opiskelusta tehokkaampaa ja taloudellisempaa jolloin myös oppilaitos sekä koulutuksen maksaja säästävät resursseja.

Osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa on kyse siitä, että opiskelijan aikaisemmin hankittua osaamista verrataan kyseessä olevan tutkinnon perusteisiin ja sieltä poimitaan kohdat sekä tavoitelauseet jotka opiskelija jo osaa. Usein tällainen aikaisemmin hankittu osaaminen on hankittu esimerkiksi työkokemuksen kautta jossakin yrityksessä työskentelemällä, aikaisemmin tehdyistä opinnoista tai harrastusten parista. Aiemmin hankittua osaamista verrataan kyseisen tutkinnon osan osaamistavoitteisiin ja siellä määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin. Usein tämä tunnistaminen tehdään ennen opintojen aloittamista tai viimeistään ennen jokaisen tutkinnonosan aloittamista. (Arvioinnin opas 2015, 16)

5.5 Osaamisen tunnistaminen

Usein ammatillisen koulutuksen alkaessa opiskelijoilla teetetään erilaisia lähtötasotestejä ja muita lähtötason selvittämiseksi laadittuja kokeita, joilla pyritään selvittämään opiskelijan aikaisemmin hankittu osaaminen kyseisestä aiheesta. Usein nämä testit rajoittuvat kielelliseen ja matemaattiseen osaamiseen. Näiden testien tarkoituksena on selvittää opiskelijan mahdollisia ongelmia ja vaikeuksia kyseisen oppiaineen opiskelussa. Lisäksi opettajan tulee selvittää opiskelijoille ennen uuden tutkinnonosan alkua, mitä asioita ja ammattitaitovaatimuksia kyseinen tutkinnonosa sisältää ja samalla opiskelijat voivat itse pohtia mitä osaamista heillä kyseiseen tutkinnon osaan jo on ja tätä kautta voidaan hyväksiluku suorittaa. (Arvioinnin opas 2015, 16)

Avainasemassa on siis ennen tutkinnonosan aloittamista sen osaamistavoitteiden selvittäminen opiskelijoille. Kun opiskelija itse tunnistaa opettajan kertomista ammattitaitotavoitteista hänen omaa osaamistaan, tulee hänen kertoa siitä opettajalle ja tehdä riittävä selvitys sen hankkimisesta. Usein tämä selvitys osaamisesta on joko jonkinnäköinen työtodistus, koulutodistus tai jokin muu

vastaava todiste siitä, että osaamista on olemassa. Jos tällaista todistetta osaamisesta ei ole, voi opettaja pitää opiskelijalle jonkinäköisen testin - esimerkiksi suullisen tai kirjallisen käytännön kokeen tai jonkun muun vastaavan testin - jotta opettaja varmistuu opiskelijan osaamisesta. On myös mahdollista että opiskelija oppii kesken tutkinnonosan uusia asioita ja hakee näistä hyväksilukua. Tällöin opiskelija ilmoittaa kesken opintojen opettajalle osaavansa jo asian ja opettajan tulee varmistaa että näin myös on. (Arvioinnin opas 2015, 16)

5.6 Osaamisen tunnustaminen

Opiskelija hakee osaamisen tunnustamista osaamisen tunnistamisen jälkeen, joka tarkoittaa sitä, että opettaja kirjaa opiskelijan osaamisen hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opintojen tunnustamista voidaan hakea tutkinnonosien sisältä ja kyseessä voi olla jokin pieni osio, esimerkiksi yksi ammattitaitovaatimus, tai kyseessä voi olla kokonainen tutkinnonosa. (Arvioinnin opas 2015, 17-19). Näin ollen opintojen tunnustamisella ei ole olemassa mitään minimi- eikä maksimimäärää.

Koulutuksen järjestäjä on vastuussa siitä, että osaamisen tunnustaminen tehdään oikein eli hankittu osaaminen todella vastaa tutkinnon sisällä olevia ammattitaitovaatimuksia. Kaikkiin ammattitaitovaatimukseen löytyy arviointikriteerit joihin opettaja vertaa aiemmin hankittua osaamista. Tunnustettava osaaminen täytyy olla riittävän kattavaa, sekä tiedon ja taidon pitää olla ajantasaista. Ajantasaisuudesta päättää koulutuksen järjestäjä. (Arvioinnin opas 2015, 17-19)

5.6.1 Opintojen tunnustamisen poikkeukset tietyissä tutkinnonosissa

Vaikka aiemmin hankittua osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan päällekkäisten opintojen välttämiseksi sekä opintojen nopeuttamiseksi, on lainsäädännössä olemassa tiettyjä osaamisaloja koskevia erityisvaatimuksia. Usein tämä tarkoittaa sitä, että näissä tietyissä osaamisaloissa ja niiden tutkinnonosissa ei ole opintojen tunnustamismahdollisuutta. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, logistiikan ala ja merenkulkuala. (Arvioinnin opas 2015, 19)

Tunnustettavien opintojen ajantasaisuudella ei ole olemassa lakisääteistä aikamäärettä, vaan jokainen ala ja opettaja joka opintoja tunnistaa sekä tunnustaa

joutuu itse pohtimaan mikä on kyseisellä alalla ajantasaista tietoa ja osaamista. Toisin sanottuna on siis mahdollista, että tapauskohtaisesti osaaminen voi vanhentua. Jos epäillään osaamisen vanhentumista voi tämän varmistaa esimerkiksi pyytämällä opiskelijaa tekemään jokin käytännön työsuorite tai työkokonaisuus. Jos kyseessä on kokonainen tutkinnonosa, voi opiskelija tehdä esimerkiksi kyseisen tutkinnonosan ammattiosaamisen näytön ja näin voidaan varmistaa osaamisen ajantasaisuus kyseisessä tutkinnonosassa. Aikaisemmin tunnustettujen arvosanojen korottaminen on myös mahdollista ammatillisessa koulutuksessa. (Arvioinnin opas 2015, 19)

5.6.2 Lukio-opintojen tunnustaminen

Opetushallitus on tehnyt erillisen verrantaulukon, josta lukio-opintoja voidaan verrata ammatillisiin opintoihin ja joista niitä voidaan tunnistaa ja tunnustaa. Näin ollen tietyt lukion kurssit vastaavat siis ammatillisten opintojen osaamistaitovaatimuksia. Lukio-opintojen tunnustaminen tapahtuu aina yhteisten tutkinnonosien osa-alueista edellä mainitun taulukon mukaisesti. Lukio-opinnoista tunnustamisen määrää voidaan lisätä koulutuksenjärjestäjäkohtaisesti jos yhteisten tutkinnonosien valinnaisissa osa-alueissa tarjotaan vielä lisää lukio-opintoja vastaavia opintoja. Myös vapaasti valittaviin tutkinnonosiin voidaan laittaa lukio-opintoja jos opiskelija niitä itse sinne haluaa, kuitenkin enintään 25 osaamispisteen edestä. (Arvioinnin opas 2015, 21-22)

5.6.3 Toisen ammatillisen osaamisalan tutkinnonosan tunnustaminen

Jos opiskelija on aikaisemmin opiskellut toisen asteen opintoja ja suorittanut jonkin tutkinnonosan, voidaan kyseinen tutkinnonosa tunnistaa ja tunnustaa osaksi opintoja sikäli jos tutkinnonosan ammattitaitovaatimukset ovat sisällöltään vastaavat. Myös ilman vastaavuutta voidaan tunnistaa ja tunnustaa opintoja opiskelijan vapaasti valittaviin tutkinnonosiin 10 osaamispisteen verran sekä ammatillisiin valinnaisiin opintoihin, kuitenkin enintään 15 osaamispisteen verran. Aikaisemmin suoritettujen opintoviikkoperusteisten ammatillisten tutkinnonosien vertaaminen tapahtuu vertaamalla osaamistavoitteita nykyisten tutkinnonosien osaamistavoitteisiin ja sieltä löytyvään osaamispistemäärään. (Arvioinnin opas 2015, 25)

5.6.4 Osaamisen tunnustaminen vapaasti valittaviin tutkinnonosiin

Uusi asetus määrittää vapaasti valittavien tutkinnonosien tavoitteita ja siinä sanotaan, että tavoitteet tulevat olla kyseistä osaamisalaa tukevia opintoja. Tämä myös vaikuttaa osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen joka tarkoittaa sitä, että myös tunnustettavat opinnot tulee olla osaamisalaa tukevia opintoja. Tällaisia opintoja voi olla esimerkiksi jonkin toisen osaamisalan aikaisemmat opinnot tai esimerkiksi jokin paikalliseen ammattitaitovaatimukseen perustuva työelämälähtöinen tutkinnonosa. Tällaisia voivat olla myös yhteiset tutkinnonosat tai lukio-opinnot sekä ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa suoritettavat opinnot tai työkokemus joltakin tietyltä alalta. Myös ammatti- tai erikoisammattitutkinnon osia voidaan tunnustaa osaksi opintoja, mutta silloin tutkinnonosan arvosana on vain hyväksytty. (Arvioinnin opas 2015, 27)

5.6.5 Osaamisen tunnustaminen ammattikorkeakouluopinnoista

Opiskelijalle osaamista voidaan tunnustaa ammattikorkeakouluopinnoista seuraavanlaisesti: a) ammatillisiin tutkinnonosiin kaikkia tutkinnonosia jos osaamistavoitteet vastaavat toisiaan, b) ammatillisiin valinnaisiin voidaan tunnustaa 15 osaamispisteen verran mitä tahansa opintoja ammattikorkeasta, c) yhteisiin tutkinnonosiin tarvittaessa kaikki jos vain osaaminen vastaa osaamistavoitteita, sekä d) valinnaisia tutkinnon osia voidaan tunnustaa tarvittava määrä ja vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 osaamispisteen laajuisesti. (Arvioinnin opas 2015, 28-29)

5.6.6 Työkokemuksella hankittu osaaminen ja sen tunnustaminen

Opiskelija voi hankkia työkokemuksella ja työn teolla osaamista, mutta sen tunnustaminen osaksi ammatillisia opintoja vaatii oikean osaamisen etsimistä ja tunnustamista. Pelkkä työkokemus tai työharjoittelu ei sinällään ole mitään osaamista, vaan opiskelijan ja opettajan pitää yhdessä etsiä ammattitaitovaatimuksia joita eri tutkinnonosissa opetetaan ja sitä kautta löytää opiskelijalle työkokemuksella tunnustettavat opinnot. (Arvioinnin opas 2015, 29-30). Eli toisin sanottuna työkokemus ei ole tutkinnonosa, vaan työkokemuksella hankittu osaaminen pitää löytyä jostakin tutkinnonosasta joka sitten tunnustetaan osaksi opintoja.

Työkokemuksen tunnustaminen vapaasti valittaviin tutkinnonosiin tapahtuu myös tällä vastaavalla tavalla ja voi käydä niin, että opiskelija on oppinut osan jostakin tutkinnonosasta työkokemuksena ja osa osaamistavoitteista on jäänyt oppimatta, jolloin ratkaisuna on puuttuvien tutkinnonosan osaamistavoitteiden opiskelu. Näiden puuttuvien osaamistavoitteiden opiskelun jälkeen opiskelija voi tehdä kyseisen tutkinnonosan ammattiosaamisen näytön, joka muodostaa tutkinnonosalle arvosanan. Tämän jälkeen kyseinen tutkinnonosa voidaan tunnistaa ja tunnustaa vapaasti valittaviin tutkinnonosiin. (Arvioinnin opas 2015, 29-30)

5.7 Oppilaitoksessa annettavien arvosanojen ja arvioinnin säilyttäminen

Opiskelijan arvioinnista syntyvää kirjallista aineistoa tulee lain mukaan säilyttää vähintään puoli vuotta arvosanan antamishetkestä eteenpäin. Kirjallinen aineisto, joka syntyy osaamisen arvioinnista on usein ammattiosaamisen näytön suorittamisen kirjaamista koskevia papereita. Jos ammattiosaamisen näyttö suoritetaan osittain eri työssäoppimispaikoilla, tulee kaikkia tarvittavia dokumentteja säilyttää niin kauan kunnes koko tutkinnonosan arvosana on annettu ja siitä hetkestä puoli vuotta eteenpäin. Annetut arvosanat tulee säilyttää ja kirjata oppilaitoksen omaan arviointijärjestelmään. Oppimisen arvioinnin kirjaamisen voi hävittää aikaisemmin kuin osaamisen arvioinnin, sillä tämä puolenvuoden sääntö koskee vain osaamisen arviointia. Jos osaamisen arvioinnista tehdään oikaisupyyntö, tulee osaamisen arviointimateriaalia säilyttää kunnes oikaisupyyntö on käsitelty. (Arvioinnin opas 2015, 57)

Arvioinnin yhteydessä syntyviä säilytettäviä dokumentteja ovat muun muassa kaikki sopimusasiakirjat jotka koskevat ammattiosaamisen näyttöjen suorittamista sekä työssäoppimisen suorittamista. Työssäoppimisen suorittamisesta on myös usein työnantajan ja oppilaitoksen välillä puitesopimus sekä opiskelijan ja työnantajan välinen sopimus. Säilytettäviä dokumentteja ovat myös kaikki opiskelijan osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvät asiakirjat. Usein osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen kirjataan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan, jolloin myös se on säilytettävä asiakirja. (Arvioinnin opas 2015, 58-59)

Jos henkilökohtainen opiskelusuunnitelma sisältää erityisopetukseen liittyviä toimenpiteitä eli niin sanottuja HOJKS-toimenpiteitä on asiakirja silloin salainen. Asiakirja on myös silloin salainen, jos siihen liittyy jotakin henkilön tietoja koskien henkilön osaamistasoa, tulohaastattelussa annettua pisteytystä tai muuta salaista tietoa, kuten esimerkiksi salaista puhelinnumeroa. Myös oppimisen arviointi on dokumentoitava sekä säilytettävä, ja usein tämä kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Oppimisen arviointi ei ole siis numeraalista, vaan se on suullista.

Osaamisen arvioinnin säilytettäviä lomakkeita ovat esimerkiksi ammattiosaamisen näyttöjen arviointilomake arviointikohteittain sekä myös lomake josta selviää tutkinnonosan lopullinen arvosana ja perusteet jolla se on annettu. Myös kaikki todistukset liitteineen ovat säilytettäviä asiakirjoja. Usein todistukset ovat ote opintosuoritusrekisteristä, mutta todistus voi olla myös suoritetusta koulutuksesta, suoritetusta tutkinnon osasta tai suoritetuista ammattiosaamisen näytöistä.

(Arvioinnin opas 2015, 58-59)

5.8 Arvosanan korottaminen ja uusinnat ammatillisessa perustutkin- nossa

Tutkinnon suorittajalle tulee järjestää mahdollisuus hylätyn arvosanan uusimiseen tai mahdollisuus korottaa jo aikaisemmin annettua arvosanaa. Korotusmahdollisuus koskee tutkinnonosien arvosanaa, ammattiosaamisen näyttöjen arvosanaa sekä yhteisten tutkinnonosien osa-alueiden hyväksytyjä arvosanoja.

Opetussuunnitelmien tulee tutkintokohtaisesti sisältää selvitys millä tavoin kyseisiä arvosanoja voi uusia ja millä tavoin niitä voidaan korottaa. Näistä mahdollisuuksista tulee tiedottaa opiskelijoita etukäteen ennen opintojen alkua. Korottamiselle ja uusimiselle ei ole laissa mitään maksimimääriä eikä rajoja. Jos opintoihin on laitettu jokin etenemisehto tai järjestys tutkinnonosien välille, tulee opiskelijoille järjestää hylätyn arvosanan saamisen jälkeen uusi mahdollisuus jotta opintopolku voi edetä.

(Arvioinnin opas 2015, 60)

5.9 Erityisopetuksen vaikutus arviointiin

Erityisopiskelijat huomioidaan opetuksessa ja heidän opintojaan pyritään ensisijaisesti tukemaan ja vasta tukitoimien jälkeen muutetaan tavoitteita eli mukautetaan. Erityisopetus on hyvin monen muotoista sekä monenlaista ja se on aina yksilökohtaista opettamista ja opiskelussa tukemista. Usein kuitenkin opiskelijalla on jokin häiriö, vamma tai sairaus taustalla, jonka vuoksi hän on erityisopiskelija. Häiriöt löydetään usein erilaisten testien avulla, joita oppilaitokset tekevät uusille opiskelijoille opintojen alussa tai mahdollisesti opintojen aikana. Usein näillä testeillä testataan kielellisiin ja matemaattisiin asioihin vaikuttavia häiriöitä. (Arvioinnin opas 2015, 65-66)

Erilaiset vammat ja sairaudet jotka vaikuttavat opiskeluun ovat usein todettu jo aikaisemmin peruskoulussa lääkäreiden ja muiden asiantuntijoiden toimesta. Jokaista erityisopiskelijaa tuetaan omalla tavalla ja jokainen tuettava henkilö on yksilö. Jos opiskelija ei tuesta huolimatta saavuta tason T1 arvosanojen arviointikriteerejä, joudutaan turvautumaan mukauttamiseen. (Arvioinnin opas 2015, 65-66)

Opiskelijan mukauttamisella muutetaan opiskelijalta vaadittavia tutkinnonosan asettamia osaamistavoitteita. Kun opiskelijalle mukautetaan osaamistavoitteita, tulee ne kirjata opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja samoin sinne kirjataan uudet arviointikriteerit ja tavoitteet jotka hänelle on mukautuksen yhteydessä laadittu. Koulutuksen järjestäjä laatii uudet tavoitteet ja arviointikriteerit. Nämä mukautetut arviointikriteerit voidaan tehdä tarpeen mukaan kaikkiin aineisiin joita oppilaitoksessa opetetaan. (Arvioinnin opas 2015, 65-66)

Jos aikaisemmin tukiopetusta saaneen opiskelijan kohdalla ollaan epävarmoja erityisopetuksen tarpeellisuudesta ja järjestämisestä sekä siitä, selviytyykö opiskelija tutkinnonosan osaamistavoitteista ilman mukauttamista, on syytä järjestää alkuun opetus normaalien osaamistavoitteiden mukaisesti ja tarkastella tilannetta kunnes opiskelija on ensin kokeillut normaalien tavoitteiden mukaista opetusta. Eli mukautusta ei tule tehdä automaattisesti ennen opetuksen alkua. Vasta normaalin opetuksen kokeilun ja tukiopetuksen jälkeen voidaan opiskelijan tavoitteet mukauttaa. Kun päädytään mukauttamiseen ja opiskelijalle tehdään mukautetut

ammattitaitovaatimukset, tulee myös samalla laatia arviointiasteikko näille ammattitaitovaatimuksille. Arviointiasteikko laaditaan opiskelijakohtaisesti ja asteikon tulee olla mukautettu T1 - K3, kuitenkin siten, että mukautettu K3 on helpompi saavuttaa kuin normaalin asteikon arvosana T1 kuten taulukosta 7 voidaan todeta. (Arvioinnin opas 2015, 65-66)

Taulukko 7. Arviointiasteikko ja mukautuksen vaikutus.

Kiitettävä 3 Hyvä 2 Tyydyttävä 1	Perustutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet
Kiitettävä 3 ^M Hyvä 2 ^M Tyydyttävä 1 ^M	Mukautetut ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet

(Arvioinnin opas 2015, 67)

Kun opiskelijalle mukautetaan joitakin opintoja tulee siitä tiedottaa kaikkia häntä opettavia opettajia joita mukautus koskee, jotta kaikki tietävät mukautuksen ja osaavat toimia sen tavoitteiden mukaan. Mukautuksen tarkoituksena on siis saattaa opiskelijalle sellaiset ammatilliset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet jotka opiskelija kykenee suorittamaan. Mukautusta tehtäessä opiskelijalle ja hänen huoltajille tulee myös tiedottaa mukautuksen mahdollisesta vaikutuksesta jatko-opintoihin pääsemiseen. (Arvioinnin opas 2015, 67-68)

Jos opiskelijalle on mukautettu joitakin tutkinnonosia ja opiskelija kuitenkin hakee jatko-opintopaikkaa esimerkiksi korkeakoulusta, tulee kyseisen koulun selvittää opiskelun edellytysten mahdollisuudet. Mukauttaminen ei suoranaisesti tarkoita sitä, että korkeakouluopinnot ovat poissuljetut, vaan koulukohtaisesti asiasta voi harkinnan mukaan päättää. Kun opiskelijalle on tehty mukautus tulee siitä merkitä viitteellä (M) todistukseen kyseisen tutkinnonosan kohdalle jonka sisällä mukautettuja opintoja on. Todistuksen alaviitteeseen tulee merkintä kyseisestä lakipykälästä. (Arvioinnin opas 2015, 67-68)

Jos mukauttamisen yhteydessä käy niin, että opiskelija ei saavuta kyseisessä tutkinnonosassa keskeisiä alaan tai tutkinnonosaan kuuluvia ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, koulutuksen järjestäjä ei tällöin saa

antaa opiskelijalle tutkintotodistusta tai todistusta suoritetusta tutkinnonosasta. Näissä tapauksissa koulutuksen järjestäjän tulee antaa todistus opiskelijalle hänen osaamisesta. Koulutuksen järjestäjä itse päättää milloin mukautetun tutkinnonosan sisältö ei täytä alan keskeisiä tutkinnonosan vaatimuksia. Jos opiskelija ei saa tutkintotodistusta mutta hänelle kirjoitetaan todistus osaamisesta, tulee todistuksen alaviitteeseen kirjoittaa maininta opintojen päättymisestä, jolloin muut viranomaiset ymmärtävät, että koulutus on päättynyt. (Arvioinnin opas 2015, 67-68)

6 Lean-ajattelu

Ammatillisten opintojen järjestämisessä pitää ottaa huomioon monta muuttujaa ja seikkaa. Jokainen opiskelija on yksilö, ja näin ollen ei enää voida opetusta järjestää perinteisen ryhmäopetuksen malliin, jossa opettaja opettaa luokalle mitä opetussuunnitelmassa sille tunnille sanotaan välittämättä siitä, mikä on opiskelijan tausta tai osaamistaso. Uusien opetussuunnitelmien mukaan jokainen opiskelija pitää kohdata yksilönä ja aikaisemmin hankittu osaaminen pitää huomioida opetuksessa siten, että mitään osaamista ei opeteta kahteen kertaan.

Samalla kun opiskelijalla on aikaisempaa osaamista ja hän saa sitä hyväksi luettua opintoihinsa, tulee hänen opintojensa kokonaisuuden lyhentyä. Suurimmat ongelmat siis koskevat opintojen etenemisen järjestämistä siten, että hyppytunteja tai tyhjiä välipäiviä ei syntyisi, vaan opiskelija saisi tyhjiin kohtiin sellaista opetusta jolla opintojen kokonaisuus nopeutuisi. Jotta ongelma voitaisi ratkaista, tarvitaan taustalle ajattelutapa, joka mahdollistaa hukan minimoimisen ja opiskelija saadaan opinnoista läpi mahdollisimman lyhyellä ajalla.

6.1 Lean-ajattelutapa

Lean on toiminta- ja ajattelutapa, jossa pyritään välttämään tai mahdollisesti poistamaan kokonaan hukka ja päinvastoin maksimoidaan virtausta sekä jalostusarvoa. Yleisesti Leanista käytetään nimitystä hukanpoistomenetelmä. Leanin perimmäinen tarkoitus on läpimenoajan lyhentäminen eli virtauksen nopeuden kasvattaminen. (Tuominen 2010a, 8-9)

Lean ajattelusta voidaan käyttää myös useita samaa tarkoittavia nimiä, esimerkiksi nollavarastotuote, synkronoitu tuotanto, tuotanto ilman varastointia, materiaalit vasta silloin kuin tarvitaan ja jatkuvan virtauksen tuotanto. Kuitenkin Lean-tuotantoajattelu on erilaista, koska Lean- menetelmässä keskitytään hukan minimointiin ja arvovirran parantamiseen. (Moyano-Fuentes & Sacristán-Díaz 2012, 5)

Lean-filosofian ajatuksen perusteena on, että jos nopeus eli läpimenoaika ei kasva ei myöskään todennäköisesti taloudellista parannusta synny. Näin ollen Lean on siis prosessijohtamisen toimintamalli. Lean-käsite sisältää useita erilaisia tekniikoita ja työkaluja sekä lukuisia teorioita ja toimintakonsepteja. Leanissa olevat ja sen sisältämät työkalut on luotu etsimään ongelmat prosessin sisältä. Ihmisten tehtäväksi on jätetty ratkaista nämä ongelmat. Näin ollen jos Lean-prosessia ei ymmärretä eikä työkaluja osata käyttää, ei se myöskään välttämättä johda hyvään lopputulokseen. (Six Sigma. n.d.)

Lean voidaan hyvin helposti johtaa Toyotalta tulleeeksi ajattelutavaksi, jolla ohjataan laatua. Toyotalta laatua kutsutaan 'kaizeniksi' joka on siis laatuajattelua sekä käyttäytymistä, joiden tavoitteena on jatkuva parantaminen ja sopeutuminen. Tällä katalla on tarkoituksena estää organisaatiota pysähtymästä jolloin parannus on siis jatkuvaa. Toyota käyttää kataa sekä parannusta jatkuvasti. Toyotalta tuotanto ei mene parannusten edelle vaan päinvastoin. Lean-ajattelussa siis johdetaan suurempaa kokonaisuutta eikä vain nykyistä hetkeä. (Six Sigma. n.d.)

6.2 Lean-historiaa

Lean-ajattelutavan juuret ovat Japanissa, jossa Lean-valmistusmenetelmän alkuvaiheet johtavat Toyota Motor Corporationin tehtaalle. Tehtaalla heidän päätuotantoinsinööri sai tehtäväkseen parantaa yrityksen tuottavuutta toisen maailmansodan vaiheilla. Ongelmia olivat vähäinen pääoma ja vanha konekanta tehtaalla, niinpä Toyotan päätuotantoinsinööri Taichi Ohno joutui pohtimaan konsteja joilla tilanteessa pärjättäisiin. Ohno kehitti Lean-konseptia johon hän sai idean vieraillessaan supermarketissa Yhdysvalloissa. Siellä hän huomasi palveluorganisaation toimintamallit jotka käyttivät 'kanban' -tekniikkaa ja -työkaluja

tavaran ohjauksessa. Ohno huomasi supermarket -vierailuillaan imuohjauksen toimivuuden, jolloin marketin asiakas ostaessaan tavaratalosta tavaroita sai ostohetkellä sitä mitä halusi ja juuri sen määrän jota oli tullut hakemaan. Tästä syntyi käsite imuohjaus, joten Toyotalla kehitettyjen menetelmien alkuperä ei ole japanilaisten, vaan menetelmät on keksitty muualla ja paljon aikaisemmin. (Six Sigma. n.d.)

Leanin vaikutteita on tullut myös 1900-luvulta lähtien Fordin autotuotannosta sekä 1930-luvulla lentokoneteollisuudesta Saksasta, josta käyttöön tuli muun muassa liukuhihnan tahdistaminen tuotantolinjalla, jolloin lentokonetuotanto liikkui yhtä aikaa tuotantolinjalla. Samaan aikaan myös japanilaiset tekivät yhteistyötä 1930-luvulla saksalaisten kanssa ja näin osa tiedosta siirtyi myös Toyotalle, jossa toisen maailmansodan jälkeen oppeja alettiin yhdistelemään. Myös amerikkalaisilta opittujen laatu- ja laadunhallintaoppien lisäksi japanilaiset kehittivät ominaisuuden jolla parannetaan tuotantoa. Laatuopeilla japanilaiset saivat merkityksen asiakkaan näkökulmalle jossa asiakkaan kokema arvo sekä asiakastarpeen tunnistaminen saatiin todeksi. (Six Sigma. n.d.)

Yhdysvaltalaislähtöinen William Edwards Deming opetti japanilaisille yritysjohtajille ja insinööreille 1950-luvulla laadun tarkoitusta sekä laadun optimointia. Demingin tiedon teorian ajattelun pohjana oli vaihtelun ymmärtäminen ja vaihtelun pienentäminen. Deming ymmärsi, että vaihtelusta johtuu vikoja ja vioista johtuu hukkaa. Hän siirsi ajatuksensa tuotantoprosessiin. (Six Sigma. n.d.)

Lean-käsitteestä on suomessa käytetty käännöstä ohut ja laiha tuotanto. Tällainen nimitys on kuitenkin ollut virheellinen tulkinta, koska kyse ei ole ohuesta ja laihasta tuotannosta. Lean nimitys on syntynyt vuonna 1987 tutkija John Karafickin toimesta. Hän oli tutkimusohjelmassa nimeltä International Vehicle Program ja he tutkivat autotehtaiden tuottavuutta ja nimesivät Toyotan hyvän tuottavuuden nimellä Lean. Tosin aluksi Lean ei ollut Lean vaan Toyotan hyvästä tuottavuudesta Karafickin työryhmä käytti nimeä Toyota Production System, lyhenteellä TPS. Lean-nimi tuli yleiseen käyttöön vuonna 1990, jolloin James Wormacki ja Daniel Roos kirjoittivat kirjan *The machine that changed the world*. (Six Sigma. n.d.)

Karafick ja hänen tutkimusryhmänsä tutkivat autotehtaiden tuottavuutta ja Toyotan tuottavuudesta he luonnehtivat pääpiirteittäin seuraavanlaiset ilmiöt taulukossa 8:

Taulukko 8. Leanin ilmiöt

- Tarvitsee vähemmän inhimillisiä panoksia tuotteiden ja palveluiden suunnitteluun.
- Vaatii vähemmän investointeja saman kapasiteetin omaavaan tuotantoon.
- Tuottaa tuotteita alhaisemmilla toimitusvivoilla (reklamaatioilla).
- Käyttää harvempia toimittajia.
- Aika konseptista tuotantoon, tilauksesta toimitukseen ja ongelman havaitsemisesta korjaukseen on lyhyempi ja vaatii vähemmän inhimillistä panosta.
- Tarvitsee vähemmän varastoja jokaisessa prosessivaiheessa. - Aiheuttaa vähemmän työntekijöiden tapaturmia.

(Six Sigma. n.d.)

Lean-nimi voidaan johtaa siis siitä, että Lean on vain vähemmän kaikkea kaikessa, eli sama määrä arvoa mutta vähemmän kaikkea ja tästä hyvästä nimitys Lean eli laiha.

6.3 Leanilla johtaminen

Leanilla johtaminen on toimitusketjun tarkastelua kokonaisuudessa prosessin näkökulmasta. Lean on siis kokonaisuuden ajattelutapa, jossa esimiesten täytyy ymmärtää kokonaisuus ja mitkä tekijät vaikuttaa mihinkin. Esimerkiksi johtamisesta Toyota-konsernissa parantaminen ja johtaminen ovat yksi ja sama asia. Yleisesti ottaen yritysmaailmassa näin ei kuitenkaan monellakaan yrityksellä ole. (Six Sigma. n.d.)

Usein yritykset ajattelevat johtamisen johtamisena ja jos jotakin pitää parantaa, se on erillinen projekti tai erillinen prosessi. Leanissa johtamisjärjestelmä on jatkuvaa parantamista. Lean on siis jatkuvaa, mutta ei projektiluontoista toimintaa. Lean sisältää jatkuvaa kouluttautumista, työkalujen käyttöä sekä johtamisjärjestelmän jatkuvaa parantamista eli mitään toimintamalleja ei pidetä vakiintuneena ja jatkuva muutos on pysyvää. (Tuominen 2010a, 10-11)

Leanissa ei sinällään ole johtamiseen mitään yksiselitteisiä ohjeita, vaan Lean on enemminkin ajattelutapa ja Lean on siis jatkuvaa parantamista ja sen ajamista yrityskulttuuriin sisään. Leanissa eliminoidaan hukkaa mahdollisimman tehokkaasti, sekä pyritään pienentämään ja parantamaan kustannustehokkuutta sekä laatua. Leanin ajatuksena hukka syntyy aina vikoista ja virheistä jotka taas vaihtelu aiheuttaa.

Hukkaa ei siis pystytä poistamaan ja hukkaa esiintyy aina, mutta jos vaihtelua pystytään vähentämään on myös hukka pienempää. Tämän takia vaihteluun tulee kiinnittää huomiota. Leanissa siis pyritään nostamaan ja lyhentämään läpimenoaikaa ja samalla tehostaen toimintoja lisäämällä järjestelmän nopeaa reagointikykyä eli ketteryyttä. (Rother 2011, 37)

Kuten Ruffa helppotajuisessa esimerkissään vaihtelun aiheuttamista vioista toteaa: kun aamulla lähdet töihin ja työmatkasi on noin 30 km, tarvitset matkaan aikaa noin 30 minuuttia. Mutta koska matkalla on tehtaita tai tietyömaita, liikenneonnettomuuksia tai sään aiheuttamia muutoksia liikenteen sujumisessa, on tuloksena syntynyt aikatauluttamatonta viivettä. Tämä voi näkyä myöhästymisenä töistä joitakin kymmeniä minuutteja. Koska haluat olla ajoissa työpaikalla, tulee lähteä jopa tuntia aikaisemmin ennen kuin työvuorosi edes alkaa. Hukka on hyvin selkeä, ja se voi olla jopa tunnin pituinen aika joka on pois sinulta itseltäsi. (Ruffa 2009, 18)

Lisäksi muiden hukka aiheuttaa toisille lisää hukkaa. Esimerkissä Ruffa kertoi tehtaan työlinjalla tehtävästä työstä. Siinä jokainen teki oman osansa autoon, joka kulki tuotantolinjaa pitkin. Kun yksi työntekijä teki virheen, jäi auto odottamaan linjalle eikä seuraavat päässeet tekemään omaa osaansa. Hukka siis kertaantuu jos on muista riippuvaisia tekijöitä on paljon. (Ruffa 2009, 30)

Toyotalla katat eli organisaation parannus ja mukauttamisrutiinit luovat kilpailuedun sen sijaan, että he uskoisivat määrällisiin tai taloudellisiin tavoitteisiin. Toyotalla parannus ja mukauttamisrutiini perustuu siihen, millä keinolla tuotteita valmistetaan asettamatta tuotteelle numeerisia tavoitteita. Heillä on käytännössä käytössään keinojen johtamismenetelmä, eikä niinkään länsimainen tulosjohtamisen menetelmä. (Rother 2011, 14-16)

Toyotalla johtamisessa kiinnitetään huomiota siihen miten ihmisten eri ratkaisut vaikuttavat prosesseihin, mutta heillä ei kiinnitetä huomiota siihen mitä taloudellisia etuja muutokset tuovat. Näin ollen ongelmanratkaisu on tilanteen ymmärtämistä eikä suinkaan ratkaisujen jahtaamista. Heillä ei sinällään ole käytössä mitään ratkaisuja, vaan he ennemminkin käyttävät tapaa arvioida sekä kehittää tilanteita jotta he pääsevät kohti haluttua tilaa. (Rother 2011, 14-16)

Leanissa henkilöstön sitoutuminen on myös tärkeää toiminnan kannalta. Muun muassa Moyano-Fuentes & Sacristán-Díaz ovat todenneet kuinka suuri merkitys työntekijöiden sitouttamisella on yrityksen toimintaan. Yrityksillä, joita johdetaan Lean-menetelmien avulla, henkilöstö ottaa vastuuta tavalla joka ylittää normaalien toimintojen rajat, ja hyöty näkyy monipuolisempana toimintana. Myös yrityksissä, jotka siirtyvät käyttämään Lean-menetelmiä johtamisessa, voidaan tilastojen mukaan havaita työilmapiirin parantumista. Tutkimusten mukaan työntekijöiden hyvä ilmapiiri on Lean-johtoisissa yrityksissä perustunut työntekijöiden sosiaalisen kanssakäymisen onnistumiseen. (Moyano-Fuentes & Sacristán-Díaz 2012, 15)

6.4 Työkalut Leanissa

Leanissa käytetään useita työkaluja, joilla mahdollista hukkaa pienennetään sekä niitä tunnistetaan prosessien välillä. Tällaisia työkaluja ovat muun muassa: imuohjaus sekä Kanban. (Rother 2011, 84-90)

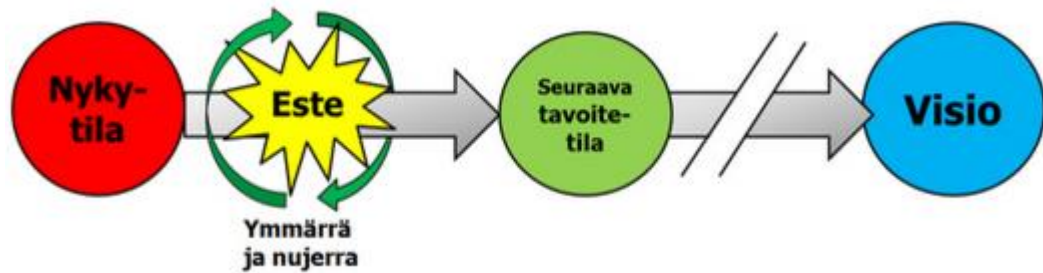
Myös tilastollisia työkaluja prosessien vikojen vähentämiseksi on useita kuten esimerkiksi prosessikuvaus MSA ja SBC. (Six Sigma. n.d.)

Leanissa työkalujen tärkeys on väistämätöntä ja Lean vaikuttaa ajattelutaustana työkalujen takana. Lean on siis näkymättömissä ja työkaluilla johdetaan, joten työkalut ovat näkyvillä. Lean-työkalut ovat projektien sisällä lähinnä virheiden esille tuomista varten. Leanissa työkalujen tarkoituksena on tuoda virheelliset toimintatavat esille sekä johtaa niiden muutokseen. (Six Sigma. n.d.)

PDCA-menetelmä perustuu W.E. Demingin luomaan määritelmään PDCA-ympyrästä. Kyseisessä ympyrässä on viisi eri porrasta joilla muodostetaan ketju joka voidaan yhdistää parannustapahtumaksi. Tässä ketjussa on viisi eri lähestymiskohtaa joista jokainen kuvaa eri tilannetta. (Rother 2011, 67-70). Esimerkki tilanteista:

1. Minne halutaan päästä? (Haaste - Lean Visio)
2. Missä ollaan nyt, mikä on todellinen tila nyt?
3. Mikä on välitavoite, mitkä esteet estävät meitä nyt saavuttamasta tavoitetilaa?
4. Mitä toimenpiteitä tarvitaan toteutukseen ja mikä on seuraava askel?
(Seuraavan PDCA-syklin alku)
5. Miten ratkaisien ongelmat? Milloin voimme nähdä, mitä olemme oppineet tuon askeleen ottamisesta?

Tällä kyseisen työkalulla (Kuvio 5) Leanissa etsitään esteitä ja yritetään sekä ymmärtää että voittaa esteet.

Kuvio 5. PDCA-ympyrän malli.

(Six Sigma. n.d.)

Tuotannon nopeutta pystytään nostamaan kun saadaan oikeat todelliset ongelmat tunnistettua ja ratkaistua eli näin tehokkuutta saadaan parannettua. Näiden ongelmien tunnistaminen ja tärkeysjärjestykseen laittaminen tapahtuu Value Stream Map´ia eli arvovirtakuvausta käyttämällä. Leanissa arvovirtakuvausta ja virtausta tarkastellaan horisontaalisesta asiakkaan näkökulmasta. Tarkastelunäkökulmassa ei siis käytetä pelkästään yrityksen näkökulmaa. (Rother 2011, 24-25)

Arvovirtaus koostuu siitä kun asiakas esittää tilauksen tai tarpeen ja saa tuotteen tai palvelun itselleen takaisin. Tämä on siis ajanjakso, joka sisältää arvovirtauksen ja tämä ajanjakso täytyy saada mahdollisimman lyhyeksi. Itse arvovirtaus on sinällään myös lisäarvon tuottamista kun joitakin raaka-aineita yhdistetään ja niistä jalostuu tuote, mutta käsite arvovirtaus on sitä kun otetaan huomioon myös tuotteen tekemiseen käytettävä aika tilauksesta asiakkaalle toimittamiseen.

Arvovirtakuvaukseen liittyy usein materiaalivirran lisäksi myös informaatio- ja rahavirta. (Tuominen 2010a, 10-11)

Moyano-Fuentes & Sacristán-Díaz toteavat, että yritykset voivat poistaa tehottomuutta kulutuksessaan kun Lean-oppien mukaan keskitytään siihen, miten minimoidaan asiakkaan ajallinen vaikutus eli asiakkaan ottama aika, ja pyritään toimittamaan juuri se määrä mitä he mihinkin haluavat. Samalla yritykset luovat kumppanuussuhteita asiakkaisiin ja tavarantoimittajiin jotka perustuvat luottamukseen, avoimeen tiedonjakoon ja yhteiseen jaettuun motivaatioon.

(Moyano-Fuentes & Sacristán-Díaz 2012, 13)

6.5 Lean-vision neljä eri komponenttia

Mitä tehdä kun organisaatiossa pitää jonkin asia muuttua? Muutos organisaatiossa lähtee aina ihmisestä eli inhimillisestä tekijästä. Muutoksessa käytetään apuna Lean-työkaluja, ja muutoksessa tavoite, johon tulee päästä, määrää suunnan ja tahdin. Tämä tavoite pitää olla jokin konkreettinen asia jota voidaan mitata. Tästä voidaan käyttää myös käsitettä visio, joka muodostuu Leanissa neljästä eri komponentista. Visio on siis tavoite jota kohden toimenpiteet kantavat käyttäjänsä parannusmenetelmiä käyttäen. Visio on yleensä saavuttamaton tila, eli jokin pidemmän tähtäimen tila johon ei ikinä välttämättä päästä. (Six Sigma. n.d.)

Leanissa visio jakautuu neljään eri komponenttiin eli neljään eri osioon. Leanin ensimmäinen komponentti on nollavirhekomponentti, joka tarkoittaa virheetöntä suoritusta jota tavoitellaan. Toinen komponentti on saada prosessista täydellinen sadan prosentin lisäarvo asiakkaalle. Tällä sadan prosentin lisäarvolla mitataan esimerkiksi kokonaisläpimenoajan ja arvon suhdetta. Kolmas komponentti on yhden yksittäisen kappaleen prosessin läpäisy. Tällä tarkoitetaan sitä, että pystytään prosessoimaan jokin tuote virheettömästi maaliin saakka riippumatta tuotteen laadusta, eli prosessi muokkautuu ja joustaa tuotteen mukaan. Neljäs komponentti on ihmiselle, eli niin sanottu inhimillinen komponentti. Tämä neljäs komponentti on takuu työpaikasta, ja tällä tarkoitetaan ihmisen toimintamallin muuttamista, kuitenkin niin ettei samalla oma työpaikka vaarannu. (Six Sigma. n.d.)

6.6 Lean ammatillisessa koulutuksessa

Kuten Jahan & Doggett tutkimuksessaan totesivat, Lean-menetelmiä voidaan soveltaa opetukseen ja oppilaitoksiin. Heidän tutkimus selvitti miten opiskelijat näkevät Leanin käytön mahdollisuudet osana opetusmaailmaa. Heidän tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat sitä mieltä, että opintojen aikatauluongelmia voidaan osaksi ratkaista verkkoympäristön käytöllä ja verkkokurssien sekä materiaalien avulla. (Jahan & Doggett 2015, 15)

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman tekemiseen on valtion taholta annettu tarkat ohjeet ja kriteerit joilla suunnitelma pitää tehdä, mutta opetussuunnitelman toteutuksen suunnittelu on oppilaitoksen omissa käsissä.

Toteutuksesta pitää olla mainittuna vain opetusmenetelmät, välineet ja paikat mutta ajoituksesta ei määrätä kuin muutamia seikkoja jotka pitää ottaa huomioon.

Toteuttamissuunnitelma pitää kuitenkin jollakin tasolla olla, koska uudet opetuksesta annetut lait määräävät, että jokaisen opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan tulee kirjata opintojen ajoittuminen ja mahdolliset työssäoppimisjaksot sekä -paikat.

Opetussuunnitelmia tehtäessä tulee opintojen etenemisjärjestys kuitenkin ottaa huomioon, koska jokaisessa tutkinnossa on yksi ammatillinen pakollinen tutkinnonosa joka pitää sisältää alan keskeisimmät asiat ja ydinosaamisen, jotta opiskelija voi tutkinnonosan jälkeen siirtyä työelämään harjoittelemaan ja hankkimaan lisää uutta osaamista. Uudet opetussuunnitelmat eivät sinällään sisällä mitään uutta ammatin sisällä olevaa osaamista, vaan uusien suunnitelmien tavoitteena on vähentää opiskeluaikaa ja poistaa päällekkäistä opetusta. Nämä uudet lakien ja asetusten tuomat tavoitteet ja määräykset koulutuksenjärjestäjille muistuttavat Lean-menetelmän käyttämistä teollisuudessa.

Kuten Maguad artikkelissaan toteaa: Lean-menetelmää voidaan myös soveltaen käyttää ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Lean-ajattelumallissa pyritään poistamaan hukkaa ja lyhentämään prosessin läpimenoaikaa. Tavoitteena on hukasta eroon pääsy. Ammatillisen koulutuksen kohdalla voidaan ajatella hukan olevan opiskelijan tyhjää aikaa opintojen ja tuntien välillä ja tästä ajasta pitää päästä eroon. Leanin avulla pyritään siis parantamaan prosessin läpimenoaikaa ja ammatillisen koulutuksen kohdalla kyseessä on ammattiin valmistumisajan nopeuttaminen. (Maguad 2007, 248)

7 Mitä on modulointi?

Modulointi on tuotteiden tai palveluiden jakamista toiminnallisiin kokonaisuuksiin, joille pystytään asettamaan selkeät rajapinnat. Modulointi siis jakaa jonkin prosessiin tietynlaisiin hallittaviin kokonaisuuksiin. Rajapinta mahdollistaa eri kokonaisuuksien tai toiminnallisten osien yhdistämisen, jolloin lopputuloksena syntyy jokin yhtenäinen kokonaisuus. Toisin sanottuna, moduloinnin ideana on mahdollistaa kokonaisuuden jakaminen standardoituihin osiin, jolloin osia voidaan käsitellä pienempinä yksiköinä.

Moduloinnin etuna on standardikomponenttien käytöstä saatu vakiintunut määrä vakiokomponentteja, joita yhdistelemällä voidaan saada useampia eri tuotevariaatioita. Tällöin tuotteiden eri variaatiot säilyvät eri komponenttitasolla, joten riittää, että komponentteja hallitaan, jolloin myös hallitaan kokonaisuutta. Saavutettuna etuna on suuri tuotevalikoima, joka mahdollistaa erilaistamisen, mutta samalla pysyen yksinkertaisena ja hallittavana kokonaisuutena. (Honkanen 2008, 13)

Kirjallinen määritelmä modulille on standardisoitu yksikkö, joka voidaan liittää johonkin kokonaisuuteen tai korvata jollakin toisella modulin osalla. Modulaarisuus tarkoittaa jonkin tuotteen eri variaatioiden yhdistämisellä saatua kokonaisuutta. Modulaarisuus siis tarkoittaa, että jollakin tuotteella on tuoterakenne, jonka mukaan tuote rakentuu. Tällöin tuoterakenteella saadaan aikaan kattava valikoima, josta asiakas voi tilanteen mukaan täyttää tarpeensa. Modulaarisuuden avulla voidaan pienentää tuotteen monimuotoisuutta ja tuotetta voidaan käsitellä ja muokata helpommin kun suuria kokonaisuuksia. Erilaisten mahdollisuuksien eli variaatioiden rakentaminen modulien sisään lisää tuotteen joustavuutta täyttää asiakkaan tarpeet, mutta tarkoituksena ei ole luoda liian hankalaa ja suurta valikoimaa. (Sarinko 1999, 32-33)

7.1 Modulaarisuuden jako

Modulointi voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen modulointiin. Ulkoinen modulointi on asiakkaalle näkyvää ja sisäinen taas vain yrityksen suuntaan näkyvää toimintaa.

Moduloinnissa voidaan myös keskittyä toimintokohtaisiin jakoihin, jolloin eri tuotannon tai toimenpiteen vaiheita moduloidaan. (Honkanen 2008, 14)

Modulityypit voidaan jakaa toiminto- tai valmistusmoduleihin, joissa toimintomodulit sisältävät yhden tai useamman toiminnon ja valmistusmodulit sisältävät toimintoja valmistuksen näkökulmasta. Näitä kahta modulityyppiä voidaan myös yhdistellä, jolloin kokonaisuudesta tulee yhtenäinen järjestelmä, joka sisältää joitakin toimintoja valmistuksen näkökulmasta. Modulityyppiä yhdistelemällä saadaan valmis tuote. Jos jokin tuote sisältää perustoimintoja, voidaan sitä kutsua perus- tai pakkomoduliksi. Aputoimintoja sisältäviä moduleja kutsutaan apumoduleiksi. On

myös olemassa erikois- ja sovitussmoduleja, joita käytetään nimensä mukaan erilaisissa tilanteissa. (Sarinko 1999, 34-35)

Modulaarisuus jakautuu viiteen eri ryhmään, jolloin jakona voidaan käyttää seuraavaa:

- Vaihtokelpoisia komponentteja sisältävät moduulit, jolloin vähintään kaksi modulia on vaihdettavissa eri variaation mukaisesti.
- Samojen komponenttien käyttö useissa eri tuotteissa, jolloin sama moduli tarjoaa perusyksikön usealle eri tuotteelle.
- Parametrinen modulaarisuus, joka tarkoittaa modulin sisällä olevien määriteltävien parametrien käyttöä tapauskohtaisesti.
- Väylämodulaarisuus tarkoittaa sitä, kun vapaavalintaisia modulyhdistelmiä voidaan liittää perusyksikköön vapaasti valittavassa järjestyksessä.
- Rakennuslohkomodulaarisuus tarkoittaa ryhmää moduleja, jotka voidaan yhdistää toisiinsa missä järjestyksessä tahansa. Usein tätä kutsutaan myös lego-moduloinniksi. (Sarinko 1999, 36-37)

7.2 Modulien käyttö

Modulien avulla voidaan toteuttaa monenlaisia eri ratkaisuja, mutta kaikkeen se ei kuitenkaan sovellu. Sopiva tuotannonohjausjärjestelmä moduleille onkin imuohjaus, jossa tuoteohjaus perustuu asiakkaan kysynnän mukaan. Moduluoinnin hyötyinä voidaan pitää laadunhallinnan ja muutosnopeuden näkökulmia. Yksittäisten modulien ongelmia voidaan ratkoa modulikohtaisesti, jolloin koko tuotanto ei vaarannu. Samalla myös ulkoistamiset ja muut kustannustehokkaat ratkaisut saadaan keskitetyksi omiin kokonaisuuksiinsa. Saavutettuna etuna virhealttius pienenee ja markkinoille kilpailussa tarvittava muuntautumiskyky säilyy. (Sarinko 1999, 38-41)

Modulointia voidaan hallita esimerkiksi asettamalla joitakin vakiomoduleja asiakkaiden tarpeiden ja vaateiden mukaan, mutta samalla myös tarjoamalla eri vaihtoehtoja, jotka myös sisältyvät modulointiin. (Tuominen 2010b, 71)

Yksinkertaisesti voidaan siis ajatella moduloinnin sisältävän jonkin kiinteän osan ja jonkin muuttuvan, pakosti valikoitavan osan. Esimerkiksi jos ravintolassa on tarjolla lounasannoksia, mutta kaikki eivät syö punaista lihaa ja kuitenkin halutaan tarjota lautasellinen ruokaa, voidaan toiminta moduloida yksinkertaisesti näin: listalle laitetaan tarjottavat ruoat, joissa lautasen vakiokomponentit ovat perunamuusi ja kasvikset, mutta muuttuva komponentti on häränpihvi, kanapihvi tai hevosen sisäfileepihvi. Tällöin vakiokomponenttina toimii aina sama perunamuusi ja kasvikset, mutta pihvin mukaan vaihtuu tuotteen nimi. Tällaista toimintoa kutsutaan nimellä variointi. (Honkanen 2008, 13)

Moduloinnilla voidaan siis varmistaa asiakkaan tarpeen ja vaateen täytyminen siten, että laatu säilyy samana ja tarjotut komponentit pysyvät yrityksen hallinnassa. Tarkoituksena on tunnistaa asiakkaan tarpeet ja vaateet sekä jakaa ja varioida tuotteet näiden mukaan. Variointia voidaan kohdentaa eri tuotteille myös yrityksen strategian mukaan tai yksinkertaisemmillaan kysynnän mukaan. Moduloitien rakentamisessa kannattaa pyrkiä minimoimaan modulien keskinäiset riippuvuudet toisistaan, ja ajatella sisältö siten, että moduli toimisi omana itsenäisenä kokonaisuutena. Jos modulia jatketaan toisella modulilla, pitää ne pyrkiä rakentamaan siten, että vaihto olisi mahdollisimman jouheva ja looginen. (Honkanen 2008, 13)

Moduloinnilla saavutettavat hyödyt näkyvät esimerkiksi tuotekehityksen yhteydessä, jolloin kehityksen tuomat muutokset koskevat vain yhtä modulia, eikä tällöin kaikkea tarvitse muuttaa kerrallaan. Samalla minimoidaan muutoksen tuomaa riskiä. Jos esimerkiksi kehitys tuo uuden tuotteen tai toimintatavan markkinoille, ei tällöin välttämättä tarvitse muuttaa kuin vain yhtä modulia tai sen sisältöä. Moduloinnilla voidaan myös vähentää kustannuksia ja nostaa läpimenoaikaa. Esimerkiksi asiakkaan ei välttämättä tarvitse ostaa yhdellä kertaa kaikkien modulien muodostamaa kokonaisuutta, vaan hän voi tarpeen mukaan valita sen hetken tarpeen mukaiset moduulit. Myös asiakkailta saadun palautteen perusteella voidaan muokata yhtä tietynlaista modulia ilman, että kokonaisuutta pitää muuttaa. Tällöin modulin kehittämisideat on helppoja kerätä modulikohtaisesti. Erilaisille asiakkaille voidaan myös markkinoida erilaisia tuoteperheitä ja moduleja. Asiakkaalle ei tarvitse esitellä kaikkea mahdollista kyseiseen tuoteperheeseen kuuluvaa, mutta asiakas saattaa

joutua maksamaan tietystä osasta vaikka ei sitä tarvitse ja vain siitä syystä, että se kuuluu tuoteperhekokonaisuuteen. (Honkanen 2008, 14)

8 Tutkimuksen toteuttaminen

Ammatillisessa peruskoulutuksessa logistiikan perustutkinnossa ryhmäkoko on yleisesti jotakin 10 ja 20 opiskelijan väliltä yhtä opettajaa kohden. Yleisesti opiskelijat ovat iältään 15-20-vuotiaita, ja he ovat tulleet ammatilliseen koulutukseen pääsääntöisesti peruskoulusta. Tällöin usein suurin osa ryhmästä kulkee samaan etenemistahtiin ainakin ensimmäisen lukuvuoden, jonka aikana he opiskelevat noin 60 osaamispistettä jotka sisältävät opiskeltavan alan keskeisimmän osaamisen. Usein opiskelijoiden henkilökohtaiset opintopolut alkavat vasta toisen lukuvuoden aikana ja myös työssäoppiminen on kuvioissa ensimmäistä kertaa mukana.

Logistiikan perustutkinnossa on myös muita asioita jotka vaikuttavat henkilökohtaisella tasolla opintojen etenemiseen. Yksi vaikuttavimmista asioista on opiskelijan syntymäpäivä. Koska logistiikan perustutkinnossa suoritetaan henkilöauton ajokortti niin varastonhoitajille kuin autonkuljettajille, määrää tämä osan aiotuista opiskeltavista aiheista. Myös joidenkin osaamistavoitteiden opiskelu ja osaamisen näyttäminen on kiinni 18 vuoden iän saavuttamisesta joka vaaditaan mm. henkilö- ja kuorma-auton ajo-oikeuden saamisessa.

Opintojen toteuttamissuunnitelmaan pitää siis sisällyttää kaikki tavoitelauseet opetussuunnitelmista sekä vaadittava osaaminen riittävän pieniin kokonaisuuksiin pilkkottuna. Kokonaisuuksien pitää olla niin pieniä asioita että todellinen tunnistaminen ja tunnustaminen voidaan tehdä. Pitää myös ajatella asiaa laajemmalla näkökulmalla jota ei opetussuunnitelmien tavoitelauseissa edes mainita. Esimerkiksi jos tavoitelauseena on kuorman lastaaminen, ei välttämättä riitä, että opiskelija osaa ajaa vastapainotrukkia jos työssäoppimispaikalla onkin käytössä vain työntömastotrukkeja tai lavansiirtovaunuja. Tämän vuoksi toteuttamissuunnitelmaan on syytä kirjata mahdollisimman tarkasti kaikki tarvittava osaaminen jota tutkinnonosassa tarvitaan.

Osaaminen ja tavoitelauseet kannattaa jakaa pienempiin kokonaisuuksiin työtehtäväkohtaisesti, joten samalla oppitunnilla voidaan käsitellä samasta aiheesta

useammalla tasolla olevaa osaamista. Moduloinnissa tätä kutsutaan tuoterakenteen muodostamiseksi, jolloin mukaan tulee kaikki tuotetta koskevat tiedot. Samalle tunnille voidaan tällöin ottaa eritasoisia opiskelijoita, jotka harjoittelevat samaa aihepiiriä mutta eri työvälillä ja menetelmillä. Esimerkiksi kaikki trukkiin liittyvät aiheet kannattaa laittaa samaan kokonaisuuteen, jolloin joku opiskelija harjoittelee vasta perusteita koneen käsittelystä ja samalla joku toinen voi lastata kuormia tai harjoitella huoltotoimenpiteitä. Tällöin yksi opettaja pystyy hallitsemaan yhtä aihepiiriä (modulia) mutta useita eritasoisia opiskelijoita, ja jokaista voidaan opettaa omalla henkilökohtaisella suunnitelmalla. Osaamistavoitteista muodostettuja kokonaisuuksia kutsutaan Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa nimityksellä oppimispaaja josta esimerkki liitteessä 1. Kuitenkin tässä työssä käytetään oppimispaajoista nimitystä moduli koska se on kokonaisuutta kuvaavampi nimitys.

Modulikohtainen toteuttamissuunnitelma kannattaa rakentaa siten, että siihen kirjataan kaikki suoritettavat opeteltavat tehtävät ja tarvittava osaaminen, jotta ammattitaitovaatimukset täyttyvät. Tällöin saadaan yksi moduli täydennettyä vastaamaan opetussuunnitelman tavoitelauseita. Opetettaviin tehtäviin ei kirjata mitään aikarajaa tai määrettä vaan jokainen harjoittelee niin pitkään kunnes osaaminen on saavutettu sillä tasolla, jonka jokainen opiskelija on itselleen asettanut. Tällöin modulilla ei ole aikarajoitetta. Kun opiskelija saavuttaa riittävän osaamisen, voi hän kaikkien suoritettujen tehtävien jälkeen siirtyä seuraavaan moduliin tai kenties mennä työssäoppimispaikalle opiskelemaan.

Modulikohtaiseen toteuttamissuunnitelmaan tulee myös laittaa kaikki tarvittavat opetusmateriaalit ja välineet sekä osaamisen osoittamisen keinot, jotta opiskelijat ja muut opettajat pystyvät myös tekemään henkilökohtaisia suunnitelmia, sekä tällöin myös eri opettajat pystyvät opettamaan modulit samalla kaavalla. Tällöin moduli on standardoitu. Jokaisella modulilla kannattaa olla oma vastuhenkilö tai opettajatiimi, joka vastaa sisällön opettamisesta ja osaamisen sekä oppimisen arvioinnista. Näin voidaan varmistaa laadukas opettaminen ja taata jokaiselle opiskelijalle samat mahdollisuudet.

8.1 Tutkinnon rakentuminen ja moduloinnissa huomioitavat asiat

Kuten Ropponen työssään toteaa, on moduloinnista vaikea löytää mitään selkeää ohjetta tai kaavaa, koska aihe on vielä niin uusi ja tietoa on niukasti saatavilla.

Modulointi voi siis tarkoittaa useanlaista mallia, mutta perusajatuksena on kuitenkin yhden oppiaineen keskeisen sisällön laittaminen saman jakson alle, jolloin opiskelijat opiskelevat moduleja ja heidän etenemistä on helpompi kontrolloida ja ohjata.

(Ropponen 2014, 48)

Koska laissa määritellään, että jokaisen perustutkinnon pitää mahdollistaa joustavat ja yksilölliset opintopolut sekä poistaa tarpeeton opiskelu jo osattavista asioista, tulee modulit suunnitella mahdollisimman tarkasti osaamistavoitteiden mukaan.

Myös työelämään siirtyminen kesken opintojen pitää olla mahdollista, ja tämä huomioiden pitää opinnot suunnitella järkeviksi kokonaisuuksiksi

työelämälähtöisesti. Jokaiselle opiskelijalle pitää tehdä henkilökohtainen

opiskelusuunnitelma josta käy ilmi opeteltavat asiat ja osaamisen vaatimukset.

Suunnitelmaan pitää myös kirjata jo osattavat asiat sekä oppimisesta annettava palaute.

Ammatilliset tutkinnonosat on laadittu työpaikoilla tehtävien työkokonaisuuksien mukaisesti, jolloin jokainen tutkinnonosa sisältää osaamista liittyen

työkokonaisuuteen, ja tarkoituksena on, että ammattiosaamisen näytöllä voidaan

osaaminen osoittaa työpaikalla. Jotta työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja

oppilaitoksessa tapahtuvaa oppimista voidaan yhdistää ja päällekkäisyydet poistaa,

pitää myös tästä näkökulmasta ajatella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman

laadinnan tarkkuutta.

Opiskelijan oppimista ja osaamista arvioidaan sekä koulussa että

työssäoppimispaikalla, ja tämä arviointi pitää lain mukaan kirjata henkilökohtaiseen

opiskelusuunnitelmaan. Joten jos halutaan tehdä mahdollisimman hyvä ja kattava

järjestelmä oppimisen ja osaamisen seuraamiseen, tulee siihen olla pääsy myös

työpaikkaohjaajilla, opiskelijan ja opettajien lisäksi. Tällöin kaikilla on mahdollisuus

saada tietoa modulin etenemisestä ja rakenteesta.

Koska opiskelijan opinnot voivat edetä lähes mitä polkua ja millä nopeudella tahansa, on toteuttamissuunnitelman oltava mahdollisimman joustava. Kuitenkin opintojen järjestämisen ja työnjohdollisen näkökulman kannalta tulee pohjana olla jokin suunnitelma siitä, miten edetään. Näin ollen modulien suorittamisen tulee edetä opiskelijalle järkevässä järjestyksessä ammatin vaatimusten mukaisesti. Opintojen toteuttamissuunnitelma pitää siis laatia niin sanotun peruspolun mukaisesti, joka tarkoittaa sitä, mitä keskiverto opiskelija edustaa.

Logistiikan osastolla Kotkassa opintojen peruspolku muodostuu normaalista keskitason opiskelijasta, joka aloittaa ammatillisen koulutuksen seuraavana syksynä päästyään peruskoulun yhdeksänneltä luokalta. Peruspolku rakentuu tällöin oletukselle, jossa opiskelija on aloitushetkellä noin 16-vuotias, eikä hänellä ole aikaisempaa työkokemusta logistiikan alalta. Kun peruspolku muodostetaan tälle oletukselle, voidaan sitä muokata tai mukauttaa nopeammaksi tai hitaammaksi melko yksinkertaisilla toimenpiteillä. Jotta peruspolkua olisi helppo muokata, pitää sen sisällöstä, tavoitteista ja ajoituksesta tehdä mahdollisimman tarkka suunnitelma, mutta siten, ettei mikään vaihtoehto sulkeudu pois ja toisaalta monenlaisten vaihtoehtojen pitää olla laajalti käytettävissä.

8.2 Moduloinnin soveltuvuus ammatilliseen koulutukseen

Ammatillisessa koulutuksessa voidaan modulointia hyödyntää ajattelemalla annettava koulutus tuotteena tai hyödykkeenä, joka pilkotaan olemassa olevan opetussuunnitelman mukaan opetettavien työkokonaisuuksien mukaisesti. Opetettavat työkokonaisuudet voidaan jakaa opetettavan alan mukaan pakollisiin ja valinnaisiin moduleihin. Näistä pakollisiin moduleihin kannattaa laittaa kaikki alalla opetettava pakollinen ammatillinen sisältö alan opetussuunnitelmasta. Tällöin tätä modulia kutsutaan perusmoduliksi tai pakkomoduliksi. Nämä perusmodulin sisälle tulevat opinnot kannattaa vielä jakaa pienempiin pakollisiin moduleihin, joiden sisältö pyritään rakentamaan toimintokohtaisesti, sillä kun opiskelijalle tehdään henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa, voi olla, että hänellä on jo jotakin osaamista alalta ja usein tämä osaaminen on jotakin työtehtäväkohtaista osaamista. Tällöin työtehtäväkohtaisen modulijaon tuoma etu näkyy siinä, ettei opiskelijan tarvitse

suorittaa kuin jokin työnäyte kyseisestä modulista, ja tämän jälkeen hänelle voidaan osoittaa seuraava moduli suoritettavaksi, tai hänet voidaan ohjata työssäoppimaan.

Jotta ammatillisen koulutuksen henkilökohtaisia opintopolkuja voidaan hallitusti järjestää, kannattaa erikois- tai apumodulit rakentaa siten, että niissä opetetaan kaikki alalle kuuluvat sisällöt ei-pakollisista tutkinnonosista, mutta kuitenkin siten, että ne jakautuvat työ- ja toimintokohtaisesti. Tällöin opiskelijat voivat itse valita henkilökohtaisia opintopolkuja mahdollisimman vaivattomasti. Myös tällä jaolla mahdollistetaan opiskelijalle suorittaa työpaikkalähtöisesti joitakin tietynlaisia moduleja.

8.3 Moduloinnin periaatteet ja laadinta

Moduloinnin peruseriaate on yhdistää samankaltaisia mutta eritasoisia osaamistavoitteita yhden kokonaisuuden eli modulin alle, jolloin opettaja opettaa jotakin osaamista kaikille mutta opiskelijaryhmä voi koostua eri tutkintonimikkeen opiskelijoista. Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa logistiikan osastolla opetetaan varastonhoitaja- ja autonkuljettajaopiskelijoita, jolloin modulien yhdistäminen tapahtuu heidän välillään. Kaikkia oppiaineita ja kokonaisuuksia ei voida kuitenkaan yhdistellä.

Modulointi on helpoin tehdä Wilma-järjestelmää käyttäen, jolloin kaikki tieto on kaikkien saatavilla paikasta ja ajasta riippumatta. Moduloinnin kuvauksessa käytetään Wilmassa olevia kuvauksia: sisältö ja tavoitteet, opetusjärjestelyt sekä arviointi. Moduloinnin suorittavat alan opettajat yhteistyössä ja heille on annettu seuraavat ohjeet työn tekemiselle:

Sisältö ja tavoitteet

Kuvaus: Kirjoita tähän lyhyt kuvaus modulista.

Tavoitteet: Katsokaa tähän ammattitaitovaatimukset valtakunnallisesta OPS:sta (linkki/sivuviittaus) sekä ”hiljaiset tavoitteet”, siis ne tavoitteet, joita ei mainita OPS:ssa, mutta kuuluu osata. Ks. esimerkki seuraavassa kohdassa.

Sisältö:	<p>Opetettavat asiat, joilla päästään moduulin ja opetussuunnitelman tavoitteisiin.</p> <p>Esimerkki: OPS:n tavoitteena on opettaa rahdituspainon määrittäminen. Jotta oppilas osaa laskea rahdituspainon, täytyy hänen osata mitata ja määrittää tilavuus, pinta-ala, paino, ominaistiheys jne. joiden perusteella osataan laskea rahdituspaino ja ymmärtää miksi näin tehdään.</p>
Opetusjärjestelyt:	
Opetusmenetelmät:	<p>Mitä opetusmenetelmiä käytetään opetuksessa: lähiopetus, itseopiskelu, etäopetus, käytännön harjoittelu, työssäoppiminen jne.</p>
Toteutus:	<p>Mitä välineitä/resurssia moduulin toteutukseen tarvitaan. Esim. kuorma-auto, trukki, luokkatila, atk-luokkatila jne.</p> <p>Kuinka paljon opetusta tarvitaan missäkin muodossa. Jos osaamispisteet hämää niin voitte käyttää vaikka opintoviikkoja kerrottuna 1,5:llä.</p> <p>Mieti mitä tehtäviä, testejä, projekteja oppilaan tulee tehdä/osata modulin aikana. Tämä voi olla vaikka tässä vaiheessa vain ranskalaisilla viivoilla.</p> <p>Esimerkkinä trukilla ajaminen: tarvitsee osata suorittaa ajoonlähtötarkastus, suorittaa jokin työtehtävä x-ajassa, suorittaa hyväksytysti tietyt teoriakokeet. Tämä on tärkeä kohta myös osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa.</p>

Tähän olisi hyvä luoda ”check -list”, eli mitkä tehtävät tulee tehdä/osata kurssin aikana. Esim.

TEHTÄVÄ		OPETETTU	HARJOITELTU	OSAA
Ajoonlähtökastus		X	X	x
tyhjien lavojen pinoaminen		x	x	
hyllytys		x		

Oppimateriaali: Mitä materiaaleja moduulissa käytetään? Mitä materiaaleja opetuksen tukena käytetään ja mitä oppilaan tulee hankkia itse. Mainitaan tähän myös aiottu luentomateriaali (tavoitteena koota kaikkien käyttöön sama materiaali, jolla modulit vedetään)

Lisävaatimukset: Jos on jotain erikoista modulin järjestämisessä. Voi olla etenemisesteet, pääsyvaatimukset (aikaisemmat opinnot), pimeä ajaminen pimeään aikaan, ADR:ssä ajokortti tms.
Esimerkkinä varastonhoitajien B-kortti: jos ei pakolliset tutkinnon osat ole suoritettu --> ei ajeta.

Arviointi

Aineesta/kurssista arvioidaan myös seuraavat osa-alueet:

Jos moduli sisältää muutakin, kuin esimerkiksi jotain kortteja (TTT, Tieturva. jne.) niin maininta niistä ja viittaus niiden läpikäymiskriteereihin.

Arvioinnin perusteet:

Miettikää karkeasti arvioinnista se taso, jolla kurssin pääsee läpi. Jos on jotain kokeita/tehtäviä niin mikä on minimitaso, jolla pääsee läpi.

8.4 Modulointi opetuksen seurannan näkökulmasta

Opettajien tekemät moduulit on hyvä miettiä yhdessä sisältöjen ja tavoitteiden osalta. Lisäksi ne on syytä jakaa kaikkien kokonaisuuksia muokkaavien opettajien kesken, jotta ei tehdä turhaa päällekkäistä työtä. Ohjeessa toteutuksen kohdalla oleva ”check-list”, eli mitkä tehtävät tulee tehdä/osata kurssin aikana, on myös syytä miettiä yhdessä opettajien kesken, sillä kyseinen lista on avainasemassa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman onnistumisessa ja seurannassa. Tähän listaan on helppo merkitä opintojen tunnustamiset ja jo opetetut asiat, sekä tarvittaessa mukauttamiset. Opetettujen asioiden listaa tarvitaan myös opetuksessa, koska kaikki moduliin osallistuvat opiskelijat etenevät omaan tahtiin, joten mahdollinen poissaolo tietyn asian opetustilanteesta esimerkiksi työssäoppimisen tai sairauden takia on helppo kontrolloida listasta.

Listaan voidaan merkitä myös sanallisia kommentteja, koska oppimisen arviointi on pääsääntöisesti sanallista. Opintokortille tästä siirretään merkintä ”Suoritettu”, kun kaikki tavoitteet on saavutettu. Lista oppimisesta tulee liittää myös Wilmaan osaksi opiskelijan henkilökohtaista suunnitelmaa, jotta työpaikoillakin voidaan nähdä mitä asioita on koulussa tehty. Myös työpaikkaohjaajan on syytä päästä tekemään vastaavanlaisia merkintöjä, jotta opettajat koululla näkevät mitä työssäoppimassa on tehty, harjoiteltu ja opittu.

8.5 Moduloinnin toteutuminen

Etelä-Kymenlaakson ammattiopistossa logistiikan osastolla moduloitiin keväällä 2015 kaikki opetettavat ammatilliset tutkintojen osat autonkuljettajien ja varastonhoitajien tutkinnoista. Osa tutkinnonosista oli pakollisia ja osa valinnaisia opintoja. Moduloinnin yhteydessä päätettiin myös tutkinnonosan laajuus osaamispisteinä. Autonkuljettajien ammattipätevyyden tutkinnonosan osaamistavoitteet integroitiin kuorma-auton tavarankuljetusten hallinnan ja kuorma-autokuljetusten tutkintojen osiin, koska nämä ovat osaamisalan ainoat pakolliset tutkinnonosat. Taulukossa 9 esitellään logistiikan osastolla moduloidut tutkintojen osat ja taulukossa 10 moduulit, joihin tutkintojen osat laitettiin.

Taulukko 9. Logistiikan tutkintojen osat

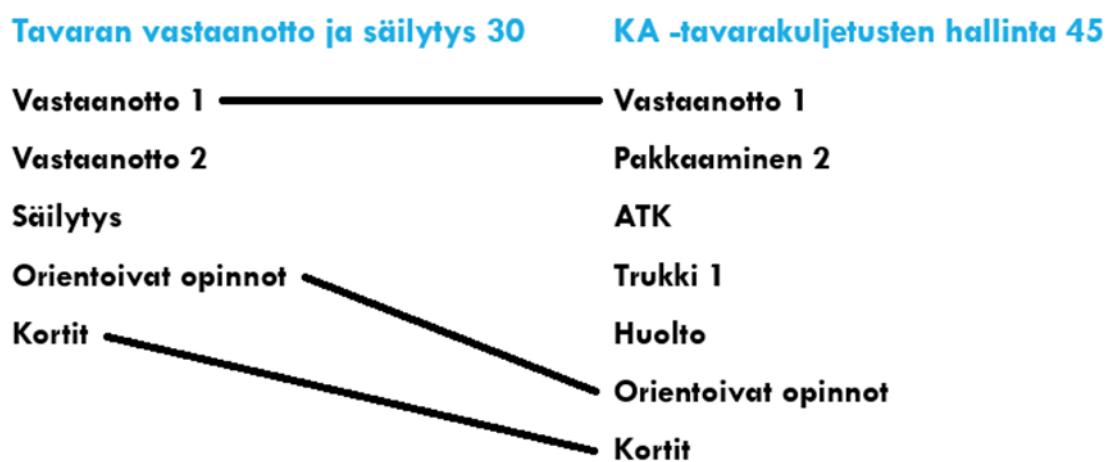
Kuljettajien ammatilliset tutkinnot olivat:	Varastonhoitajien ammatilliset tutkinnot olivat:
Kuorma-auton tavarakuljetusten hallinta 45 osp	Tavaran vastaanotto ja säilytys 30 osp
Kuorma-autokuljetukset 45 osp	Tavaran keräily ja lähetys 20 osp
Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp	Inventointi ja saldonhallinta 10 osp
Alueellinen osaaminen 15 osp	Trukinkuljettajan tehtävät 15 osp
Massatavarakuljetukset 30 osp	Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp
Ympäristöhuollon kuljetukset 30 osp	Alueellinen osaaminen 15 osp
	Vaarallisten aineiden käsittely 5 osp
	Varaston tietojärjestelmät 10 osp
	Tavaran kuljettaminen 15 osp

Taulukko 10. Tutkinnotista syntyneet moduulit

15 tutkinnotista syntyi yhteensä 26 moduulia:		
Trukki ja pumppukärry	Vastaanotto 1	Vastaanotto 2
Säilytys	Orientoivat opinnot	Kortit
Keräily	Pakkaaminen 1	Pakkaaminen 2
Lähetys	ATK	Inventointi
Trukki 1	Trukki 2	Huolto ja kunnossapito
Huolto (kuorma-auto)	Ajo-kortit + KAP ajot	Kuorman lastaus ja varmistaminen
Lainsäädäntö	Satamatoiminnot ja merenkulku	Ulkomaankauppa ja huolinta
Venäjä	Vaarallisten aineiden käsittely	Massatavaraopinnot
Varaston tietojärjestelmät	Ympäristöhuollonkuljetukset	

8.6 Tutkinnonosan rakentuminen moduleista

Jokainen tutkinnonosa rakentuu siihen kuuluvista moduleista, joista löytyy tutkinnonosassa tarvittava osaaminen. Kun tutkinnonosien moduleja yhdistellään, saadaan kokonaisuuksia, joista syntynyt synergiaetu voidaan käyttää opetuksessa. Esimerkiksi kun yhdistetään teoriaopetuksen osalta kaksi eri tutkinnonosaa, saadaan yhdelle opettajalle useampi opiskelija tunnille. Vastaavasti vapautunutta resurssia voidaan kohdentaa käytännön työn opettamiseen kustannuksia nostamatta. Kuviosta 6 voidaan nähdä opintojen yhteneväisyydet.

Kuvio 6. Tutkinnonosien yhdistäminen modulien avulla.

Modulien yhdistäminen eri tutkinnonosien välillä luo resurssien suunnittelulle haasteen kun kaikki tarvittavat opiskelijat täytyy saada oikeaan aikaan oikeaan paikkaan. Kuitenkin hyvällä ennakkosuunnittelulla voidaan mahdollistaa opettaminen siten, että jokainen opiskelija saa tarvitsemaansa opetusta. Toki suurin osa opiskelijoista etenee ”normaalin” polun mukaisesti, mutta osa opiskelijoista saattaa tarvita jotakin muuta. Kun modulissa opiskelijat ovat isona ryhmänä, voi toinen opettaja ottaa ”normaalisti” etenevän ryhmän ja toinen ottaa ns. erikoistapaukset. Näin myös opettajat voivat keskittyä omaan työhönsä.

Erikoistapauksia varten on hyvä valmistautua etukäteen esimerkiksi rakentamalla verkkokursseja, jolloin opiskelija voi tehdä opintoja opetusajasta ja -paikasta riippumatta. Lisäksi hitaasti eteneviä opiskelijoita varten voi suunnitella joustavia opintopolkuja työssäoppimista hyödyntäen.

8.7 Modulin rakenne ja sisältö

Modulin rakenne on tehty mahdollisimman selkeäksi, ja sisällöstä on helppo poimia oleellinen osa niin opettajalle, opiskelijalle, työpaikkaohjaajalle kuin työnjohtajalle. Osaamisen tavoitelauseet ovat luettavissa heti ensimmäiseltä sivulta. Modulin opetusmenetelmistä selviää mitä opetetaan ja missä ympäristössä. Toteutus kertoo tarvittavasta resurssista ja kaluston käytöstä.

Opettajien valmistamasta oppimateriaalista saadaan tarvittavat tiedot hankittavaan itseopiskelumateriaaliin, ja myös opettajien välinen materiaalinvaihto mahdollistuu. Lisävaatimuksista saadaan tarpeellista tietoa sisällön tavoitteista, käytänteistä ja vaateista. Myös arvioinnissa on selkeää, että arviointimenetelmät ovat kaikkien luettavissa, sekä muut arviointiin mahdollisesti vaikuttavat tekijät. Tästä käytännön esimerkkinä moduli ”Trukki 1”.

MODULI: TRUKKI 1

Sisältö ja tavoitteet

Kuvaus: Oppilas hallitsee kurssin jälkeen turvallisen trukin käsittelyn perusteet.

Tavoitteet: Oppilas osaa

- turvallisen trukkipöytäskentelyn perusteet
- suorittaa itsenäisesti trukin ajoonlähtötarkastuksen
- käsitellä pumppukärrejä oikein rikkomatta lavoja
- Sähköpässin (lavansiirtovaunun) käyttö
- tavaran käsittelyn perusteet vastapaino- ja työntömasotrukeilla
- tuntee työturvallisuuden merkityksen trukkipöytäskentelyssä
- tuntee työturvallisuuden merkityksen työyhteisössä ja osaa suhteuttaa ajonopeuden sen mukaisesti

- tankata turvallisesti vastapainotrukin
- Hätäensiapu (se ensimmäinen päivä)
- Työturvakortti

Sisältö: Truikin tekniset asiat mm. trukkityypit, truikin rakenne, truikin nostokyky ja vakavuus, trukinhuolto ja kunnossapito, trukkiakut, kuormien käsittely, suojavarustus, kuljettajan työn tavoitteet, yhteistoiminta avustavien työntekijöiden kanssa. Trukkityöhön liittyvä lainsäädäntö, kuljettajan vastuut, velvollisuudet, oikeudet. Trukkityöhön liittyvät tyypillisimmät tapaturmat ja niiden ehkäiseminen, paloturvallisuus.

Opetusjärjestelyt

Opetusmenetelmät: Teoriaopetusta luokkatiloissa 16 - 20 tuntia + teoriakoe. Verkko-opetusta/itsenäistä opiskelua. Käytännön ajoharjoittelua.

Toteutus: Trukkiharjoitukset toteutetaan koulun harjoitusvarastolla jossa käytössä 4 kpl vastapainotrukkeja ja 2 kpl työntömastotrukkeja sekä lavansiirtovaunu ja 2x pumppukärrit. Opiskelijat harjoittelevat ohjatusti trukinkäsittelyn alkeet jossa käydään läpi koneen hallintalaitteet ja koneen käsittely.

Opiskelijat pääsevät vaativampiin harjoituksiin kun heillä on käsittelyn alkeet hallinnassa. Vaativammat harjoitukset liittyvät tavarankäsittelyyn jossa lastataan eri tuotteita erilaisissa olosuhteissa eri kuljetusyksiköihin, mm. paperirullien ja lavojen lastausta ja purkamista. Työntömastotrukeilla harjoitellaan ajamisen perusteet.

Oppimateriaali: Työturvallisuuskeskus: Trukinkuljettajan turvallisuusopas sekä Turvallista truikin ajamista koskeva luentomateriaali

Lisävaatimukset: Opiskelijan pitää olla soveltuva trukkityöhön, opiskelija ei saa omalla toiminnallaan vaarantaa muiden opiskelijoiden tai henkilöiden työturvallisuutta. Jos opiskelija tekee toistuvasti muita vaarantavia virheitä, opiskelija voidaan määrätä tilapäisesti ajokieltoon.

Arviointi

Moduli arvioidaan hyväksytty/hylätty -periaatteella, kun:

teoriakoe on hyväksytysti suoritettu; 70 % oikein, kurssin työtehtävät suoritettu hyväksyttävästi

Lisäksi modulissa on tehtävät-lista, joka on tärkeä osa oppimisen arviointia.

Tehtävälista on Wilmassa kaikkien nähtävillä ja siihen voidaan tehdä merkintöjä aina tarpeen mukaan. Ensimmäiset merkinnät voidaan laittaa osaamisen tunnistamisen jälkeen, jos opiskelijalla sellaista on. Näin kaikki tiedävät missä opiskelijan kohdalla mennään. Seuraavassa taulukko 11, jossa esimerkki Trukki1-modulin tehtävälisästä.

Taulukko 11. Esimerkki tehtävät-listan sisällöstä.

TEHTÄVÄ	Opetettu	Harjoiteltu	Osa	Koe	Harjoitettavaa
Teoria					
Ajoonlähtötarkastus					
Pujottelurata (8, keilat...)					
Pumppukärrit (lavan siirto, turvallinen ja ergonominen käsittely)					
Trukin käsittely (vastapaino)					
Trukin käsittely (työntömaster)					
Kuormalavat (käsittely ja pinonta)					
Lavojen hyllytys (vastapaino)					
Betonipainot (nostaminen, painopiste, kuormaaminen)					
Paperirullat (käsittely)					
Lastaus (laattavaunuun, lavat/rullat)					
Kontti (lavit ja rullat)					
Lavansiirtovaunun käyttö (turvallinen ajaminen)					
Trukin tankkaaminen					
Henkilönostot (korin ja valjaiden käyttö)					
Jatkohaarukoiden käyttö					
EA -kurssi					
Työturvakortti					

9 Teemahaastattelun toteuttaminen

Teemahaastattelua suunnitellessa pitää lähtökohtana olla tutkimuksen ongelma ja sen takana olevan ilmiön tutkiminen. Tämän tutkimuksen ongelma oli: Miten Lean-johtamisen ja modulaarisuuden käsitteitä voi soveltaa ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa? Taustalla vaikuttava ilmiö on siis osaamisperusteisen opetussuunnitelman toteuttaminen Lean-johtamisen menetelmiä käyttäen. Tähän tutkittavaan ilmiöön piti asettaa teemat jotta ilmiötä voidaan tutkia. Haastatteluun teemoiksi valikoituivat:

- Osaamisperusteisuus ja uudet opetussuunnitelmat
- Uuden toteuttamissuunnitelman tuomat muutokset
- Lean-johtamisen näkyminen käytännössä ja moduloinnissa

Haastattelu rakentui viidestä ennakkoon luodusta avoimesta kysymyksestä, joissa käytettiin ”Mitä”-, ”Miksi”- sekä ”Kuinka” - kysymyssanoja. Tällöin suljettiin pois mahdollisuus vastata ennakkoon asetetun mallin tai ajatuksen mukaisesti. Kaksi kysymyksistä hakevat selvyyttä opetussuunnitelman toteuttamissuunnitelman onnistumisesta ja epäonnistumisesta. Lisäksi näillä kahdella kysymyksellä on toisensa poissulkeva vaikutus, joten oletuksena on, että uudella toteuttamissuunnitelmalla on ollut jotakin vaikutusta edelliseen verrattuna, on se sitten positiivista tai negatiivista. Tämä kysymyksenasettelu helpottaa segmentointia. Ennalta laaditut kysymykset myös varmistavat, että haastattelija kysyy kaikilta haastateltavilta varmasti saman teeman sisällä olevat asiat. Toisaalta jokainen haastattelu kuitenkin kulkee omana yksilöhaastatteluna ja on täten erilainen. Teemahaastattelun kysymysasettelu oli:

1. Mitä vaikutuksia osaamisperusteisuudella on ollut työhösi?
2. Missä asioissa olemme mielestäsi onnistuneet uuden toteuttamissuunnitelman tiimoilta?
3. Mitä kehitettävää olet havainnut uuden toteuttamissuunnitelman tiimoilta?
4. Kuinka uusi toteuttamissuunnitelma on vaikuttanut opiskelijan valmistumisaikaan?
5. Miten opintojen modulointi on mielestäsi toteutunut?

9.1 Teemahaastattelun toteutus

Tässä tutkimuksessa käytetty teemahaastattelu oli yksilöhaastattelu, jonka kohderyhmä valikoitui kehittämishankkeen rajauksen perusteella. Haastateltavat henkilöt ovat kaikki Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston logistiikan osaston opettajia, jotka tietävät uuden opetussuunnitelman toteuttamissuunnitelmaan liittyvistä seikoista. Haastatteluun ei valittu oppilaitoksen johtajia tai muitakaan osaston ulkopuolisia henkilöitä, koska heillä ei ole uuden opetussuunnitelman toteuttamissuunnitelman käytöstä ja käytänteistä välttämättä mitään tietoa. Lean-johtamisesta ja opetussuunnitelman teoreettisesta osasta sekä ulkoasusta heillä voi olla tietoa, mutta se ei ole tässä tutkimuksessa keskeisintä osa-aluetta.

Teemahaastattelut toteutettiin kolmen päivän aikana ja haastateltavia oli yhteensä viisi henkilöä. Haastattelun tulokset saturoituivat neljännen haastattelun kohdalla, mutta haastattelun johtopäätelmien oikeellisuus haluttiin varmistaa haastattelemalla vielä viides henkilö. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluna, ja ennen haastattelua jokaisen haastateltavan kanssa käytiin läpi teemahaastattelun periaatteet ja tulevat kysymykset, jolloin jokainen ehti miettiä muutaman minuutin vastauksia. Tällä tavoin haastattelija pyrki varmistamaan, että vastaajat vastaavat oikeisiin asioihin oikean kysymyksen kohdalla.

Haastattelut nauhoitettiin puhelimen nauhurilla jonka jälkeen ne litteroitiin ensin kirjoittamalla sanatarkasti koko haastattelu Microsoft Word-asiakirjalle. Kaikki litteroidut haastattelut löytyvät liitteestä kaksi. Litteroinnin jälkeen haastatteluista poimittiin keskeinen sisältö lauseiden muodossa kysymyskohtaisesti. Kaikkien vastaajien keskeiset ajatukset ja mielipiteet kerättiin saman kysymyksen alle, jolloin yhteisten teemojen ja ajatusten löytäminen oli helpompaa. Jokaisen haastateltavan vastaukset eroteltiin katkoviivalla, jotta saman kysymyksen vastaukset eivät sekoitu vastaajien kesken. Esitetyt kysymykset on numeroitu 1-5, ja kyseisten kysymysten keskeinen sisältö on esitetty ranskalaisilla viivoilla. Näistä segmentoiduista lauseista muodostettiin yhden kappaleen mittainen tiivis sisältöanalyysi, joten erillistä koodausta ei tehty segmentoitujen lauseiden perään.

9.2 Aineiston segmentointi ja sisältöanalyysi

1. Mitä vaikutuksia osaamisperusteisuudella on ollut työhösi?

- Aikaisempien opintojen hyväksiluku; töiden järjestely; oppilaan asioiden organisointi; opiskelijakohtainen räätälöinti; vaatii opettajalta lisäpanostusta suunnitteluihin ja järjestelyihin; monimutkaistaa ja moninaistaa opettajan työtä; teettää lisätöitä
- Pieni ryhmäkoko helpottaa opettajan työtä; henkilökohtaisempaa opettamista; ryhmänohjaajan kannalta lisätöitä; yksilöä ohjailaan yksilöllisesti; teettää lisätyötä; osaamisen perusteella saa vapautuksen
- Miten muut reagoivat vapautuksiin; vaarana, että vapautunutta aikaa ei käytetä oikein mutta ehkä saattaa nopeuttaa valmistumista

- Helpottaa työtä kun ryhmä pienenee ja yksilölliseen opetukseen jää enemmän aikaa; pystytään parantamaan opetuksen tasoa; hyvälle opiskelijoille voi antaa vapautuksia ja heikommille sitten enemmän harjoitusta; heikommat oppii mahdollisesti paremmin
- Osaamisperusteisuus muistuttaa näyttötutkintomuotoa
- Opettajan paperityön määrä lisääntynyt jonka takia opetustyö jää vähemmälle
- Nuoret ja aikuiset on tulevaisuudessa samalla kurssilla; muutama hyvä opiskelija valmistunut aikaisemmin; joillekin riittäisi pelkän näytön tekeminen

- Uudet OPSit sekoittaneet todella paljon; opetusjärjestelyt muuttuneet; tällä hetkellä ei enää tiedä mitä opintoja opiskelijalta puuttuu
- Nykyisen arvioinnin näkökulmasta kukaan ei tiedä mitkä opinnot ovat mitäkin; arviointi tasapäistyy kun kaikille vain S-merkintä; sisäiset pelisäännöt puuttuvat opettajien keskuudessa; työssäoppimisen määritelmiä ei ole

avattu; työ ei ole helpottunut mitenkään; lisääntynyt työ tehtävä omalla ajalla; aikaa töiden tekemiseen varattava enemmän

- Kurssien sisältöjä ei löydy; vanhojen opintojen muuntaminen uuden OPSin mukaiseksi lähes mahdotonta
- Opettajan poissaolon sattuessa sijaistavan opettajan mahdotonta pitää samansisältöistä kurssia
- Pitäisi olla yhteisiä koulutuspäiviä, joissa käytäisi läpi toteuttamissuunnitelmaa

- Opetuksen eriyttäminen jos on edistyneempi kuin muut opiskelijat; ohjaus haasteellisempiin työtehtäviin tai työssäoppimisjaksolle.

- Osaamisperusteisuus näkyy eniten niissä opiskelijoissa, jotka tulevat jatkamaan aiemmin kesken jääneitä opintoja; ei tarvitse miettiä mitkä kurssit on jo suoritettu, vaan pitää miettiä mitä osaamista puuttuu ja missä ja miten sen oppiminen suoritetaan.
- Hankala miettiä ja toteuttaa miten osaamisen aiheuttama tyhjä tila lukujärjestyksessä korvataan uusilla opinnoilla jotka nopeuttaisivat opintoja.
- Ryhmänohjaajan osalta opintojen henkilökohtaistaminen on helpottunut kun ei tarvitse miettiä korvaavia opintoja. Osaamisen lähteellä ei ole väliä vaan ryhmänohjaajalla on vapaat kädet määritellä osaaminen. Osa osaston työntekijöistä ajattelee vielä liikaa kursseja ja ei osaa määritellä osaamisen hyväksilukua riittävästi.

Ensimmäisen kysymyksen osalta on selvää, että lähes kaikki vastaajista oli samaa mieltä opettajan töiden lisääntymisestä. Osittain töiden lisääntyminen johtui opetuksen henkilökohtaistamisesta ja opintopolkujen tekemisestä yksilökohtaisesti. Muutama vastaajista näki, että opettajan työpanoksesta liian suuri osa menee

paperitöiden tekemiseen ja opetuksen järjestämisen suunnitteluun opettamisen sijaan. Samalla osa opettajista oli sitä mieltä, että osaamisperusteisuudella voidaan pienentää ryhmäkokoja joka vaikuttaa opetuksen järjestämiseen, mutta lähes kaikki olivat sitä mieltä, että tämä on hyvä asia koska tällöin opettaja pystyy keskittämään resurssia niitä tarvitseville opiskelijoille. Osa opettajista oli sitä mieltä, että osaamisen ja sen tunnistamisen kautta syntynyt hyväksiluku on hankala käyttää opiskelijan hyödyksi ja tällöin osaamisperusteisuudella ei välttämättä saavuteta haluttua etua opintojen nopeuttamisessa.

2. Missä asioissa olemme mielestäsi onnistuneet uuden toteuttamissuunnitelman tiimoilta?

- Uusi toteuttamissuunnitelma joustavampi kuin ennen; näkyy ammattipätevyyskoulutuksessa positiivisena; näkyy myös integrointina; ei tarvitse seurata niin tarkasti tuntimääriä;
- toteuttamissuunnitelma selkeämpi kun on modulit;

- Ollaan onnistuttu tuntimäärien jaoissa, toki niitä täytyy vielä hioa; lukujärjestys on johdonmukainen ja modulit kulkee hyvin mukana

- Onnistuttu saamaan aikaan muutos, mutta ei parempaan; kaikkien kurssien nimet ovat muuttuneet; sisältö epäselvä moduleissa; modulin nimi ei kerro opettajalle, opiskelijalle eikä työnantajalle mitään

- Uudessa toteuttamissuunnitelmassa liian isoja kokonaisuuksia, hankala hallita ja ymmärtää. Jos jollakin opiskelijalla on jo osaamista, niin sitä on vaikea saada etua sekä nopeutusta opiskeluun koska kokonaisuudet ovat liian laajoja.

- Toteuttamissuunnitelman hyvinä puolina on saman opetuksen pitämisen mahdollisuus usealle eri alalle samaan aikaan, jolloin jokainen voi keskittyä omaan ydinosaamiseen. Modulointia pitäisi saada leviämään laajemmalle talon sisällä, jotta saadaan parempi hyöty irti opintojen yhdistämisestä.
- Modulien kuvaus on helpottanut opettajien työtä, vaikka kaikki ei vielä niitä käytä.
- Opintojen jaksotus paranee ja työssäoppiminen sekä paikkojen riittävyys paranee jatkossa.
- Opettajien työkuormat tasoittuvat.

Uuden toteuttamissuunnitelman onnistuminen oli kahden vastaajan mielestä näkynyt parhaiten työjärjestyksissä, mutta kahden muun vastaajan mielestä muutos oli huonompaan suuntaan jos toteuttamissuunnitelmaa vertasi edelliseen. Edellinen toteuttamissuunnitelma oli kurssiperusteinen, jolloin kurssin sisältö kertoi enemmän opintokorttia ja tutkintotodistusta lukevalle oppilaitoksen ulkopuoliselle henkilölle verrattuna nykyiseen modulointijärjestelmään, jonka sisällöstä tietävät käytännössä vain opetushenkilöstö ja koko modulin lukeneet henkilöt. Osa vastaajista näki tuntijakojen onnistuneen modulien sisällä, ja sisällön joustavuus tuntiseurannan osalta sai kehuja. Hyvänä puolena pidettiin myös eri ryhmien yhdistämisten mahdollisuuksia, mutta joidenkin vastaajien mielestä sitä ei käytetty riittävän tehokkaasti. Muutama vastaaja kertoi modulien sisältöjen olevan liian suuria ja täten hankalia hallita.

3. Mitä kehitettävää olet havainnut uuden toteuttamissuunnitelman tiimoilta?

- Kehitettävää uudessa toteuttamissuunnitelmassa on, mitä opintoja järjestetään missäkin vaiheessa
- Opiskelijalta vaadittava tietty ikä rajoittaa valmistumisnopeutta

- Kaikille yhteiset pelisäännöt miten toimitaan toteuttamissuunnitelman kanssa

- Mitä tekevät ne opiskelijat joilla on hyväksiluku tai aiempi suoritus? Mitä he tekevät tästä seuraavalla ns. loppoajalla?; jos alle 18-vuotiaita niin voiko heitä edes laittaa kotiin?
- Kahden tunnin koulupäivistä eroon pääsy

- Toteuttamissuunnitelman pitäisi osoittaa mitä tehdään; HOPSin tekoon tulisi olla resurssi; kaikki säilytetään ryhmänohjaajan niskaan kun mikään ei kuulu kellekään muulle
- Osastojen pitäisi tehdä osastojenvälistä yhteistyötä oppilaitoksen sisällä
- Pitäisi olla julkiset OPSit; verkkoresursoinnin säännöt pitäisi saada opettajille selkeiksi; opetussuunnitelma ja toteuttamissuunnitelma pitäisi olla julkinen
- Miten muut toteuttaa lukio-opintoja; muiden oppilaitosten benchmarkkaus

- Aikaa on kulunut liian vähän jotta voisi tuoda kehityskohteita esille.

- Kehitettävää on vielä osaamisperusteisuuden periaatteiden ymmärtämisessä opettajilla.
- Parannusta tarvitaan kolmannen vuoden opiskelijoiden opintojen henkilökohtaistamiseen ja omien opintopolkujen luomiseen. Tässä on ongelmana 18 vuoden ikä ja ammattipätevyysopinnot, joissa myös ikärajoitteita.
- Oppilaitoksen pitäisi laittaa modulisointi kaikkialle, jolloin tarjonta ja mahdollisuudet laajenevat. Henkilökohtaiset opintopolut pitäisi mahdollistaa kaikille. Verkko-opintojen mahdollinen käyttö laajemmaksi, vaikkakin opiskelijat eivät osaa niitä hyödyntää; tämä näkyy siten, etteivät opiskelijat tee tehtäviä itsenäisesti.

- Pelkona on opintojen suorittaminen matalimmalla vaadittavalla tasolla, jotta valmistuu mahdollisimman nopeasti; opiskelijat eivät halua nähdä vaivaa syvempään oppimiseen ja katse on liian paljon lähitulevaisuudessa.

Kehitettävää vastaajien mielestä oli eniten uuden toteuttamissuunnitelman käytäntöön soveltamisessa sekä tietyissä opinnoissa joihin liittyy ikärajoitteita. Osa vastaajista koki, ettei ollut saanut riittävästi perehdytystä oikeisiin toimintamenetelmiin sekä opetusresurssit kohdentuivat heidän mielestä väärin asioihin. Vastauksista näkyi, ettei oppilaitoksen sisällä eri osastojen välillä ole riittävästi yhteistyötä ja opetus- sekä toteuttamissuunnitelmat eivät ole riittävän julkisesti saatavilla. Osa vastaajista näki, että toteuttamissuunnitelmat ikärajoitteisiin opintoihin liittyen pitäisi suunnitella paremmin, jotta aikataulut olisivat mahdollisimman joustavat ja opinnot ajoittuisivat opiskelijan kannalta parhaaseen mahdolliseen aikaan. Myös opiskelijoiden osaamisen kautta saama hyväksiluku tulisi joidenkin vastaajien mielestä käyttää tehokkaammin opiskeluajan lyhentämiseen. Vaarana he näkivät, ettei tyhjien tuntien tilalle löydetä mitään muita opintoja sekä sen, että opiskelijat tyytyvät liian helpolla tavoittelemaan vain läpipääsyä parhaan mahdollisen arvosanan sijaan.

4. Kuinka uusi toteuttamissuunnitelma on vaikuttanut opiskelijan valmistumisaikaan?

- Voisi vaikuttaa lyhentämällä vähän valmistumisaikaa mutta tietyissä tapauksissa ikä tulee vastaan
- Resurssipula eli ei pystytä järjestämään opetusta silloin kun se opiskelijalle sopisi; vajaan henkilökunnassa; yksityisopetus kallista (esim. autokoulussa) eikä sen järjestäminen ole yksinkertaista
- Omat opintopolut tulee tehdä opiskelijakohtaisesti; paremmalla suunnittelulla pystyttäisi ennakoimaan paremmin yksilöllisten opintopolkujen koostamista

- Nopeampi valmistuminen mahdollista; mahdollisuus valmistumiseen todennäköisempi mikäli täysi-ikäinen; työnantaja ei ota mielellään alle 18-vuotiaita; uusi rahoitusmalli ei tue alaikäistä valmistunutta

- Opiskelijoille pitäisi kertoa miten opintoja tunnustetaan ja tunnustetaan, tämä myös hyvä opettajien tietää, sekä kuka ko. toimenpiteet tekee; pitäisi tietää miten työssäoppimisen hyväksiluku suoritetaan

- Uusi toteuttamissuunnitelma ei ole vaikuttanut mitenkään opiskelijan valmistumisaikaan, koska ikä tulee vastaan ajokorttien ajamisen myötä ja siten vaikuttaa osaamiseen

- Opiskelijoiden valmistumisaikaan voi vaikuttaa vain vähän koska he ovat liian nuoria tai loppuvuodesta syntyneitä.
- Rahoitusjärjestelmä ja tammikuun laskentapäivä ei kannusta aikaisempaan valmistumiseen oppilaitoksen näkökulmasta.
- Varastopuolella voi valmistua aikaisemmin, jos on riittävän vanha.
- Opettajat opettavat vielä liikaa kurssiajattelulla, jolla itsekin ovat opiskelleet.
- Koko oppilaitoksen rakenteiden muutos pitää tapahtua, jotta voidaan mahdollistaa osaamisperusteisuus, josta on hyötyä opiskelijalle valmistumisajassa.
- Oppilaitoksen rakenne opintojen suorittamisessa ei tue yksilöllisiä opintopolkuja koska ne ovat liian kalliit, näihin pitäisi tehdä muutos.

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että uusi toteuttamissuunnitelma lyhentäisi opiskelijan valmistumisaikaa, jos ikäraajat eivät asettaisi rajoitteita henkilökohtaiseen etenemiseen omalla opintopolulla. Osa vastaajista koki, että opetuksen järjestäminen ei nykyisellä henkilökunnalla onnistu, koska kaikki opettajat eivät voi

opettaa kaikkia oppiaineita joita alalla tarvittaisi. Myös oppilaitoksen johtamisella ja rahoitusjärjestelmän määräämällä asetelmalla on vaikutusta siihen, että opiskelijan ei edes haluta valmistuvan etuajassa. Tähän vaikuttavat myös osaltaan liian vähäinen koulutus ja tietämys siitä, miten osaamisperusteisuutta pitää annettujen ohjeiden ja määräysten kautta oppilaitoksessa noudattaa. Lisäksi osa vastaajista koki, että varastonhoitajien kohdalla on valmistumisaikaa helpompi lyhentää, mutta tässäkin nähtiin ongelmia täysi-ikäisyyden kannalta.

5. Miten opintojen modulointi on mielestäsi toteutunut?

- Modulointi ei ole kokonaisvaltaisesti onnistunut niin kuin on suunniteltu; lukujärjestyksien suunnittelussa vielä paljon haasteita; kommunikoinnin, yhteydenpidon ja tiedonsiirron puute, eli yhteistoiminta heikkoa
- Synergiaetuja ei ole löydetty eri alojen välillä; tuhlatu resursseja ja mahdollisuuksia

- Onnistunut hyvin; tuntimäärien jaot ovat hyvät; modulisointi on hyvä
- Rahoitus tiukkenee jonka seurauksena säästöjä pitää löytää kaikkialta

- Opintojen moduloinnissa pitäisi olla johdonmukaisuutta, jotta opiskelija ja opettaja tietäisivät missä mennään ja opetettavat asiat käytäisi läpi loogisessa järjestyksessä eli niin kuin ne työssä tehdään; lukujärjestyksissä pitäisi olla selvitettyä missä järjestyksessä mitkään kokonaisuudet opetetaan
- Modulointi mahdollistaisi ryhmien yhdistämisen mutta tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan käytetä
- Työssäoppimisen ajoitus pitäisi tehdä järkevämmiin; muutenkin opinnot etenevät pirstaloidusti aiheesta toiseen

- Opintojen modulointi toteutunut suunnitelman mukaan, johon on perehdytetty lukuvuoden alussa ja sen jälkeen on perehtynyt itse siihen itsenäisesti.

- Modulointi on onnistunut hyvin, sillä on yhdistetty varasto- ja kuljettajapuolta. Onnistuisi vielä paremmin, jos saadaan muita osastoja talosta mukaan.

Kolme viidestä vastaajasta oli sitä mieltä, että modulointi on onnistunut hyvin ja kaksi viidestä näki, että modulointi pitäisi olla johdonmukaisempaa ja suunnitelmallisemmin etenevää aihepiiristä toiseen. Heikkona kohtana koettiin se, että modulien kuvaukset eivät kerro riittävästi sisällöstä opiskelijoille ja ulkopuoleisille. Osa vastaajista piti modulien kohdalla ongelmana sitä, että opettajien ja osastojen välillä ei tehdä riittävästi yhteistyötä ja tiedonsiirto on muutenkin heikkoa. Osan mielestä eri tutkintojen välillä ei tehdä riittävän paljon yhtenäistämistä opetuksen toteuttamisen kohdalla. Kaksi vastaajista kertoi, että modulien sisältö on liian hajanaista ja pirstaloitunutta, jolloin sisältö etenee väärässä järjestyksessä opetettaviin kokonaisuuksiin nähden.

10 Tutkimuksen tulokset

Tämä tutkimus toteutettiin Kotkassa logistiikan osastolla puolen vuoden seurannan aikana, ja kaikki seuraavat tulokset ja johtopäätökset ovat syntyneet tähän kyseiseen seurantajaksoon liittyen. Tutkimuksen tulokset esitellään siten, että ensin käsitellään Lean-johtamisen tuomat vaikutukset ammatillisen koulutuksen järjestämiseen logistiikan osastolla. Seuraavaksi tuodaan esille moduloinnin vaikutuksia opetuksen toteuttamissuunnitelmaan ko. koulutuksen järjestämisessä. Tämän jälkeen pohditaan teemahaastattelun tuloksia ja lopuksi on yhteenveto kaikista tutkimuksen tuomista tuloksista.

10.1 Lean-johtaminen ja hukka-ajan minimointi

Uusien opetussuunnitelmien tekeminen lakien ja asetusten mukaisesti on varsin haastavaa, varsinkin opetushallituksen antamien ohjeiden sisällön ja uusien perusteiden toteuttamisen valossa. Entistä haastavammaksi tehtävä muodostuu, jos oppilaitoksessa todella halutaan toteuttaa opiskelijan henkilökohtaisen opintopolun muodostuminen ja sen mahdollistaminen. Se, että opetuksessa siirrytään ryhmätasolta yksilökohtaiseen opetukseen on jo riittävän vaativaa pelkän seurannan kannalta. Kun aikaisemmin riitti, että opettaja piti päiväkirjaa tavoitteista ja aiheista, jotka tunnilla oli ryhmälle opettanut, pitää nyt oppimista seurata yksilökohtaisesti, joka pitää vielä tietenkin kirjata, jotta tieto olisi kaikkien saatavilla.

Oman lisänsä kokonaisuuteen tuo opintojen etenemisen suunnittelu. Suurimmat haasteet ovat jo aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa sekä niistä aiheutuvan hukan minimoimisessa. Osaamisen tunnistamisesta syntyy usein vain pienen hetken riemu, sillä vaikeutena on löytää jotakin korvaavaa opetusta tilalle. Myös työssäoppimisen järjestäminen saattaa olla mahdotonta, jos osaamisen tunnistaminen aiheuttaa lukujärjestykseen vain muutaman tunnin aukon ja senkin vielä keskelle päivää.

Tämän hukan minimoimiseksi ja välttämiseksi on tässä työssä otettu huomioon Lean-teoria, jonka mukaan opinnot pitää virtauttaa mahdollisimman pitkälle, jotta muutosherkkyys ei altistaisi prosessia virheille ja jotta jalostusarvo voidaan maksimoida. Opintojen virtauttamista on ajateltu virheherkkyyden kautta, jolloin pyritään etukäteen saamaan mahdollisimman paljon tietoa opiskelijalle suunnitelluista opinnoista ja sen sisältämästä osaamisesta, jotta opiskelijalle voidaan etukäteen suunnitella hänelle sopivat opinnot ja työjärjestykset.

Virtauttamista tässä työssä tukee myös ajatus, jossa opintojen moduloinnilla saadaan mahdollistettua opintojen samanaikaisuus isossa ryhmässä teoriatunneilla ja opettajaresurssin siirtämistä käytännön osaamisen opettamiseen. Tämä mahdollistuu siten, että teoriaopintoja on helpompi opettaa isolle ryhmälle, ja oman suunnitelman mukaan etenevät opiskelijat voivat olla sen aikana suorittamassa muita opintoja. Mahdollisesti hitaammin opiskelevat voivat tehdä enemmän tehtäviä verkossa tai etukäteen tutustua opetusmateriaaleihin.

Osaamisen opettamisessa käytännön työssä voi kaksi opettajaa opettaa useampia samankaltaisia taitoja eritasoisille ryhmille. Toinen opettajista opettaa ”normaalin” rytmien ja suunnitelman mukaan eteneviä opiskelijoita ja toinen opettajista voi opettaa hitaasti sekä nopeasti eteneviä yksilöitä.

Lean-ajattelutavan mukaisesti vaihtelu aiheuttaa virheitä, joista aiheutuu hukkaa. Ammatillisen koulutuksen kohdalla tämä varmasti pitää hyvin paikkansa, koska pahimmillaan tai parhaimmillaan koko opetettava ryhmä on osaamistasoltaan täysin eri tasolla. Opetuksen pitäisi kuitenkin olla sellaista, että jokainen kehittyisi jatkuvasti. Tämä aiheuttaa sen, että kokonainen luokka on täynnä vaihtelua.

Tätä vaihtelua voidaan kuitenkin hyvällä suunnittelulla hallita. Kun opiskelijoiden opinnot saadaan tunnustettua ja tunnustettua, voidaan tehdä henkilökohtainen suunnitelma, jossa parhaimmillaan hukka saadaan ajoitettua opintojen alku- tai loppupäähän. Kun hukka-aika on saatu jonkin ajallisen jakson alkuun tai loppuun, voidaan uuden osaamisen oppimiseen käyttää yksilökohtaisesti työssäoppimista, koska työssäoppiminen on jokaisen opiskelijan yksilökohtaista opiskelua eikä se vaadi oppilaitokselta resurssien käyttöä.

Uusissa opetussuunnitelmissa on jokaiselle opiskelijalle tehtävä oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, johon tulee kirjata opintojen eteneminen ja opiskelijan oppiminen, sekä mahdolliset henkilökohtaiset muutokset kuten aikaisempien opintojen tunnustaminen, oman henkilökohtaisen opintopolun muodostuminen, mukauttaminen ja HOJKS-opetuksen järjestäminen. Koska henkilökohtaiseen suunnitelmaan pitää kirjata erityisen tarkasti opiskelijan osaaminen ja oppiminen, tulee myös toteuttamissuunnitelman olla erityisen selkeä ja joustava, jotta hukkaa voitasi minimoida.

Hukkaa syntyy helposti koska opiskelijoilla saattaa olla valmiiksi osaamista opiskeltavista asioista ja silloin osaaminen tunnustetaan osaksi opintoja. Myös opintojen edetessä opiskelija saattaa vahingossa tai tarkoituksenmukaisesti oppia joitakin asioita joita koulussa ollaan vasta opiskelemassa. Tyypillisesti tämä tapahtuu työssäoppimispaikoilla, joka tarkoittaa sitä, että opiskelijalle tunnustetaan opittu osaaminen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Myös opintojen välissä olevien lomajaksojen aikana syntyy uutta osaamista joka pitää opettajan tunnustaa. Näistä

tunnustamisista syntyy opiskelijalle hukkaa jos opetusta ei järjestetä henkilökohtaisella tasolla.

Koska uusien perusteiden yhtenä lähtökohtana ja tavoitteena on opintojen nopeuttaminen, on siis kyseessä Leanin oppien mukaisesti hukan poistaminen. Jotta hukka voidaan poistaa, tulee kaikki oppitunnit suunnitella osaamisen mukaan siten, että jokaiselle tunnille opetukseen osallistuvalla voidaan järjestää oman henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti opetusta.

10.2 Moduloinnin vaikutus opintojen toteuttamiseen

Moduloinnissa tärkeimpiä ajatuksia ovat osaamistavoitteiden pilkkominen pieniin työtehtäväkohtaisiin suorituksiin, ja samalla myös hiljainen opetussuunnitelma on kirjoitettu näkyville. Nämä tavoitteet kirjataan modulissa opiskelijakohtaiseen tehtävälistaan, josta nähdään mitä kyseiselle yksilölle on opetettu, mitä taitoja hän on harjoitellut ja mitä hän jo osaa.

Moduloinnin hyötynä on reaaliaikaisen tiedon jakaminen koulun, työssäoppimispaikan ja opiskelijan välillä, jolloin opinnot voivat edetä suunnitelmallisesti ja hukkaa voidaan välttää. Myös tiedon liikkuminen osaamistavoitetasolla on erityisen tärkeää, koska tämä auttaa kaikkia kohdentamaan opettamista oikeisiin asioihin.

Moduloinnilla rakennettiin yhteneväisiä jaksoja, jossa molemmat ryhmät - sekä varastonhoitajat että autonkuljettajat - voivat samanaikaisesti olla opetuksessa. Jaksoja syntyi pakollisissa ammatillisissa opinnoissa yhteensä kuusi ja tuntimääräisesti yhtenevää opetusta on 439 tuntia, joka on siis opettajan työaika. Ammatillisissa valinnaisissa opinnoissa yhteisiä moduleja on yhteensä kolme ja ne sisältävät opettajan työaika yhteensä 258 tuntia. Ryhmien yhdistely helpottaa resurssien kohdistamista käytännön työn opettamiseen ja samalla mahdollistetaan yksilökohtaisten polkujen toteuttaminen.

Lisäksi hyötyä, jota ei voi etukäteen laskea, syntyy ajasta jonka opiskelija voi olla poissa opinnoista ja suorittaa työssäoppimalla muita opintoja eteenpäin, jolloin valmistuminen ammattiin nopeutuu. Myös jo osaavan opiskelijan siirtyminen työssäoppimaan tai itseopiskeluun vapauttaa opettajan resurssia tukea tarvitsevan

opiskelijan lisäopetukseen. Näin ollen jokaista voidaan opettaa henkilökohtaisen tarpeen mukaan. Opiskelun seuranta on myös huomattavasti helpompaa kun opinnot on kirjattu Wilmaan osaamistavoitekohtaisesti.

Täysin ongelmaton moduulointi ei kuitenkaan ole. Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto käyttää logistiikan osastolla opiskelijoiden opintokortteja henkilökohtaisen suunnitelman seuraamiseen ja suunnitteluun. Ajatuksena on, että kaikki opiskelijat suorittavat koko tutkintoon määrätyt osat ja valinnaiset valitaan sitä mukaa kuin valintoja pitää tehdä. Ongelmana on, että opintokortteihin ei kirjaudu mitään osaamiseen tai oppimiseen liittyvää tietoa, lukuun ottamatta ammattiosaamisen näyttöjä. Opintokortti ei kerro opiskelijalle tai opettajalle sen enempää oppimisesta tai osaamisesta, muuta kuin opintojakson nimen, mutta ei siinä opetettavaa sisältöä. Tämä hankaloittaa opintojen suunnittelua ja etenemistä.

Esimerkiksi opintojakso jonka nimi on @-kortti, kertoo atk-taitojen opettajalle mitä opetus sisältää, mutta opiskelija ei tiedä ennen opintojen alkua mitä osaamista häneltä siinä edellytetään eikä hän voi valmistautua tai itseopiskella osaamista etukäteen. Tämän vuoksi opinnot pitäisi kirjata osaamisperusteisesti ja näin opiskelija tietäisi, että hän voisi hakea hyväksilukua esimerkiksi powerpoint- ja word-osaamisestaan, siis taidoista jotka hän on jo ennen koulutuksen alkua oppinut. Opettajan tehtäväksi jäisi osaamisen tunnistaminen, jonka voisi helposti suorittaa esimerkiksi pitämällä kyseisestä aihepiiristä kokeen heti ennen opintojen alkua.

Oman mausteensa tuo myös autonkuljettajan ammattipätevyyden integrointi muihin ammatillisiin opintoihin. Esimerkkinä toimikoon tilanne, jossa opiskelija käy esittämässä opinnonohjaajalle voimassa olevan ensiapukortin ja kysyy voiko hän olla pois lukujärjestyksessä mainituilta ensiaputunneilta, koska kyseisillä tunneilla suoritetaan kortti joka hänellä jo on. Uusien perusteiden ja lakien mukaan opiskelijan ei tarvitse suorittaa opintoja kahteen kertaan, mutta koska kyseiset ensiaputunnit on integroitu muihin opintoihin ja ensiapukorttikoulutus kuuluu myös ammattipätevyyteen, tulee opiskelijan käydä kyseiset tunnit uudestaan. Kyseessä on siis toinen laki joka määrää, että kaikilla tunneilla on kuljettajan ammattipätevyydessä oltava läsnä. Tämä ongelma jo aikaisemmin hankitun osaamisen osalta koskee pääsääntöisesti vain logistiikan, merenkulku- sekä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita.

10.3 Teemahaastattelun tulokset

Haastateltavista henkilöistä neljä oli mukana rakentamassa uutta toteuttamissuunnitelmaa ja modulointia. Näillä neljällä olikin paljon vastauksia ja mielipiteitä haastattelun kysymyksiin. Yksi haastateltavista ei ollut vielä logistiikan osastolla työntekijänä sinä keväänä, jolloin modulointi ja uusi toteuttamissuunnitelma luotiin. Tämä näkyi tutkimuksessa siinä, että hänen osaltaan vastaukset olivat usein melko lyhyitä tai sitten ”En tiedä” tai ”Ei kommenttia”, jolloin haastattelija joutui hieman kaivamaan vastauksia. Toisaalta näin saatiin tietoa perehdytyksen tarpeellisuudesta osaston sisällä. Lisäksi muutama vastaajista ei selkeästi tiennyt osaamisperusteisuuden oikeita toteuttamistapoja ja myös sama tuli ilmi osaston johtamisen osalta. Esimerkiksi yksi haastateltavista kertoi kysyneensä ohjeita opiskelijan työkokemuksen hyväksilukemisesta, mutta ei ollut saanut mielestään riittävän selkeitä vastauksia, jotta olisi pystynyt hyväksilukemisen tekemään.

Haastattelun keskeisistä teemoista osaamisperusteisuus näkyi vastaajien mielestä lisääntyneenä opettajien työmääränä, koska opettajat joutuivat nyt pohtimaan opiskelijoille henkilökohtaisia polkuja opintojen etenemiseen. Ongelmana ja kehittämiskohteena tästä löytyi vastaajien tietämättömyys opintojen suunnittelun eri vaihtoehdoista sekä niiden puutteesta ja tehokkaasta käyttämisestä opiskelijan hyväksi. Haastatteluissa nousi esille myös ryhmäkokojen pienentyminen osaamisen tunnustamisen kautta, jota kaikki pitivät hyvänä asiana. Toisaalta tässä huonona puolena nähtiin, että opintojen tunnustaminen johti hukka-aikaan opiskelijan kohdalla; joko opiskelija ei itse käyttänyt samaansa osaamisen kautta ilmennyttä hyötyä opiskeluun, tai hänelle ei oppilaitoksen puolelta kyetty järjestämään opintoja edistävää ohjelmaa. Hyväksiluku siis aiheutti vain hyppytunteja.

Lisäksi osa vastaajista näki hukka-ajan tuomien ongelmien esiintymisen käytännössä esimerkiksi opiskelijan lyhyinä, muutaman tunnin koulupäivinä, jolloin matkat koululle ja kotiin saattavat olla ajallisesti pidempiä kuin itse opetus oppilaitoksessa. Myös hyppytuntien aikana ostoskeskuksessa oleskelu tai kotiin meneminen nähtiin merkinä huonosta opetuksen järjestämisestä, johon osaamisperusteisuus on johtanut. Osa vastaajista arveli tämän heikentävän oppilaitoksen mainetta

ulkopuolisille ja samalla vaikuttavan opiskelijoiden tavoitetasoon, jolloin he tavoittelevat vain läpäisyä eikä parasta mahdollista arvosanaa.

Osaltaan osaamisperusteisuuden arveltiin lyhentävän opiskelijan valmistumisaikaa kolmen vuoden tähtämellä, mutta suurimmaksi ongelmaksi haastattelun pohjalta nousi opiskelijoilta vaadittavien ikärajoitusten täyttyminen. Ikärajoitukset esiintyvät vastaajien mukaan ajo-oikeuteen liittyvissä opinnoissa, jolloin opiskelijan henkilökohtaiselle opintopolulle asettuu merkittäviä aikasidonnaisia rajoitteita. Joidenkin vastaajien mielestä tähän voitaisi vaikuttaa hieman paremmalla suunnittelulla ja lisäämällä henkilöstön määrää, mutta ikärajaongelmaa ei pelkästään näillä toimenpiteillä poisteta.

Toinen ongelma valmistumisen nopeutumisessa nähtiin oppilaitoksen johtamisen ja rahoituksen näkökulmasta. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että nykyinen rahoitusmalli ei ohjaa opettajaa edesauttamaan opiskelijaa aikaistetussa valmistumisessa tavanomaisen kolmen vuoden opiskelun sijaan. Nämä näkyivät kommentteina esimerkiksi opetettavien ryhmien minimiosallistujamääristä ja laskentapäivistä. Tästä esimerkkinä lainaus haastateltavalta numero 5: *”Tokihan heitä pystyttäis valmistamaan aikasemminkin jo kenties kolmoslukuvuoden aikana mut tän hetken rahoitus ei tee millään tavalla järkeväksi koska meidän pitää siitä tammikuun laskentapäivästä pitää huolta et meillä on riittävä nuppiluku täällä ni siinä vaiheessa ku päästään siihen tutkinnonosaan joka perustuu rahoitukseen niin siinä kohtaa meidän täytyy niinku mieltä aidosti sitä että miten me saadaan nopeesti letkun läpi porukkaa alusta loppuun”.*

Uuden toteuttamissuunnitelman tuomat muutokset näkyivät lähinnä työjärjestysten laatimisessa niin hyvässä kuin pahassakin. Osa vastaajista piti työjärjestyksiä hyvin onnistuneina, mutta osan mielestä opetettavat kokonaisuudet etenivät väärässä järjestyksessä verrattuna todelliseen työsuoritteeseen varsinaisessa ammatissa. Samoin osa vastaajista piti modulien kokonaisuuksien sisältöjä liian isoina, jolloin niitä oli hankala hallita, eivätkä ne kertoneet ulkopuolisille ihmisille riittävästi opetuksen sisällöstä ja tavoitteista. Myös opetuksen toteuttamissuunnitelmien ja modulikuvausten julkisuus herätti kysymyksiä, sillä tällä hetkellä ne eivät ole julkisesti saatavilla.

Lisäksi osa vastaajista oli sitä mieltä, että kaikki osastolla työskentelevät opettajat eivät ole oivaltaneet osaamisperusteisuuden tuomia uusia käytänteitä, vaan opettajat ajattelevat vielä liikaa kurssiperusteista opettamista. Tästä syystä yhdeksi kehittämiskohteeksi aineistosta nousee henkilöstön parempi perehdytys osaamisperusteisuuteen ja toteuttamissuunnitelman sekä modulien käyttöön.

10.4 Pohdinta

Jotta opintojen hukka-aika voidaan minimoida, pitää jatkossa kehittää joustavammat opintopolut joita opiskelijoille tarjotaan. Myös henkilökunta pitää perehdyttää paremmin osaamisperusteisen opetussuunnitelman toteuttamiseen. Heille pitää osoittaa riittävät resurssit ja tarpeeksi selkeät reunaehdot, joiden toteutumista on ohjattava ja seurattava. Opiskelijoiden ikäkysymykseen ei voida puuttua, ellei laki ajokortin saamisen ikävaatimuksista muutu. Yksi ratkaisu voisi olla opetushenkilöstön lisääminen ajo-oikeuteen liittyvissä asioissa, jolloin opiskelija voisi ainakin teoriassa suorittaa itsenäisesti työtehtäviä liikenneopettajan ollessa kuitenkin lakisääteisenä kuljettajana ajoneuvossa. Yksilöopetus on kuitenkin aina kalliimpaa kuin ryhmäopetus. Myös rahoitusmallin muuttuessa tulee jatkossa taloudellisesti järkeväksi opiskelijan ennenaikainen valmistuminen, mutta tähän tarvitaan myös muutos oppilaitoksen johdon näkökulmaan. Tällä hetkellä voimassaoleva opetettavan ryhmäkoon minimivaatimus (18-22 opiskelijaa/ryhmä) ei tue mitenkään yksilökohtaisia opintopolkuja tai niiden toteuttamista. Tämä minimivaatimus kieltää pienempien ryhmien opettamisen ja näin ollen henkilökohtaisten polkujen muodostamisen kun jokaisen opiskelijan on valittava sama polku.

Opetukseen pitää myös miettiä enemmän joustamisen mahdollisuuksia yksilökohtaisesti. Esimerkiksi yksilökohtaisten polkujen luomisessa työssäoppiminen ja verkkokurssien järjestäminen ei vaadi kuin hyvän suunnittelun ja sovitun resurssin opettajalle. Tällä hetkellä tällaisista asioista ei ole sovittu kuitenkaan mitään, joten tuskin kukaan alkaa verkkokurssia järjestää, jos sillä tekee vain itsensä työttömäksi. Suora lainaus aiheesta haastateltavalta numero 3: *”verkkoresurssointi opettajille pitäis saada kuntoon nyt jossaa vaihees”* ja samalla verkkokurssien valvonnasta lainaus haastateltavalta numero 5: *”Tietysti siihen liittyy verkko-opinnot mitä pitäis saada kasvatettua merkittävästi vaikkakin tän vuoden henkilökohtaset näkemykset*

on sitä että suurin osa oppilaista ei onnistu tekemään itsenäistä verkkotyöskentelyä. Joillakin onnistuu mutta ne on vähemmistö.” Eli jos ja kun opiskelijoille järjestetään verkossa itsenäisiä opintoja, pitää heidän työskentelyään ohjata ja tarkkailla aktiivisesti. Lisäksi tähän pitää myös määritellä jokin resurssi sekä selkeät tavoitteet ja aikarajat.

Lean-johtamisen periaatteiden toteutuminen ja hukan poistaminen ensimmäisen puolen vuoden aikana ei saanut juurikaan kehuja. Haastateltavien mielestä opiskelijoiden hukka-aikojen pienentäminen ei onnistu, koska keinot hukan välttämiseen ovat hyvin yksilöstä riippuvia. Suurimpana ongelmana nähtiin opintojen suunnittelun vaikeudet ja aitojen vaihtoehtojen puuttuminen henkilökohtaisilta opintopoluilta. Lähes kaikkien vastaajien mielestä opintojen tunnustaminen aiheutti vain tyhjiä kohtia opiskelijoiden lukujärjestyksiin, ja kun opiskelijoilla oli ollut jotakin omatoimista opiskeltavaa verkkokurssien muodossa, eivät he olleet omatoimisesti tehneet mitään opintojensa eteen. Myös lyhyiden työssäoppimisjaksojen toteuttaminen koettiin melko mahdottomaksi, sillä muutaman tunnin piipahdus työssäoppimispaikoilla ei ole mitenkään järkevää ja tarkoituksenmukaista.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää miten Lean-johtamista voidaan soveltaa ammatillisessa koulutuksessa ja miten sen soveltamisessa on onnistuttu uusien toteuttamissuunnitelmien käyttöönotossa ensimmäisen puolen vuoden aikana. Johtopäätöksenä tutkimustuloksista voi todeta että Lean-menetelmien avulla on mahdollista luoda toimiva kokonaisuus modulointia hyödyntäen. Tällä hetkellä uusien toteuttamissuunnitelmien onnistuminen yksilökohtaisella tasolla on kuitenkin varsin heikkoa.

11 Reflektointi

Mielestäni tämän opinnäytetyön ja haastattelun tekeminen oli silmiä avaava kokemus, ja samalla opin miten osaston opetushenkilöstöstä lähes kaikki ymmärtävät osaamisperusteisuuden, moduloinnin ja toteuttamissuunnitelman sisällöt eri tavoin. Haastattelut etenivät mielestäni jouhevasti ja yllätyin kuinka laajalti kollegat vastasivat kysymyksiin. Mielestäni oli erittäin hauska kirjoittaa puhtaaksi haastattelun kulkua ja huomata ettei haastateltava edes vastannut

kysymykseen vaan esitti joukon kysymyksiä haastattelijalle. Tämän tilanteen korjaaminen ja pääsy takaisin varsinaiseen kysymykseen oli haastavaa ja samalla kuitenkin antoisaa sekä hauskaa. Haastattelijan roolissa oli välillä hankala pysyä, ettei alkanut johdattelemaan haastateltavaa tai muutoin esittämään omia mielipiteitään joilla olisi vaikutusta haastattelun kulkuun. Olisin itse halunnut myös osallistua haastatteluun, mutta itse itsensä haastattelu ei oikein ole mahdollista tai järkevää. Kuitenkin olen tuonut omat näkemykseni tähän työhön pohdintaosuudessa ja olen päässyt tarkastelemaan tiimimme työn tekemistä aivan uudesta näkökulmasta. Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista haastatella myös oppilaitoksen johtajia heidän ajatuksistaan miten osaamisperusteisuus saadaan parhaiten toteutumaan. Ehkäpä seuraava tutkimukseni koskeekin tätä näkökulmaa.

Ennen haastattelujen aloittamista muodostin itselleni ennakoajatuksen asioista jotka nousisivat tutkimuksesta esille, ja osassa olinkin oikeassa, kuten resurssien vähyydessä ja osaamisperusteisuuden toteutuksen epäselvyyksissä. En kuitenkaan ollut ajatellut, että ikäkysymys ja muut siihen liittyvät vaatimukset vaikuttaisivat niin paljon valmistumisaikaan ja opiskelijan henkilökohtaisen polun muodostumiseen. Samoin uutena asiana ilmeni, että valmistuvien luokkien kohdalla osaamisperusteisuudella voidaan henkilökohtaistaa niin paljon, että vanhalla opetussuunnitelmalla opiskelleet ja joskus opintonsa keskeyttäneet opiskelijat hyötyvät tästä nyt eniten. He saattavat saada aikaisemmin kesken jääneet opintonsa valmiiksi muutamassa viikossa. Esimerkiksi jos opiskelija lopetti opiskelut edellisenä lukukautena ennen joulua, saattaa hän nyt saada osaamisperusteisesti valmistumistodistuksen muutaman näytön jälkeen. Samoin enää ei tarvitse tehdä esimerkiksi opinnäytetyötä, joka on aikaisemmin ollut monelle se viimeinen puuttuva osa ja kompastuskivi opinnoissa. Pidän siis muutosta myös erittäin hyvänä asiana.

Uutta tietoa osaamisperusteisuuden toteuttamisesta tuli myös negatiivisessa mielessä kun haastattelussa selvisi, että esimerkiksi matematiikan opinnoissa oli pidetty lähtötasotesti, josta suurin osa opiskelijoista oli saanut tyydyttävän arvosanan ja muutamat hyvää sekä kiitettävää. Kukaan heistä ei kuitenkaan halunnut enää osallistua opetukseen, koska olivat jo osaamisperusteiden mukaan ”kurssin” suorittaneet. Tämä ajatus kielii siitä, ettei opinnoilla haluta kehittää itseään pidemmälle kuin mitä arvioinnin ehdoton minimi määrää. Tulevaisuuden

suuntauksena tämä on erittäin valitettava ilmiö ajatellen jatkokoulutusmahdollisuuksia tai muuta etenemistä työuralla.

Uskon, että kuka tahansa joka olisi saman haastattelun tehnyt, olisi lopputulemana päässyt samantyyppisiin johtopäätelmiin toteutussuunnitelman puutteista sekä osaamisperusteisuuden tuomista ongelmista. Tästä syystä olen liittänyt sanatarkasti litteroidut teemahaastattelut liitteeseen 2.

11.1 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista seurata, miten henkilökohtainen opintopolku toteutuu opintojen alusta loppuun asti, sekä samalla opiskelijoiden mielipiteiden kartoittaminen aiheesta ja oppilaitoksen joustavuudesta. Myös rahoituksen muutoksen näkyminen opetusmäärissä ja opetuksen laadussa sekä tehokkuudessa olisivat mielenkiintoisia tutkimusaiheita. Lisäksi ammattiin valmistumisen keskimääräisen opiskeluajan lyhentyminen tilastollisesti olisi mielenkiintoinen tutkimus.

Lopuksi lainaus savolaisesta tokaisusta, jolla eräs opiskelija päätti koetilanteessa esseevastauksensa kun vastauksensa meinas jättää yksi tyhjä rivi: *"ja niihän sen pittää ollakkii, ja lauvvantaina siivu ottoo"*.

Lähteet

- Ammatillisten perustutkintojen perusteiden toimeenpano ammatillisessa peruskoulutuksessa. 2015. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2015:10. Viitattu 10.7.2015.
http://www.oph.fi/download/168861_ammattillisten_perustutkintojen_perusteiden_toimeenpano_ammattillisessa_perusk.pdf
- Arvioinnin opas 2015. Ammatillinen peruskoulutus. Näyttötutkinnot. 2015. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2015:11. Viitattu 10.7.2015.
http://www.oph.fi/download/168848_arvioinnin_opas_2015.pdf
- Desk Research - Methodology and Techniques. n.d. Management study guide. Viitattu 19.1.2016. <http://www.managementstudyguide.com/desk-research.htm>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6 uud. p. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.
- Honkanen, P. 2008. Modulointi. Kodin ruokapalvelut kotityöpalvelun ammattitutkinnoissa. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Viitattu 25.1.2016.
https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/20157/jamk_1220598282_0.pdf?sequence=1
- Jahan, M. & Doggett, M. 2015. A Study on the Students' Perceptions of the Applicability of Lean Principles at Universities. 122nd ASEE Annual Conference & Exposition, 26.115.1-17. Viitattu 1.9.2015.
https://scholar.google.fi/scholar?q=A+Study+on+the+Students%E2%80%99+Perceptions+of+the+Applicability+of+Lean+Principles+at+Universities&btnG=&hl=fi&as_sdt=0%2C5
- Kananen, J. 2011. Kvantti : kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 1456-2332; 118. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Tampere : Tampereen yliopistopaino - Juvenes Print.
- Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta L 21.8.1998/630. Finlex. n.d. Viitattu 21.7.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630#L1>
- Maguad, B. A. 2007 Lean strategies for education: overcoming the waste factor. Education Vol. 128, No.2. Viitattu 1.9.2015
<http://crawl.prod.proquest.com.s3.amazonaws.com/fpcache/880656125ea642924b16a556b616ed68.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJF7V7KNV2KKY2NUQ&Expires=1450021272&Signature=pdZNB4azm1S26XxFtiZ9x0vU7mc%3D>
- Moyano-Fuentes, J. & Sacristán-Díaz, M. 2012. Learning on lean: a review of thinking and research. International Journal of Operations & Production Management, Vol. 32 Issue 5, 551 - 582. Viitattu 20.1.2016. <http://www.emeraldinsight.com/>

Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet. n.d. Opetushallituksen sivusto Viitattu 19.7.2015.

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet

Opintopolku-portaali. Logistiikan perustutkinto. 2015. Viitattu 25.8.2015.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/66308/ops/tutkinnonosat/88143>

Osaamisperusteisuus todeksi - askelmerkkejä koulutuksen järjestäjille. 2014. TUTKE 2-toimeenpanon tukimateriaali. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2014:8. Viitattu 21.7.2015.

http://www.oph.fi/download/159910_osaamisperusteisuus_todeksi_askelmerkkeja_koulutuksen_jarjestajille.pdf

Ratkaisujen Suomi. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Edita Prima, 2015. Viitattu 24.6.2015.

http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

Ropponen, J. 2014. Ammatillisen opetuksen virtauttaminen. Lean-menetelmien hyödyntäminen opetuksen järjestämisessä. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Logistiikan koulutusohjelma, Tekniikan ja liikenteen ala. Viitattu 7.10.2015.

scholar.google.fi/scholar?q=jouni+ropponen&btnG=&hl=fi&as_sdt=0%2C5

Rother, M. 2011. Toyota Kata. Ihmisten johtamista kohti parantamista, mukautumista ja parempia tuloksia. Porvoo: Bookwell Oy.

Ruffa, S. A. 2009. Going Lean: How the Best Companies Apply Lean Manufacturing Principles to Shatter Uncertainty, Drive Innovation, and Maximize Profits. *Journal of Product Innovation Management*, Volume 26, Issue 6, 685–687, November 2009. Viitattu 20.1.2016. <http://onlinelibrary.wiley.com/>

Sarinko, K. 1999. Asiakaskohtaisesti muunneltavien tuotteiden massaräätälöinti, konfigurointi ja modulointi. Diplomityö. Helsingin teknillinen korkeakoulu. Viitattu 25.1.2016. <http://www.soberit.hut.fi/pdmg/papers/Sari99Mas.pdf>

Seurantatutkimus ammatillisen koulutuksen mielikuvista 2013. 2013. Keskeisimmät tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Viitattu 20.7.2015

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_vetovoima/liitteet/Mielikuvatutkimuksen_keskeiset_tulokset.pdf

Six Sigma. n.d. Quality Knowhow Karjalainen Oy. Viitattu 29.7.2015.

<http://www.sixsigma.fi/> Lean, Lean historia, Lean yleisesti, johtamissysteemi, vaihtelu ja PDCA, viisi kysymystä, Lean-visio.

Tuominen, K. 2010a. LEAN Tehoa ja laatua hukan vähentämiseen. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.

Tuominen, K. 2010b. LEAN Tehoa ja laatua prosessien ja virtauksen kehittämiseen. Jyväskylä: WS Bookwell Oy.

Liitteet

Liite 1. Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston oppimispajan suunnitelma.

KOULUTUKSEN TOTEUTUSSUUNNITELMA TUTKINNON OSITTAIN							
TUTKINTO: Liitetään osaksi kaikkia tutkintoja (sama sisältö ja toteutustapa) OSAAMISALA JA TUTKINTONIMI/KE: [REDACTED] TUTKINNON OSA JA LAAJUUS: Maantellaan tutkinnon mihin tutkinnon osaan sisältyy							
Ammattitaitovaatimukset	Oppimispaja	Sisältö	Oppimisympäristöt ja toteutustapa	Käytettävä materiaali	Opettaja-tiimi/ opettaja	Osaamis- testit	Osaamisen arviointi Ammattiosaamisen näyttö Muu osaamisen arviointi
Opiskelija osaa	Orientaatio	Opiskelijan kykyjen ja taitojen kartotus lukemisessa, kirjoittamisessa, matemaattisissa taidoissa ja englannissa.	Yksilölliset lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan ja englannin testit, henkilökohtainen testipalaute opiskelijoille, palauttekeskustelu	Lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan ja englannin testit	Alan erä + ryhmän-ohjaaja		
		Organisaatio, perhe-työ	Tiloihin, laitteisiin, järjestyssääntöihin, turvallisuussuunnitelmiin perehtyminen	Pelastautumissuunnitelma, järjestys-säännöt, HUOMI! tarkistettava olemassa olevat suunnitelmat ja ohjeet	Ryhmän-ohjaaja		
		Oppiminen, asenne, oppimaan oppiminen,			Alan oppo +		

Lisää rivi

		oppimiskokemukset, työssäoppiminen, itseohjautuva opiskelija, oma tapa oppia, nuori oppijana, oppiminen ja tunteet			ryhmän-ohjaaja "Asiantuntijapankki"	
	Aistikanavat oppimisessa	Itsearviointi	Menetelmäpankin valmiit testit	Alan opo + ryhmän-ohjaaja		
	Oppimistyylit	Itsearviointi	Menetelmäpankin valmiit testit	Alan opo + ryhmän-ohjaaja		
	Opiskelutekniikka (muistiinpanot, miellekartta, lukevat, tekstin lukeminen, kirjoittaminen, essee, tenttiin valmistautuminen, toiminta tentin aikana, verkossa oppiminen, oman oppimisen arviointi)	Office 365, Wilma, Moodle???	Menetelmäpankki	Alan opo + ryhmän-ohjaaja		
	Opiskelijan käytössä olevat tietojärjestelmät, niiden tunnukset ja käyttö	Office 365, Wilma, Moodle???		Ryhmän-ohjaaja? + tarvittavat asiantuntijat?		

		<p>Elämänhallinta</p> <p>Opetussuunnitelma (yhteinen osa ja tutkintokohtainen osa) ja opintojen muodostuminen</p> <p>Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen</p> <p>Opiskelijapalvelut, opiskelijahuolto, eri toimijoiden työnkuvat</p>		<p>päihdesuunnitelma, opiskelijakortit</p>	<p>Tina Keinänen</p> <p>Ryhmän-ohjaaja</p> <p>Ryhmän-ohjaaja</p> <p>Ryhmän-ohjaaja, alan opo, opinto-sihteerit, terveydenhoitaja, alan erä, kuraattori, erit. opetuksen koordinaattori, vahvintariti</p>		
--	--	--	--	--	--	--	--

		Ryhmäytyminen					
		Menetelmäpankki					
		Opiskelijatoiminnan ohjaaja, ryhmän ohjaaja					

Liite 2. Haastatteluaineisto.

Haastattelu #1

J: Mitä vaikutuksii osaamisperusteisuudella on ollut sun työhön?

1: No tähän mennessä suht vähän mutta ei nyt ehkä ihan aiheeseen liity mut esim. tää äsken mainittu henkilö niin tietyst siinä on hänen aikaisemmat opinnot hyväksluettu mutta tota... se on oikeestaan... eihän meil taida olla sellasia henkilöitä kellä nyt sitä olis aikasempaa osaamista ollu joita ois voitu hyväkslukee vai onks sulla sellasii tiedos?

J: Ei mul ei ainakaa tuu nyt mielee. Aika paljo. Mitäs siä sanoit tosta osaamisperusteisuuteen niin ton hyväksiluvun ni tota millä tavalla se sitte on niinku näkyny sun työssä se hyväksiluku? miten se vaikuttaa, miten se on näkyny sun työssä?

1: Ai tän kyseisen henkilön kanssa?

J: niin miten se on vaikuttanu?

1: ei mitenkää. Siten että siis tietyst töiden järjestelyyn se on vaikuttanu mutta ei se siihen ite substanssiin tai siihen.

J: Eli töiden järjestely

1: niin elikä oppilaan asioiden organisointi.

J: Joo.

1: Et kylhän se siihen varmasti tuo lisätyötä.

J: Joo. Eli organisointi tarkoittaa sitä, että uudestaan järjestellää sitte lukujärjestyksii ja.

1: Nii, oppilaan opintoja.

J: Nii oppilaan opintoja. Okei. Joo.

1: Mut tota sinänsähän se ei... mut kyllä mä ymmärrän et se vaikuttaa monella, se vaikuttaa siihen työn sisältöönkin et se pitää ikään ku räätälöidä sellaselle kaverille joka jotain... jos täs nyt puhutaa siit et sil on aikasempaa osaamista ni kylhän se sit pitää ottaa huomioon opetuksessakii.

J: Totta. Eli vaikuttaa sitte opettajan työhön sen opetuksen tai opetuksen suunnittelun kannalta. Kyllä.

1: se on vaa niinku mun henkilökohtasis opetuksis... se ei juurikaa vaikuta mutta ymmärrän et se monil muilla vaikuttaa paljokii. Et jos siäl takilas toimitaa ni jo siinä se vaikuttaa aika paljo. Et ei teetetä turhii harjotuksii siis sellast mitä se jo osaa mutta sitte räätälöidää jotai muuta eli sitäkii kautta eli muitä tehtävii esimerkiks jos haluaa ikään ku mennä vähä korkeemmalle tasolle siin opetukses jos se osaa esim peruskuviot joku henkilö ni kylhän se vaatii jällee opettajalt lisäpanostust. Et mitä enemmän yksilöopetust ni sitä enemmän joutuu panostaa siihen opetuksen suunnittelu ja niinku järjestelyihin. Voit johdatella mun puhetta siinä mieles mitä sä haluat must irti ni sit saadaa sulle vastauksii.

J: Ei, oikee hyvin vastasit tohon kysymykseen. Näkyykö missää muussa ku sitte opetuksen järjestelyissä tää osaamisperusteisuus sulle itellee? Tuleeko missää muussa esii? Tuleeko mitää mielee?

1: Mulle itellee?

J: Nii, et mitä vaikutuksii on sun työhön jos aattelet nyt tot työtä ihan yleisesti, kaikkee mahdollista?

1: Kyhän se osaltaa monipuolistaa mut myöskii monimutkaistaa.

J: Ei perkele (naurua). Mikäs tota....

1: Sit en tietyst tiedä miten ne oppilaat keskenää eli se ei liity ehkä niin opettajan työhön mutta siis miten ne keskenää sitte jos siel on joku tämmönen ns. osaaja niinni miten ne muut suhtautuu tällasee kaverii. Sekii on yks pointti.

J: Joo. Okei tota... Miks siä luulet tai mistä siä luulet et se vaikutus siihe sun työhön sitte tulee? Mikä se perimmäinen asia on mikä se on mistä se tulee se vaikutus siihe että sun työmäärä monimutkaistuu?

1: No jällee mun pitää melkee miettii enemmäkii jotaa joka on vaikka siäl... no siis sehän voi olla et se kyseinen henkilö on joltain tunneilta pois, eihän se siis mun työhön vaikuta sehän siis periaattees keventää sitä. Mutta mutta just se et jos sille aletaan räätälöimää opetusta erikseen ni siinä vaihees se alkaa sitte teettää tietysti lisätoita kenties.

J: Eli sanoit että se keventää sun työtä myöskii jos se jo osaa...

1: No tietyst se on helpompi esimerkiks olla tuol jossain harjotuksis ulkotilois esimerkiks jos siin on pienempi ryhmä. Ainahan se helpottaa sit myös opettajan toimintaa ison ryhmän kans. Sen myötä se voi olla hyväkii asia jossai, opettajankin kannalta. Hyvä varmaan tän oppilaan kannalta joka tapauksessa noin niinku lähtökohtasesti.

J: No mites sitte sanoit ton että se pienempi ryhmäkoko siel käytännössä ni mitä hyöttyy sitä kautta tulee sun opetukseen? Missä se näkyy sun työssä?

1: Kyhän se selkeyttää et pystyt henkilökohtasemmin ohjaamaa opiskelijaa ja se sähellys vähenee siinä ku on vähemmän porukkaa, opiskelijat on enemmän sitte kanaavat auki vastaanottamaan sit opetusta että, eihän se pieni ryhmäkoko varmaan juuri milloinkaan huono oo ellei joudu rajalle.

J: Tarkotatko itä- vai länsirajaa?

1: No en ota siihen kantaa tässä.

J: Joo ehkä jätetään toi pois täst. Okei tota... (huutonaurua) joo ihan oikein hyvii vastauksii että sul... osaamisperusteisuus on näkyny sun työssä ja löysit hyvin sielt negatiivisii... Tuleeko mitää muuta mielee sun työssä negatiivisii tai positiivisii... muuta millä vois olla... et missä se näkyy se osaamisperusteisuus? Tuleeko mitää mielee?

1: Jaa-a... Siis näkyyks se niinku omassa työssä jotenkii muuten vai?

J: Nii, tulisko mitää mielee missä esiintyis?

1: No niinku sanoin jo aikasemmin kai se tietyl taval monipuolistaa sitä työnkuva kenties.

J: Aivan.

1: Mut tota tietysti ryhmänohjaajan kannalt esimerkiksi se voi tuoda paljokii lisää lisä töitä jos ei siihen resursoida tarpeeks aikaa ni sithän se on käytännös ns. palkatta lisätyötä. Sitä se voi tuoda, mikä ei tietyst o varmaankaa hyvä asia.

J: Joo, kyllä. Eli lisäduunii sitte tosta osaamisperusteisuuden kautta. Onks tää näkyny paljo sun kohdalla nyt tää lisätyö?

1: No mun kohdal nyt ei vielä oo näkyny, osittain meidän meil on ollu aktiivisii muita osapuolii kuten haastattelija. Että tosin ei se nyt oo osaamisperusteisuus varmaa ny näkyny muutenkaa niin hirveesti mut kylhän tää niinkun kun tää kirjo laajenee ja yksi löä ohjailaan yksilöllisesti nii kylhän se lisätyötä tekee. Toisille se voi olla tervetullu lisä siihe työnkuvaan, toisille taas sitte ei. Sekin on aina niin persoonast kiinni. Et et... Mut tosiaan vielä on alussa tää homma et siinä mieles kovin painavaa mielikuvaa eikä mielipidettä täs ei oo viäl antaa ja mun henk. koht. opetuksii niin vähä kuitenkin suhtees monen muun opetuksiin tulee vaikuttamaa että...

J: Kyllä kyllä. Eli osaamisperusteisuus vaikuttaa sitte oikeastaan kaikkeen.

1: mut jos se et jos sit esimerkiksi joku oppilas on sitte osaamisensa perusteella saa vapautuksii oppitunneist ja näin ni miten ne sitte ne ketkä siellä joutuu olemaan joka tunnin siellä opetukses ni miten ne opiskelijat siihe reagoi ja tuleeks tietynlaisii kateelisuuden tunteit ja muita ni sekii jossaan kärjistyneessä tapaukses voi olla merkittävän huono asia.

J: Kyllä. Onks sul kokemust siitä et jos joku saa tän mainitsemasi vapautuksen ni opitunneilt ni mitä sit tapahtuu?

1: Kenelle?

J: Sille yksittäiselle opiskelijalle mikä saa sen vapautuksen?

1: Niinpä.

J: Mihin se johtaa?

1: No siin on myös vaara että... se ei käytä vapaa-aikaansa oikein että...

J: Onks sul kokemuksii mihin se vapaa-aika menee?

1: No ei nyt mut vaan voin kuvitella mihin se voi mennä mut ei mul oikeastaan kokemuksii siitä oo et. Tai mun korviin ei oo tullu mitään merkittävää ainakaan.

J: Joo.

1: Toki jos ne hilluu jossain täs tapaukses Pasaatis vaikka ni ei se nyt tietysti esimerkiksi koulun imagookaan nosta semmonen et jos ne siel päivät pitkät lojuu siellä. Sit ne kyl ihmiset kysyy "ketä tyä ootte" ni "no myä ollaa Ekamin opiskelijoit" ... "Ai teil on tääl oppitunnit"

J: Juu.

1: Ei se nosta mainetta.

J: Kyllä kyllä. Mitäs onks sul siit vapaa-ajasta sitte jos ne saa tällasen vapaa-ajan sen osaamisperusteisuuden kautta ni tota onks sul kokemuksii siit et miten ne käyttäis sitä niinku esimerkiks oman opiskelun hyväks? Et jos... onks sul mitää kokemuksii siitä? Et jos kaikki ei meekkää Pasaatii hillumaa... onks sul tällasii?

1: Ei nyt äkkiseltää tuu mielee.

J: Joo, okei. Mennää sit...

1: Kyllähän nyt jokainen voi kuvitella miten ne käyttäytyy.

J: Mennää toho toisee kysymyksee sitte tota.

1: Siis semmosii on tietty et jos on näit urheilijaopiskelijoita ni nehän sit urheilee ne ajat ja sehän on hyvä asia.

J: Okei.

1: Eli semmonen yks oppilas mullakii on.

J: Joo.

1: Joka on sen takia saanu niit vapautuksia mutta tota en tiää et varmaan ihan sitä tarkoita.

J: No mitäs luulet, edistääkse sitte se urheilu sitte opetussuoritteita, valmistuisko se ehkä nopeemmin?

1: Tuskin se ainakaan huonontaa niitä.

J: Joo. Okei.

1: Jos ei se mee liiallisuuksiin.

J: Joo. Okei sitte kakkoskysymys ni tota missä asioissa, mitä sellasia asioita on tai juttuja missä tota me ollaan sitte onnistuttu tän uuen opetussuunnitelman pohjalta? Mitkä ovat sellasia hyviä asioita nyt ku toteutetaan uutta opetussuunnitelmaa? Tai toteutussuunnitelmaa paremminkii, sanotaa näin. Opetussuunnitelmahan on sama.

1: Niinku sanottu ni se on niin alus ettei täs oo kovin painavaa niinku kokemusperästä asiaa mut että kyllähän nyt lähtökohtasesti ihan hyvä on että se on joustavampi kuin ennen, et niinku sinänsä ainakin teoriassa niinku siit pitäisi tulla ihan hyviä tuloksia mutta miten saadaa käytännös toteutettuu ja just se niinku opiskelijoiden valvonta ja... ku meit on joka lähtöö ja opiskelumotivaatioo on joka lähtöön... ni toimiiks se sit käytännössä ni sehän me nähää sit vasta muutaman vuoden kuluttuu mutta...

J: Mitäs kaikkee siä tarkoitat sillä, et se on joustavampi sitte ni pystytkö sanomaa ihan konkreettisi asioit missä kaikessa pystytää joustamaa ku on uus toteutussuunnitelma? Pystytkö nimeemää?

1: No ainaki ammattipätevyyskoulutus on muuttunu joustavampaa suuntaa, se on hyvä asia.

J: Nii milläs taval...

1: Tiettyy rajaa asti.

J: ... muuttunu sit joustavammaks?

1: No se integrointi ja sitte se että ei tarvi kytätä niitä eri osa-alueita niin tarkast tuntimäärien suhteen ku ennen.

J: Nii eli siin oli se tunti... tunnit riittää joo.

1: Siitä voidaa sit tietyst olla montaa mieltä, se ei kuulu varmaa tähä keskusteluu mut

J: Eli joustavuus ainakii ja sitte sieltä tuntien sanoit sen tuntien kautta ettei tarvi niin paljoo kytätä, ei oo niin tarkkaa ja...

1: Ja onhan se selkeempi se jako kun on ne moduulit.

J: Joo et mitä opetetaa ja missäkii. Kyllä, kyllä oot ihan oikeessa. No mitäs sitte ni mennää kolmoskysymyksee ni mitä kehitettävää oot havainnu nyt täs uudes toteutus-suunnitelmas? Mitä siin pitäis kehittää tai mitä siin pitäis muuttaa, mitä siin on huono?

1: No mä en nyt muista sitä kovin tarkkaa ulkoo mutta miten ne meni mutta siel vois olla tietyst... muistelisin et siel vois olla pientä hienosäätöä ehkä milloin on mitäkin, järjestetään missä vaihees. Mehän pyritti sitäkii kattomaan mut se on niin monen homman summa et mistä se koostuu ja mihin ne voidaa laittaa ne eri moduulit. Niinku esimerkiks tää just tää ajokorttihomma joka täs tapaukses lähellä omaa työnkuvaa niin tota siinä on se ongelma että opiskelijalt vaaditaa tiettyä ikää että sille voidaa niinkun sitä koulutusta antaa et siin on yks sellanen ongelma mun mielest. Et se niinku painottuu vast sinne kakkos-kolmosvuodelle. Ja esimerkiks sitte esimerkiks siitä syyst kahella vuodella niinkun vaik muuten vois olla mahdollisuus päästä koulu läpi ikäänku kahella vuodella mut se rajottaa sitä mahdollisuutta meidän alalla just logistiikas.

J: Eli tarkotat sillä sitä tällasta niinku koko tutkinnon vuositason suunnitteluu tai meilhan on se kolmivuotinen niinku se suunnitelma mikä tehtii siinä. Onko mitään muuta mitä tulis mieleen sitte tän vuosikellon ulkopuolelta niin tota mitä muuta kehitettävää siin ois sitte siin toteutussuunnitelmassa että...?

1: Voi voi. Nyt on vaikee kyl vastata, pitäs olla se suunnitelma täs edessä et niinku, niin tarkallee en muista, ku en oo kattonu.

J: Ei se mitää, se on ihan ookoo. Mennää sit seuraavaa kysymyksee niin tota millä tavalla tää uus toteutussuunnitelma on sun mielestä vaikuttanu opiskelijoitten valmistumisaikaan? Tai tulee vaikuttamaan opiskelijoitten valmistumisaikaan?

1: Niin elikkä ei oo juurikaan vaikuttanu ku se on niin uus asia, mut mut kylhän varmaa keskimäärin vois kuvitella et se vähän sitä lyhentäis mutta niinku sanoin jo äskön ni meidän osastolla kuljettajapuolella niin siel on omat ongelmansa miks se elikkä siinä se ei välttämättä tuu vaikuttamaa kovin paljon.

J: Mitäs ne ongelmat sitte vois olla? Sanoit äsken että...

1: No se ajokortti...

J: Se ikähän se tais olla se suurin tekijä. Joo. Näätkö mitään muita ongelmia sitte siinä että se ei vaikuttais tähän valmistumisaikaan, tuleeko mitään muuta mieleen? Ku se ikä.

1: No tietyst se et pystytään järjestään sitä opetusta silloin ku se oppilaan oma aika-
taulu sitä vaatii eli resurssipula voi olla ongelma.

J: Joo. Onks siin sitte ni tota, onks sul minkäänlaista ajatusta miten se resurssipula
sitte näkyis niinku millä tavalla se esiintyy? Meillähän kuitenkin on kolme opettajaa
käytössä ja autojakii ni...

1: Siis puhutaaks nyt siitä kokonaisuudesta logistiikkapuolel vai täst liikenneopetuk-
sest?

J: Ihan kummin haluut. Vaikka puhutaa ensin siit liikenneopetuksesta.

1: No meil on ensinnäkii vähä vajausta henkilökunnast jatkuvasti, elikä puol henkilöä
tarvittais lisää siihe hommaan.

J: Eli jos meil ois puol henkilöä enemmän ni todennäköisesti se vaikuttais jotenkin
opiskelijan valmistumisaikaan. Totesinko nyt oikein?

1: Et. Koska kyllähän me pyritään ne ketkä on siinä iässä ni ei se siihen niin hirveest
vaikuta.

J: Joo.

1: Mut lähinnä tarkotin niinku logistiikkaosastol yleensä. Että niinku jos siel on joku
semmonen opiskelija jonka on tarkoitus edetä nopeemmin ni pystytäänkö sitä järjes-
tää sitte koska yksityisopetus on sitte kallista.

J: Eli resurssipula on suomeks sanottuna tää mitä siä haet.

1: Suomeks sanottuna kyllä.

J: Joo. Okei. Mut resurssipulalle sit vaihtoehtoi, jos sanoit et yksityisopetus on kallista
ni, okei, eli siä näät et siin on olemas ehkä sit muitakin menetelmiä ja vaihtoehtoja
mut siitä...

1: Tokihan se siitä sit osallistuu esimerkiks toisen vuosiluokan kurssille ja se on hyvä
homma mut pystytäänkö sitä silti täysin ikään kun antamaan sen opiskelijan hyödyks
tai järjestämään ni se ei oo ihan yksinkertasta mutta kyl varmaan keskimäärin vois
olettaa että entiseen tota verrattuna ni se nopeuttaa kuitenkin enemmän ku hidastaa.

J: Eli uus toteutus suunnitelma ennemminkin nopeuttaa valmistumista.

1: No kyl mä nyt lähtisin tästä mutta se selviää ku...

J: Kolmen vuoden päästä sit tiedetään tarkemmin tai sit siis parin vuoden päästä tästä.

1: Joo.

J: Oot ihan oikeessa.

1: Mut tota ni nii... tietenkä mitä enemmän on resurssii siin liikenneopetuksessakii ni kylhän se helpottaa sitä organisoimista mutta eli siinä mielessä tarkotin että resurssipulakin on ongelma mutta toki me pystytään valvutuneella toiminnalla ni sellaset poimimaan ja heille järjestää se opetus, kellä on niinku kiire sil hommalla. Käytännössä ne pystytää hoitaa mutta...

J: Eli tarkotatko sitä että...

1: Jos niit tulis monia ikään ku jos se yleistyis se homma ni sithän siit saattais tulla ongelma

J: Joo. Eli tarkotatko sitä et jos meillä esim. suunnittelupuolella pystyttäis paremmin ennakoimaan ja suunnittelemaan ni täl samal resurssilla ois myös hoidettavissa siten että opiskelija pystyis valmistumaa aikasemmin.

1: Joo siis siinä mielessä suunnittelul et tämmöset henkilöt, heille räätälöidää alust asti se homma. Mutta muuten ni toihan ei oo ihan kovin tarkkaan suunniteltavis se homma. Mutta tietyt raamit pitää olla tietysti. Mut ainahan suunnittelu hyväks on. Ei se varmaan ikinä huonoo tee missää asias. Hyvin suunniteltu on puoliks tehty.

J: Mennää sit toho viimisee kysymyksee... Eli toi opintojen modulointi, niin tota miten se on sun mielestä tähän menness toteutunu?

1: Ilmeisest se ois voinu toteutuu vähän paremminkin mitä oon ymmärtäny et tota vielä ei oo varmaa ihan kokonaisvaltasesti pystytty siihen mitä ollaa suunniteltu. Näin olen ymmärtäny myös muiden puheista ja että se hakee paikkaansa täl hetkellä.

J: Onks sulla muitten puheitten kuulol oot kuullu tästä mut onks sul sitte ni mitää... pystytkö sanomaa missä ois sitte suurimpia ongelmia tai mitkä aiheuttais sitte ongelmia että se ei... modulointi ei toimi ihan täysin vielä? Onko mitää ajatusta?

1: No mä luulen et siäl on monenlaista siäl lukujärjestyksen suunnitelus varmaan olis joissain tapauksis vähän säädön paikkaa ja sieltähän se tietyst lähtee aika pitkälle, eikö? Että tota...

J: Mites siä luulet sitte onks siel lukujärjestykses jotain tiettyä, joku tietty suunnittelija tai sitte jotain tiettyä aineit missä ois ongelmia? Pystytkö nimeämään tai sanomaan?

1: No mä en lähe niitä nimeämään mut tietysti se eri osastoiden välistä esimerkiks kommunikointi ja yhteydenpito ja tiedonsiirto nii siin ois meillä ainakin kehittämist, koska meil on kuitenkin yhteistoimintaa mut se tiedonkulku on aika heikko. Siin ois varmasti yks asia.

J: Joo. Näätkö tota ni täs kommunikoinnis sit eri osastojen välillä, niin näätkö et se on työntekijätason vai johtotason ongelma?

1: Mä luulen et siin on molemmilla ihan oma vaikutuksensa annettavana.

J: Pystytkö erittelee mitää ongelmia tai tällasii ongelmatapauksia. Tuleeko mitää konkreettisia esimerkkejä?

1: No mä luulen et sielt ois löydettävissä ikään kuin jotain synergioita enemmän opetuksen sisällön suhteen ja sitte esimerkiks ammattipätevyyskoulutuksen on ollu joitain semmosia tapauksia että ois voitu ikään kun pitää yhteisesti esimerkiks tunteja, tam-

mösii on ollu et on pidetty eriksee vaiks ois ollut resurssit tai mahdollisuus pitää yhdessä. Et niis tietysti tietyllä tavall pystyis säästämään. Se että mikä on sopiva ryhmäkoko ni sitte on taas ihan eri keskustelu.

J: Jep. Okei. Kiitetään haastattelusta. Paikka on teidän.

Haastattelu #2

J: Eli ensimmäinen kysymys on et mitä vaikutuksii osaamisperusteisuudella on ollu sun työhön?

2: No jos lähetää osaamisperusteisuudest ni tota noin sen pitäis helpottaa tota työtä pikkuhiljaa ja sitte pystyy tota karsimaa ne ketkä osaa oikein hyvin ne hommat ja pystyy karsimaa ne pois sieltä ja huonoille jäis sitte enemmän aikaa. Ja tota noin sitä kautta varmaan joku ajattelee että myöskin tota noin toi opetustuntimäärät ja muut vois pudota mut en ite oo ehkä sillä kannalla ollenkaa että ehkä tällä pystytää kuitenkin parantamaa tät opetuksen tasoo. Pitäis pyrkiä siihen.

J: Siä sanoit että helpottaa... osaamisperusteisuus helpottaa opettajan työtä, pystyisi avaamaan et millä tavalla se helpottaa, mitä se helpottaa?

2: Ite ku opettaa käytännössä niin tota noin ni käytännön työtehtävis ni sielt pystyy tota niitä parempia oppilaita sitten kun ne jo näkee et ne osaa hommat ni niille voi antaa vapautuksia ja huonommat saa sitte enemmän koneharjotteluaikaa siinä elikkä sitte niil tulee käytännös enemmän ajotuntei ja sillä tavalla ni ne oppii jos oppii paremmin. Ni on ainakii mahdollisuus oppia.

J: Kyllä, kyllä. Joo oot varmast ihan oikeessa tässä, en epäile hetkeekään. Tota, tuleeko mitään muuta mielee tosta osaamisperusteisuudesta ja sen vaikutuksesta siihen, et tuleeks sun työhön ku tällänen näkökulma että se opiskelija etenis vielä? Tuleeko mitää muuta mieleen? Miten muuten vaikuttais sun työhön?

2: No kyllä se tota noin ehkä kaikkii asioit, tää on vähä uus homma vielä täällä mutta kyl siit tulee vaikutuksii olemaan jossain vaihees tota noin myöhemminkii uskoisin että opiskelijoit tulee olemaa sille että jossakii vaiheessa että ne tulee vaa tekemään osaamisen kartotuksen tai tutkinnon vähä niinku aikuispuolella että tota sanoo että hän osaa tän homman ni tehää... menee vähä niinku näyttötutkintomuotoseks, mun ajatus on. Sielä saattaa olla sellasii nohevii jotka on tota noin kokeillu jotain ammattii ja on vähä vanhempii ja sen jälkeen tulee suorittamaa jotain tutkinnonosii tai osaamisen... osaamisperusteisuudella. Mut tää on minun arveluu mut voi hyvinkin sattuu kun aikaa menee vähä eteenpäin ni tota noin... nyt ollaa vasta alkutekijöissä.

J: Mites se sit tarkoittaa opettajan työssä muutosta? Tuleeko mitää muutosta vai jatkuuks kaikki samana?

2: No opettajan työssä tulee varmast lisääntymää mikä on pitkänkii lisääntyny tää paperityön määrä, elikkä myö joudutaa täyttää viäl enemmän lippulappui ja niinpäin pois ja se varsinainen opetustyö ni tota noin se tietyssä tilanteessa ni se karsii sitä koska tietyssä tällä hetkellä ainakin nuorisopuolel maksetaa tunti tunnista palkkaa.

J: Eli toisin sanottuna ni sanoit äsken että se saattaa vaihtaa sitte sitä painotusta enemmän sitte sieltä opettamisesta sitte niinku tällasee paperityön tekemiseen?

2: No vaarana on se, että jos tulee paljo erilaisii oppilaita joille tehhä vaa osaamisen kartotus ni sit on vaarana se että sit menee osa aikaa menee siihe paperitöitten tekemiseen elikkä varsinainelle opetukselle jää tietylle ryhmälle vähemmän aikaa ja sitte pitää se tehhä.

J: Onks sul nyt ollut tälläst kokemust täällä?

2: Tälläst ongelmaa ei oo viäl ollu.

J: Ei viäl oo ollu. Mut siä näät et tää tulee sit jatkossa.

2: Voi tulla.

J: Joo, okei.

2: Se on yks ajatus vaa. Sitte ku tota tulee aikuisiikii enemmän suorittaa viäl tutkintoo. Koska en näe mahottomana ajatuksena että joskus aikuiset ja nuoret on samassa tilanteessa.

J: Mites onks sitte täl hetkellä, nyt sun työssä ni ootko huomannu mitää muutosta et ois aiheuttanu tää osaamisperusteisuus? Nyt täs on puol vuotta menny täl osaamisperusteisel opetussuunnitelmal.

2: Aika vaikee on nähä niit muutoksii samal taval jatkuu niinku ennallaakii, ehkä tuntuu että ehkä sielt on pystytyt niit muutamii niit nohevii karsimaa ja tekemää vaa osaamisenkartotus niille. Niitä on muutamii niit oppilait, kolmosen tasosii, kolmosluokkalaisii ja kakkosluokkalaisii jotka on kyseistä hommaa harrastannu, kyseisii työtehtävii jo työpaikoilla, työssäoppimises sekä tuol erilaisis kesätöissä ni sellaset oppilaat kun tota noin tulee ni niin sellaselle miä olen pystyny tekemään ite sen osaamisen kartotuksen ja ainoastaan näyttö kyseisestä aineesta riittää. Elikkä siin mieles se on omaa työtä helpottanu ja mitä äskeisee jossai vaihees viitasin siihe, että kun sieltä saahaa kaks tai kolme tai neljäkii kaverii ni sellasii pois, ni muille ei tule niin pitkää odotusaikaa.

J: Kyllä. No mites sitte se on helpottanu sun työtä, ni jos miä kysyn ni onks sinul toisee suuntaa vaikutusta? Onks se vaikeuttanu sun työtä mitenkää tää osaamisperusteisuus?

2: En miä nää et se olis vaikeuttanu ainakaa täl hetkel mun työtä millää taval että se olis mut muutokset on hyvin pienii täl hetkel viäl. Tää on niin uus asia koko meille ja oppilaitokselle että muutoksii on vaikee huomata.

J: Kyllä. Oot ihan oikeessa. Okei mennää seuraavaa kysymyksee. Tota... missä asioissa me ollaa sun mielestä onnistuttu uuen toteuttamissuunnitelman tiimoilta?

2: No tietysää suhteessa ollaa ainakii onnistuttu nois tuntimäärissä. Siinä on vielä pientä hiomisen paikkaa ja paljon keskustelemist osastol et mistä on vara siirtää viäl mihinkii tuntei ja niin päin pois mut ollaa onnistuttu ja sitte lukujärjestyksen tekijä on onnistunu saamaa aika johdonmukasest kulkemaa nää moduulit ja lukujärjestykset että pystyy niinku hyppäämää pala palalt eteenpäin. Ja oppilaille on varmast ollu niinku veikkaisin että siin mielenkiintosin syksy ainakii ykkösen oppilaille ja miksei kakkosillekii sitte. Että se on vähän erilainen ollu mitä aikaisemmin toi suunnitelma, moduulist moduuliin mut se on ehkä se kun saahaan viimisen päälle pelaamaa ni se on johdonmukanen ja sitte se menee koko ajan eteenpäin opintopolkuu, paremmin mitä aikaisemmin.

J: Kyllä. Tuleeko mieleen mitä muuta sitte missä oltais onnistuttu tossa toteutussuunnitelmassa? Onko muita asioita vielä?

2: En miä nyt oikeestaa osaa tähän muuta sanoo sen suurempaa asiaa täst toteuttamisest et mistä oltais onnistuttu että sit on niin vaikee tota noin tässä ajatella että mikä olis onnistunu hyvin ja mikä huonost että tää on niinku uutta varmaa kaikille edelleekii.

J: No mennää sit seuraavaa kysymyksee, tota mitä kehitettävää siä oot havainnu tässä uudessa toteutussuunnitelmas? Ihan oikeestaa ihan yleisesti mitä kehitettävää siin nyt on vielä, ihan yleisellä tasolla? Tai sitte jos jotain huonoo?

2: No ehkä ensimmäiseks pitäisi saada sovittuu koko porukalla tavallaa ne varsinaiset pelisäännöt että kuka tota noin kuka pystyy millä taval se kartotetaan se osaaminen jos on yks noheva kaveri ja kaks tai kolme ja sitte nää pikkuhiljaa kehittyä nää nohevat kaverit eteenpäin ja ne heikot on edelleekii heikol tasolla ni kuka sen sitte sanoo että "teiän ei tarvi enää tänne tulla tänne koululle että teil on nyt kaks viikkoo että tyä ette aja ollenkaa koneita". Että miä pelkään sitä tässä jutussa että sitte tulee vanhemmat ku tääl on paljo alaikäsii oppilait ni tulee vanhemmat. Ne on tottunu että koulupäivä kestää 8-16 eikä oo koko ajan luppoaikaa. Meil ei oo viäl montaa soittoa mulle ei oo tullu näist kyseisistä asioista mut on tullu, no nyttekii vanhemmilt viestii että miten nykyajan kouluu käydää.

J: Eli yks kehitettävä kohta olis tää luppoajast eroon pääsy.

2: Luppoajasta eroon pääsy tai sitte pitäis pystyy jakamaan tasasest työssäoppiminen ja moduulit et hyppii moduulist eteenpäin ja sitte on taas työssäoppimist ja se ettei sielt tuu sellasii kahen tunnin tai neljän tunnin työpäivii mitkä on tota noin tulee pitkält matkalt ni niilt menee enemmän jo niihi matkoihi aikaa ku ne tulee kouluu kaheks tunniks tai vastaavaa että se pitäis saada kuntoo.

J: Kyllä kyllä.

2: Ja sitte todellakii se mitä tarkotin se että tota jos luokal on 15 oppilast ja sieltä seitsemälle sanotaa ettei tarvi enää tulla tänne, työ osaatte nää hommat ja kaikki on käyty läpi ja sitte on vielä kurssii kolme viikkoo jällel ja sitä ehkä kestää... on 12 tuntii viikos sit kurssii nii mitä ne ajattelee kotona ne vanhemmat koska suurin osa opiskelijoista meil on edelleekii alle 18-vuotiait.

J: Aivan. No siit myä päästää toho seuraavaa kysymyksee, tää on vähä samaa aihetta mutta tota miten sun mielestä niin tai kysytää kuinka sun mielestä tää uus toteutussuunnitelma on vaikuttanu opiskelijan valmistumisaikaan?

2: No tääl on muutamii esimerkkitapauksii missä pystyy tota noin valmistumaa nopeammin. Se että pystytää tekemää se kartotus kunnol ja kenties ehkä pystytää joskus tulevaisuudes että opiskelija, vanhempi opiskelija huom. tää on täyttäny jo 18 vuotta ku se tänne tulee ni pystyy parhaimmas tapaukses vuodes, puolestoista suorittamaan nää opinnot. Mutt nää jotka alottaa meil tota noin aina kolmevuotisen periaattees nää 16-vuotiaat ja 15-vuotiaat ni niitten valmistumisaikaan ni tota noin kuljettajil ei ainakaa suurta merkitystä tuu olemaa, koska siäl ajetaan ajokortti vast 18-vuotiaana ja saahaa ammattipätevyys. Nyttekii välil teettää kiirettä että saahaa kaikki kortit takataskuu ennenkö se tota noin se lähtee täält koulult pois. Varastopuolel on mahdollisuus, pien mahdollisuus että valmistuu aikasemmin tän tota noin kartotuksen jälkee mut tota siinäkin tulee se ongelma että Suomessa työnantajat ei ota alle 18-vuotiait mielellää töihin. Elikkä niitten pitäisi olla 18 vuotta vähintää kun ne täält valmistuu saadaksee työpaikan.

J: Kyllä. Joo siä sanoit tossa sen alle 18 ni mites sitte niitten valmistumisaika ni muuttaaks tää mitenkää tää uus toteutus suunnitelma tai vaikuttaaks se mitenkää niitten valmistumisee? Ootko huomannu mitää tässä, eteniskö se nopeemmin se niitten opiskelu vai ei?

2: No toistaiseks ei oo edenny kuitenkaa mun mielestä nopeemmin elikkä siäl on se sama aika mikä on ja äsken jo mainitsin että kuljettajil se on alle 18-vuotiail käytännös mahotont että pystyy aikasemmin valmistumaa. Varaston puolella on pienempiä mahdollisuuksia että myö saahaa se tota noin potkittuu koulust pois alle 18-vuotiaana mutta tavallaa nykyinen rahoitus pohja on mun käsityksen mukaan siinäkin seurataan sitä että miten se työllistyy ja niin päin pois.

J: Joo.

2: Pienellä viiveellä tosin mutta kuitenkin. Ja jo äsken sanoin tän Suomen lain ja sitte trukkityö ja nää velvotetaa että on 18 vuotta se muuten on tota noin työ aiheuttaa kohtuuton vaaraa. Ni ei oo suotavaa että palkataa alle 18-vuotiait.

J: Joo. Okei, mennää sit tohon viimisee kysymyksee elikkä miten sun mielestä opin-tojen modulointi on toteutunu tähä saakka?

2: No tähän asti tota noin mul ei oo tarkkoi täst moduuleist taas mut oikeestaa käsittää täl hetkel ku miä tähän vastaan mut nää mitä miä ite opetan niin tota noin ihan hyvin on jos niitä tota noin noudatetaa sillee miten on niin nää aineet mitä miä opetan ni mul ei oo moitittavaa siitä millään taval. Et siin mieles ollaa onnistuttu.

J: Eli idea oli nimenomaan kysyä et mikä se sun oma näkemys?

2: Joo ainakii omast työstä trukkityöt ja nää tota noin satamatoiminnot ja muut ni siin ollaa onnistuttu tavallaa tuntimääräsesti jaot ja se modulisointi on hyvä sekä sitte tossa massatavarakuljetuksissa myöskii tota noin siinä tuntimäärä on suhteellisen hyvä että siinä on mahdollisuus tota noin tehdä niinku näit tiettyi asioit mitä ei oo ennen ollu välttämättä.

J: Joo. Hyvä. Tuleeko mieleen mitään muuta mitä haluat sanoo? Haluutko että luen kysymykset uuestaa tai tuntuuko että ois jääny jotaa sanomatta tai johonkii vastauksee haluisit lisää vastata lisää? Tuleeko mitää sellasta mieleen?

2: No eipä täs oikeestaa sen suurempaa mihin pitäis lisätä tota noin lisätä että tää koko osaamisen kartotus ni tiän että tulevaisuudessakii sitä tullaa varmast käyttämää ja tota mun näkemys on että rahat tulee tiukkenee valtiolt entisestään näis opetuksissa ja tota noin silloin pitää oppilaitosten ja tota noin opetushallituksen ja niin päin pois ni käyttää kaikennäkösii mahdollisuuksii ja miten pystytää säästää kyseisist asioista mahdollisimman paljo. Mut kuitenkin ku ollaa oppilaitos ni ei nää työt tuu ikinä täst millää taval katoamaa. Jonkuu on kuitenkin jatkossakii opetettava ja resurssit millä tehdää kyseisiä hommia ni tulee pienenemää jatkossakii.

J: Joo. Kiitos haastattelusta.

Haastattelu #3

J: Siä olet sitte haastateltava numero 3. Eli tota jos siä kerrot ihan omin sanoin että mitä vaikutuksii osaamisperusteisuudella on ollu sun työhö tähän mennessä?

3: Jos tarkoitat että uuden OPSin käyttöönoton jälkeen et miten se on vaikuttanut ni se on vaikuttanut kyllä ihan hirvittävän paljon sitä työtä koska kuitenkin on sen verran ympäröörästi laadittu kaikki ja sitte niinku etenkin nää mitä itse olen opettanut pääasiassa jatkavat luokat, kun on käynyt osan niillä vanhoilla ja osan uudella ni nyt se että mitä niille sitte pitää opettaa mistä kii ni se on kyllä sekottanut ihan hirvittävän paljon.

J: Eli se tavallaa se opetusjärjestys on mennyt ja sitte

3: Niin tai se että aikasemmin oli helppo tietää et okei sul tulee tällain ja tällain kurssi että silloin se on puuttunut sieltä mut nytte sit ku ne tulee sellasena että välttämättä lukujärjestykses lukee vaan niinkun joku lähetys mut mitä sieltä on sitte jo käyty ni sen selvittäminen on ollut helvetin haastavaa.

J: Mites sitte onks se, siä sanoit et sekottanut, ni onks se sekottanut sitä jotaa muuta kun pelkästään tän ettei tiä... onks muuta sekottanut?

3: No sanotaa että jos oltais lähetty sillee tekee uutta OPSii että oltais iha suoraa ne vanhat kurssit poimittu sinne että tää on nyt tässä ja tää on tässä niinkun pohjaks ja sen jälkeen rakennettu se uuestaa ni se ois helpottanut hirvittävän paljon. Plus sitte tää nykyinen arviointihomma mitä pitää tehdä sit kuitenkin ja sit kukaa ei oikee tiä missä mikä kii on. Koska ne kortithan meni jo silloin sekasin kesällä.

J: Aivan. Eli uus arviointi on myös sitte tuottanut ongelmii. Mites tuleeko mitää muuta mielee mistä tää, miten tää vaikuttais tää osaamisperusteisuus tähän sun ihan kaikkee työhön? Ihan kaikkee mitä siä täällä teet? Näkyykö muualla vielä? Tuleeko muuta mieleen?

3: No nyt vaikket johdattelekaa mut kysy nyt kuitenkin vähän tarkentavast et mitä siä nyt haluat.

J: Ihan jos aattelee.. sun työtä niinku opettajana ihan yleisesti ni onko se näkynyt missä muualla että täs et se on sekottanut vähän pakkaa ja sit on tullu tää uus arviointi ni onko vielä mitää muuta missä näkyis sitte?

3: No sanotaa nyt siihe arviointii vielä lisänä et kyllä mun mielest se niinku tekee hyvinkii haastavaks sen et jos kaikki vaa arvioidaa ässäks ja sit kuitenkin periaattees oppilaalle pitäis antaa päättötodistukse joku numero.. Nii ja sitte se vielä aikasemmin ku meil oli sillä tavalla että näyttö yksistään ei ole se numero ja nyt ku se on pelkästään se numero ni sehän kohtelee hirvittävän väärin sellasii ihmisii jotka esimerkiks osaa teoriaosuuden hyvin mut ei välttämättä sitä työtä ehkä ihan niin hyvin. Mut sit ne saa periaattees siit näytöst sen numeron elikkä tavallaa kysyn et mitä merkityst on sil näyttötodistuksel nyt jos ne on identtiset kokonaisuus ja näyttö.

J: Ymmärrän kyllä. Joo se on varmaan toi uus arviointimenetelmä ni...

3: Ja tavallaa kuitenkin sitä teoriaosaamista pitäis olla niin paljon et eihän sitä yhest näytöst pysty mitenkään tenttaamaa osaako sen kaiken.

J: Nii, kyllä. Okei. Tuleeko vielä mitää muuta siit osaamisperusteisuudesta tai sen vaikutuksista? Et tuleeko mielee?

3: Tavallaa sitte sekii että meillä pitäis olla jotkuu ihan sisäset pelisäännöt että kuin se tehdää sitte ja meil ei oo niit.

J: Okei. Kuinka se tehdää? Mitä kaikkee siä tarkoitat sanalla 'se'? Mitä kaikkee, mihin kaikkeen tarvittais niit pelisääntöi?

3: No esimerkiks miä yritin kysyy tälläst asiaa että jos meil on minimissään 30 opintopistettä työkokemusta työssäoppiminen niin tota paljo se on? Riittääkö et oppilas on viikon töissä, riittääkö se että se on niinku puol vuotta töissä vai onko se vuosi vai mitä ku siin ei oo mitään määritelmiä.

J: Eli paljot tarkotat tuntimäärää?

3: Tuntimäärää tai viikkoja tai päiviä tai jotaa tämmöstä ihan konkreettista.

J: Nii joku aika määrä.

3: No sitte kun miä en saanu tähän mitää vastausta vaan vastaus oli että teiän pitää itte se arvioida ja plää plää plää että miten se nyt on, kuinka laaja kokonaisuus se on OPSissa ni sitte se pitäis siihen toteuttaa ja plää plää plää. No sitte kun miä kysyin seuraava kysymys oli että jos mulla on opiskelija joka on vaikka kesä- ja heinäkuun kesätöissä, paljon se on? Kuin paljon sille, paljo se on niinku osaamispisteinä sille sitte mitä sille voiaa laittaa esimerkiks työkokemuksina vapaast valittavii tai jos se hyväksluettais niinku jo työssäoppimisee ni paljo se on? No sama juttu, teiän täytyy siellä osastolla keskustella ja suhteuttaa plää plää plää. No sitte kolmas kysymys oli että entäs sitte jos sattuskii näin että tulis tota esimerkiks vaikka Stevevolla ois ollu 5 vuotta töissä tyyppi niin tota paljo se sen työtodistus sitte on että onko se ihan oikein jos mä sanon että mun mielestä tästä voidaa sitte niinku hyväksyy 1 osaamispiste sun viidest vuodest työtä. Vois se tietyst niinkii olla ja sitte taas nää samat suhteutukset ja tällaset. Elikkä niinkun nyt ollaa nii tyhjän päällä ku mitään vaa ollaa ikinä ollu tyhjän päällä.

J: Joo eli toisin sanottuna opetushenkilöstöl ei oo sit riittävän tarkkoi ohjeit annettu.

3: Ei ei oo ja sitte niinku sekii että tavallaa niin mun mielest menee ihan väärää suuntaa jos se on naamaperusteist että kukaa saa mitäkii et kyl sil pitäis olla selkeet raamit et ihmisii kohdellaa tasapuolisesti.

J: Joo. Miä kirjoitin tos nyt ylös siä sanoit että teiän pitää se itte arvioida se kesto niin tota eli täs nyt sitte tarkotat varmast et teiän ni sehän tarkottaa opettajat ilmeisesti..

3: osastoo

J: Osastoo kokonaisuudessa joo. Mitäs sitte ni vaikuttaaks tää sitte miten sitte sun työnkuvaan, laajeneeks se vai supistuuks se vai?

3: Periaattees pitäis mut meil ei oo minkäänlaista sääntöä luotu tähän tai mitään yleensäkkä et kuka arvioi, millä perusteel arvioi ja tälläst että mun mielestä nyt tietenkii yks arvioinnin peruste pitäis olla se että tietää siit työstä edes jotain. Mut niinku nii ja sitte toinen on että toimielimenhää pitäis nimetä ne näyttöjen vastaanottajat. Mis meil on se lista? Niin tota...

J: Nii sellast ei varmaan oo

3: Nii, niinpä. Niin tota, elikkä niinku kaikki on niin hirvittävän vaiheessa viel. Kukaa ei anna mitään ohjetta tai sitte jos antais jonkuu ohjeen ni se peruu sen seuraavan päivän tai jotaa tälläst. Sanotaa et jos olet 10 vuotta ollu tääl töissä niin edes ensimmäisen päivän ei ollu näin sekavaa.

J: Okei. Joo elikkä on ollu ihan selkeesti sitte osaamisperusteisuudel vaikutusta sun työhön? Ootko sit huomannu miten täst sun työmääräst esimerkiks niin onks siihen tullu mitään muutoksii? Oot siä tällästä mitää huomannu?

3: Siis meinaatko niinkun.,,

J: Et onks tää osaamisperusteisuuden kautta ni onks sun työt helpottunu ja vähentynyt vai...

3: Ei ainakaa kyl täl hetkel oo helpottunu ja vähentyny ku mä on just tehny niit arvioin-tei.

J: Koska mitä täs nyt sain sellasen kuvan siä sanoit että tulee aika paljon avoimii kysymyksii mitkä sekottaa ni aattelin vaa et se niinku näkyy sit sitä kautta.

3: Ei se palkkapussis näy koska sehän on kaikki jos kysyttäis mitä tahansa teet muuta ku se ei oo opetusta ni ei mun sillä taval niinku se ei näy niinku ulospäin muuten ku sillä et mä ite joudun selvittää enemmän asioita mut nehän tehdää kaikki omal ajal tietenkii.

J: Just meinasin kysyy et meneeks sul tähän selvittämiseen niinku enemmän aikaa ku aikasemmin?

3: Menee, menee koska aikasemmin mä tiesin keltä mä kysyn ja yleensä mä sain siihen jonkun vastauksen. Nytte kysyn, ensinnäkii se keltä kysyy ni sitäkö ei välttämättä aina löydy ihan helpost ja sit toisekskii ni sit mä kuuntelen kaikenlaist jorinaa mut en mä saa siit niinku yhtää mitää vastauksii.

J: Aivan, ei mitää suoranaisii vastauksii sitte.

3: Nii.

J: Joo. Okei. Eli toisin sanottuna voidaa todeta että sun työpanoksesta mitä siä käytät, sanoit että omalla ajalla mut että joka tapaukses ni menee huomattavast enemmän nyt sitte...

3: Siis ei mul oo missää kohtaa niinku sellasta resurssoitu että kun kukaan ei viitsi niinkun suhteuttaa vanhoi kursssei uusii nykysii vaan että sitte mä löydät jostai Wil-mast jonkuu arviointipäiväkirjan, sit mä katon siitä sitä infokohtaa mistä pitäis periaattees tulla kurssin sisältö ni siält tulee onks se nyt neljänumeroisii alkui ja kaikki yhtä samaa ja erilaisii numeroi siellä mut mä en tiedä mihin ne viittaa. Niin tota ni sellasten perusteel mun pitäis sitte jotain arviointii antaa tai kattoo että onko kaikki suoritettu ni ihan oikeest siihe menee ihan älyttömäst aikaa koska se järjestelmä ei toimi niinku pitäis ja sitte tosiaan ni pohjatyöt on tehty vähä huonosti.

J: Joo.

3: Ja sitte kaiken lisäksi vielä ne vähäsetkii mitä on sit tehty niinkun mitkä ristiviitteet on nyt sitte niinku siäl tehty ni ne kun on tehty jonku vuoden mikä se oli 20... minä vuonna tuli toi edellinen?

J: 2009.

3: Niin sen mukaa elikkä mitkä silloin on ollu varastonhoitajien tiivistelmäs kurssit mitkä sitte on jälkeempäin huomattu tuli huomatuks ni muuteltu muttei oo uutta tiivistelmää ikinä toimitettu mihinkää niin tota ni sillä perusteilla lähe sit metsästä sieltä että mikä kuuluu minnekii.

J: Aivan. Okei. Aika hyvin osaamisperusteisuuden vaikutuksista. Tuleeko vielä mitä muuta mieleen mitä haluaisit sanoa? Tosi laajasti, hyvin on tullu.

3: Ai ku sitte oikeestee ku puhutaa osaamisperusteisuudesta niin tota ni mun mielestä meidän pitäis niinku koko systeemi ensinnäki tehdä sillee et kaikki tietää et puhuttais täst samast asiast et pitäis todellakii niinku porukas käydä. Elikkä niinku sanotaa et myöhän pystyttäis paljo tekee osaamisperusteisuuteen esimerkiks vaikka nyt sanotaa tonne takilalle harjotuksii ja kaikkii. Mut sellasii mitkä ois niinku kaikille et jokainen tietäis et tällee, tällee ja tällee ja sitte ihan sama et jos siä nyt vaikka jäisit jolllee opintovapaalle tai miä jäisin sairauslomalle ni jokainen muukii tietäis miten homma pitäis hoituu ja miten se tehää tai sitte loppujen lopuks voitais melkein päästä siihe asti et oppilas... no ei se tietyst yksinää mut osais oma-aloitteisestkii hoitaa niit että meil ois niin julkisest ne et mitä myö halutaa. Mut tota ei myä siihen päästä jos ei myö tehä täst mitää sillee yhteisii toimintapäivii missä tosiaa tehtäis vaa tälläsiä.

J: Okei mennää toho seuraavaa kysymyksee sitte tota... Missä asioissa ni myö ollaa sun mielestä onnistuttu uuden toteutussuunnitelman parissa elikkä nyt siitä vaan elikkä miten sitä on toteutettu? Toteutetaan tätä osaamisperusteisuutta ja opetus-suunnitelmaa? Ja sanal me tietyst viittaaan koko osaston toimintaan tietyst. Ni missä ollaa onnistuttu?

3: No tota tää olikii vaikea kysymys. Siis ollaa myö nyt ainakii onnistuttu jos on tarkoituksena olla saaha jotain muutosta ni ollaa varmast onnistuttu siinä mut se että niinku jos kysytää että onnistuuks se muutos ni sitte en vastaa nyt täs kohtaa siihe.

J: Okei. Eli muutosta on ainakii sitte tullu ja mihin... pystytkö viel erittelee et mihin kaikkeen tää muutos on sitte näkyny? Äsken mainitsit jo aika paljo tos asioita. Tuleeko muuta mieleen viel missä se muutos näkyis?

3: No tota tietenkii jos muutetaan kaikki nimet jokskuu toiseks niin miä ku tykkään siitä että niinku nimen pitäis tarkoittaa sitä mitä se asia on ni ja nytte ku meil ei oo enää niinku näitten olikse nyt sitte pajoi vai mitä nää moduulit nyt olikaan, ni ku niitten alla ei oo oikeestee mitää kursseja sillee mitkä selventäis sitä sisältöö ni myö ollaa niinku sellases tilantees et myö annetaa sellasii todistuksii tai opintokorttei missä on niinku vaikka trukinkuljettajan tehtävät: Trukki 1, trukki 2, huolto ja kunnossapito. Mitä sanoo kellekää? Mitä työnantaja niinku... ja sitte ku ne kaikki on vielä ässii ni mitä tota työnantaja tietää meidän koulutuksesta?

J: Niin et mitä ne saa sit niinku irti vai?

3: Nii. Esmerkiks jos aatellaa et meil on kaks tyyppii, toinen on helvatin hyvä ajaa trukki, toinen on älyttömän hyvä jossain vaikka käyttämään varastokirjanpito-ohjelmaa ja ymmärtää kirjanpitoa vaikka niin sit ne molemmat menee niitten ässä-lappujens kaa sille samalle työnantajalle haastatteluun. Niin mistä se työnantaja tietää kumpi niistä osaa kumpaa?

J: Aivan. Okei ymmärrän ton muutoksen ja näkyy sitte kaikkial. Mennää sitte seuraavaa kysymykseen että mitä kehitettävää oot havainnu sitte tässä tän uuden toteutussuunnitelman tiimoilt? Oikeestaa täähän nyt vastas hyvin pitkält tähän kehittämiskysymyksee että

3: Nii ku mä inhoon niit ympäripyöreysii ja latteuksii niin tota niin tosiaan voitais kehittää sillee et se näyttäis siltä mitä oikeesti tehää tai tietyst toisaalta on taas niinki päin et jos toi nyt näyttää siltä tää nykyinen tilanne mitä me oikeest tehää ni ei välttä-

mättä hyvä. Ja tota sit niinku enemmän pitäis ku tietenkii joudutaa noille oppilaille tekee niit omii HOPSeja ni enemmän pitäis siihen HOPSin tekoo olla resurssii koska ei niit näillä resursseilla tehä mitenkää niin et niist tulee mitää joustavii polkui kellekää. Ainut mikä on joustavast ni lähtee sairaslomalle niitten tekijä, ryhmänohjaaja, jos näillä tuntimäärillä ruvetaa tekemää.

J: Joo onks se tota ni kokonaan tän ryhmänohjaajan sitte harteilla tää HOPSin teko?

3: No eihän sen pitäis olla mut että siis sanotaan että liian monta kertaa olen esimerkiksi tänäkin vuonna jos olen esittäny jonkun kysymyksen koulutuspäällikölle esimerkiksi ni vastaus on aina niinku kääntyny niin päin että sinun asiashan se on ryhmänohjaajana tehdä sitä, tätä tai tota tai tietää tai jotain että niinku se tavallaan tuen saaminen niinku omille tekemisille on niinku tehty hirvittävän vaikeeks kun mikää ei oikeestaa kuulu ikinä kellee.

J: Okei. Onko mitään muuta? Tuleeko mitään muuta mitä pitäis kehittää tässä toteutussuunnitelmaa ajatellen, resurssipula ja...

3: No siis jos myö nyt ihan oikeesti haluttais jotai tällasii polkuja esimerkiksi yrittäjyyspolku ja tällasii niin eihän kaikkee pidä tehdä ite vaan pitäis tehdä osastojen välist yhteistyötä mikä sit taas niinku toisaalt meillä on torpattu hienosti että meillä ei niinku osastot enää tapaakkaan toisiaan tääl. Esimerkiks niinku me ja liiketalous, ei oo... varmaan pikkujoulut on ainoo missä on kohdannu. Niin tota mut se et ihan oikeesti pitäisi olla sitä yhteistyötä, et se tekee joka osaa tehdä ne parhaiten tai jolla on jo valmiit materiaalit. Miks keksii pyörää uudelleen joka helvatin päivä?

J: Kyllä okei. Eliikkä benchmarkkaus ois sitte varmaan tässä ja tietysti yhteistyön teko ylipäätään ois varmaan sitte tässä tää mitä sä haet.

3: Nii ja sitte jos meil ois ihan oikeesti ne julkiset OPSit jostakii, voitais ihan kattoo sieltä juttui ja sitten sen jälkeen ottaa yhteyttä sinne et käviskös et meiän oppilas tulee vaikka tällöin ja tällöin teille opiskelemaan jos teil on joku joka haluis nyt vaikka nyt opiskella jotain vastaanottoa ja säilytyst ni okei tulkoon tänne sit tai sit sille tehtäis joku tommonen systeemi et se vois verkos opiskella jotenkii ja kaikkee tälläst plus sit tietyst et verkkoresurssointi opettajille pitäis saada kuntoon nyt jossaa vaihees.

J: Joo miten totani julkinen tää OPS ni tota ni millä taval OPSit sit tällä hetkel... mistä niit löytyy ja mistä niit voi esimerkiksi vaikka opettaja tai sitte kuntalainen lukee? Millä taval ne on laitettu täl hetkel?

3: Siis nyt ihan katsoin tossa viime perjantaina et tota ku ens aloin lukemaa sitä OPH:n toteutussuunnitelmaa uudet OPSit käyttöö mikä se nyt olikaa. Sitte ku siellä sit niin painotettii niitten julkisuutta ni sitte menin meiän nettisivuille, löysin kyllä yleisen osan mutta sitten kun menin varastonhoitajan koulutukseen esimerkiksi ni siel oli linkki OPH:n sivuille. No sitte aattelin et katsonpas tätä merenkulun puolta ni sit siellä ei ollu edes sitä linkkiä. Et tota näin julkista meillä.

J: Eli koko opetussuunnitelma ja sitä kautta myös tää toteutussuunnitelma niin tota on julkiseks laitettu siten että nettisivuilla on suora viittaus OPH:n omaan mut OPH:n omahan ei sitte taas koulukohtasesta opetussuunnitelmasta kerro mitään. Eikä varsinkaan toteuttamissuunnitelmasta.

3: Ei niin.

J: Ja nyt pyysit tässä että pitäis tehdä benchmarkkausta tai yhteistyötä muitten osastojen kanssa niin millä tavalla, miten sulla on mahdollisuutta löytää muitten osastojen opetussuunnitelmia tai toteuttamissuunnitelmia?

3: Todennäköisest miä voisin löytää niit sillä taval että mä soitan niille ihmisille ja pyyän ehkä sähköpostin liitteenä tai jonaa tällasena mut mun mielest se on vähä turhan sellasta henkkohtasta että kyllähän miä nyt voin löytää ne et kuka vastaa minkäkii osaston toiminnast mut että jos sanotaa että jos oisin esimerkiks jonkuu lapsen vanhempi joka miettis pyrkimist jollee osastolle ja haluisin nähä et mitä siel voi opiskella ni kyllä pikkusen haastava tilanne ois.

J: Joo eli tie nousis siinä sit pystyyn.

3: Nii koska enhän mä välttämättä tiedä sitä kelle mä soittaisin. Nyt ku meillä ei oo sitä keskustakaan ni mä en voi soittaa ees sinne että ne yhdistäis.

J: Aivan. Okei. Mitäs tuleeko mitään muuta tähän mieleen näit kehittämiskohteita? Sul on aika hyvin tullu jo mut onko viäl jotain näitten ulkopuolelta että...

3: No tietyst ihan ulkopuolelt jos aatellaa nii jossaa vaihees pitäis varmaa benchmarkkaa muita oppilaitoksiikii.

J: Joo. Nii et kattois sitte että mitä siel sitte miten niitten toteutus...

3: Nii et miten niil on niinku vaihtoehtoina asioita joitten käsittelylle tai toteuttamiselle esimerkiks niinkun kun on tälläsii hyvinkii kriittisii asioit meillä kun esimerkiks lukio-opinnot tai jotain tällasii et miten muissa oppilaitoksissa et onks niillä ollenkaa niitä tai jos on ni miten ne toteuttaa ne ja tälläsii.

J: Okei. Selvä. Mennää sitte tohon neljäntee kysymyksee. Tota miten tai kuinka uusi toteutumissuunnitelma on vaikuttanu opiskelijan valmistumisaikaan? Ootko huomannu mitä kaikkii, ihan voit luetella tai kertoo elikkä opiskelijan valmistumisaika tähän menness?

3: No tähän mennessä se nyt ei oikee oo voinu vaikuttaa viäl mitenkää mut tota tietysti periaatteeshaa sen pitäis nopeuttaa mut se että mul ei oo tietoo siit et miten hyvin oppilaille esimerkiks näille alkaville on kerrottu se että tunnistamisen ja tunnustamisen systeemit yleensäki, että tietääkö ne ja sit loppujen lopuks kuitenkin sekin vielä että miten hyvin osaa 16-vuotias esimerkiks niinkun tuoda esille sen jos se osaa jotain. Tai toisaalta sitte että kuka sille niinkun tekee sen tunnistamisen ja tunnustamisen. Et onks meil niinkun valmistauduttu siihen.

J: Tuleeks sul mieleen yhtää tälläst tapaust, tiiätkö yhtää tälläst tapaust täs näin et meil ois ollut tunnistaminen ja tunnustaminen, mihin se ois johtanu?

3: Itseasias mä en oo kuullu mistään muista ku jostain attoaineist jotakii et niit on tehty sen lomakkeen kans ja mitä siihen on niitä papereit tarvinnu.

J: Ootko sit nähny tai kuullu et mihin se ois johtanut? Minkälaisii toimenpiteisii?

3: En mä oo kuullu siitä mut silloin alus syksyllä kuulin siitä ku meillä itelläkii oli ilmeisest tiedotus ollu vähä huonoo kun kohdeopettaja oli ihan ihmeissää et minkä takia hän saa jotain attoaineitten tunnustamisii kun oli ryhmänohjaaja, kelle ne oli pitäny lähettää ja niille ei ollu sit kerrottu ollenkaa et miks ne tulee niille.

J: Joo, okei. Eli sulla ei ollu tosta sitte niin paljo että miten toi opiskelijan valmistumisaika olis sitte muuttunu.

3: No periaattees onko meil ollu missää kohtaa sellast puhettakaa että kuin me niinku suhtaudutaa siihen jos joku 16-vuotias tulee selittämää että ku mul on pitkä ja laaja kokemus jostakin asiast ni et mikä on se pitkä ja laaja niinkun no 16-vuotiaal se voi olla kuukauskii sille pitkä aika mut sit kuukaus suhtees omaan ikään on lyhyt aika. Niin tota ja että miten se näyttää sen osaamisensa ihan oikeesti jos puhutaa ihan kokonaisuudesta. Et joku voi sanoo et mä osaan ajaa trukki ja osaakin ajaa ehkä trukki hyvin mut sitte jos se ei tiedä esimerkiks miten voiaa nostaa näit kuormitustaulukoi ja tälläsii ni ei ymmärrä niist hölkäsen pöläyst, ei ymmärrä jostain remmien väreistä mitää eikä tiä yleensä, aattelee vaa että onpa kiva kun ne on eri värisii niin tota et kylhän meillä täytyis nyt olla joku juttu siihenkii et miten se tapahtuu se tunnistaminen ja tunnustaminen.

J: Aivan. Okei. Mennää sit viidentee kysymykee ni miten opintojen modulointi on sun mielest toteutunu tähän mennis?

3: Mun mielestä huonosti. Tai sanotaa et ehkä voisin sanoo paremman arvion tohon jos myö niinku jotenkii mentäs niinku järjestyksessä niissä. Mut kun niinku nyt tän alkavan ryhmän kans ni mitä nyt on tää 15V ni jo lähtökohtasest lähetää sillee että ens on keräily, sit on vastaanotto, sit on säilytys, ja samanaikaisesti pakkaamist mutta mis on lähetys. Ja ei nyt sillee että niinku mun mielest pitäs olla joku johdonmukaisuus tos asias et jos ihminen on ihan tullu opiskelemaan vasta ni vähä pitäs olla sellast et yleisjuttuu että mitä nyt tulee tapahtumaa ja sit sen jälkeen jos myä kerran ihan selkeest tietää missä järjestykses on valtakunnallises OPSis hoidettu ni miksei myö mennä siin järjestykses kuitenkin ne jutut. Ja sitte vielä se että kun on niinku monesta kokonaisuudest niin sekasin ni ei se nyt toteudu taas ollenkaa että suoritat niinku yhen kokonaisuuden ja lähet vaikka töihin ja sit tuut joskus takasin ja suoritat seuraavii ja tälläsii... ei se mitenkää voi toteutuu. Mut se on niinku lähinnä meiän lukujärjestystekninen ongelma mikä pitäs ratkasta jotenkin.

J: Mistä siä luulet et tällänen lukujärjestystekninen ongelma, ni mistä se vois sitte joutu että onks siin sit ajateltu onks jossai kohtaa menny pielee. Mitä siä luulet et mistä ne ongelmat johtuu?

3: Minun mielestä se on siinä et niitä ei oo vaa oikeesti funtsattu loppuun asti et siin on niinku tavallaa jääny sekii vaiheeseen että ku jossaa vaihees oli puhetta siitä että samanlaisii kokonaisuuksii että niinkun vois samaa asiaa opettaa yhtä aikaa kuljettajille ja varastopuolelle. Mut ku sit ei kuitenkaa tehä niin minkä takia sitte tuhotaa ne varastopuolen opinnot tolla. Että mentäs sillä järjestyksel ku mikä se olis niinku loogisinta niin tota tietyst nyt täytyy ottaa jotkuu vuosiasiaast huomioo et milloin on työsäoppimisen aika ja millon pystyy tuolla alhaal toimii jotain trukkil ajoo et säähän vähä vaikuttaa ja vuodenaika siihen mut että kumminkii. Ni sen pystyis niinku järkevämminkii tekemää eikä sillee että otetaa nyt tos kohtaa toi ja tos toi ja sit oppilasraukakkaa ei oikee tiä et mitä se on opiskellu ja mitä ei.

J: Aivan.

3: Ja sit tavallaa et nyt ku mennää vääräs järjestykses ni sit siin joutuu opettamaa jottaa asioita saadaksee sen oman asian selväks sille oppilaalle et jos ei sille oo kukaa muu ehtiny vielä niinku jotain käsitteit ja jottaa tämmösii selittää mitä tulee sitte myöhemmin niin et niinku siin mieles se menee vähä pirstaloidust ja aiheest toisee.

J: Kiitos haastattelusta.

Haastattelu #4

J: Eli haastateltava numero 4. Ei nimii. Ensimmäinen kysymys niin mikä vaikutus osaamisperusteisuudelle on ollut sun työhön?

4: No opiskelijoitten opetusta voidaan eriyttää hieman sen mukaan jos joku on edistyneempi kuin muut opiskelijat eli hänet voidaan sit ohjata ehkä haasteellisempia työtehtäviä kuin muille tai ehkä ohjata mahdollisesti työelämään työssäoppimisen piiriin. Ei oikeastaan sitte muuta.

J: Oot sitä monta tällast tehny nyt tässä nytte puolen vuoden aikana ni...

4: En yhtään.

J: Eli nolla kappaletta on.

4: Kyllä.

J: Okei. Mites onks sun työhön ollut mitä muita vaikutuksia osaamisperusteisuudella kun tämä?

4: No ei tällä hetkellä.

J: Eli ei näy missään muualla.

4: Ei.

J: Okei. Mennään sit seuraavaa kysymykseen. Missä asioissa ni myö olla sun mielestä onnistuttu uuden opetussuunnitelman tiimoilta? Tai toteutussuunnitelman tiimoilta? Voit ajatella näin päin.

4: En osaa kommentoida.

J: Ja mistä johtuu ettet osaa kommentoida?

4: No siinä ehkä aika laajoja ne kokonaisuudet niin ehkä osaamisperusteisuutta on helpompi toteuttaa pienemmässä kokonaisuudessa ni täs on ollut vähän sulatteleminen isoissa kokonaisuuksissa. Sanotaan näin.

J: Onko se jollai tavalla sitte kokonaisuudet, onks ne epäselviä?

4: No ei ehkä epäselviä vaan ehkä se että ne on tavallaa liian isoja paketteja ni on vaikeaa ehkä eriyttää sitä jos joku osaa jo jotain vähän niin se ei edesauta asiaa.

J: Joo. Okei. Mennään kolmantee kysymykseen ni mitä kehitettävää oot havainnu uuden toteutussuunnitelman tiimoilta? Mitä pitäis kehittää siinä?

4: No kehittämiskohteita on vielä aika hankala sanoa viitaten edelliseen kysymykseen ja vastaukseen joten en osaa sanoa.

J: Eli onko aikaa kulunu sitte liian vähän?

4: No ilmeisesti kyllä.

J: Eli jos olis vaikka aikaa kulunu enemmän ja sitte olis kokemusta ni sitä kautta olis helpompi tuoda sitä esille.

4: Joo ehkä noin. Kyllä.

J: Hyvä. Sitte mennää toho neljäntee kysymyksee eli tota millä tavalla uus toteutus-suunnitelma on vaikuttanu opiskelijoitten valmistumisaikaan sun näkökulmasta?

4: Mun näkökulmasta tällä hetkellä ei mitenkään. Toki siihen voitais ehkä ohjata vanhempia oppilaita etenemään nopeammin ja ehkä työssäoppimisen kautta. Täl hetkellä ei oo sellasia ehkä ollu ja sitte toisaalta meiän alalla ikä tulee vastaan et sitä on vaikea nopeuttaa.

J: Joo sanoit että voitais ohjata niin tota onks siinä sitte minkälaisii ne esteet on että niitä ei sitte ohjata?

4: Hyvä kysymys. Jaa-a. Tuohon en osaa vastata.

J: Selvä. Sanoit sieltä sen ikäasian ni tota millä tavalla se ikä vaikeuttaa sitte että tai vaikuttaa siihen että ei pystytä ohjaamaan?

4: Ajokorttikoulutukset ja nää jutut tulee sitte vastaa kuljettajille ja varastomiehillekin ja sitte työllistyminen alaikäisena voi olla vähä hankalaa. Ni se ei auta vaikka ois valmistunu jos ei saa töitä. Työtehtävät kuitenkin osittain luetellaan vaarallisiksi tai sata-missakii pitää olla 18 ja niin pois päin. Ni siitä sitte tulee yleensä sitte ongelmia.

J: Joo, entä tuleeko muuta mieleen tähän tota valmistumisaikaan vaikuttavii tekijöitä?

4: Ei tuu tällä hetkellä kyllä.

J: Joo mennää sitte viimeseen kysymyksee. Miten tää opintojen modulointi on sun mielestä tota sun mielestä toteutunu meil?

4: No suurin piirtein varmaan sen suunnitelman mukaan tällä hetkellä ehkäpä.

J: Joo mainitsit suunnitelman ni pystytkö kertomaan yhtää että minkälainen suunnitelma se on?

4: En nyt kyllä tässä osaa sitä avata. Olen kyllä nähnyt sen.

J: Joo. Ja oot nähny ilmeisesti sitte missä yhteydessä?

4: Töihin kun olen tullut niin on esitelty.

J: Joo. Ootko sen jälkee nähny?

4: No joskus sitä tossa vähän itse lueskellu. Omatoimisesti.

J: Haluutko vielä jotaa sanoo tai lisätä, kommentoida?

4: En halua.

J: Sitte kiitetää haastattelusta.

Haastattelu #5

J: Elikä ihan omin sanoin ni mitä vaikutuksii osaamisperusteisuudella on ollu sun työhön?

5: No osaamisperusteisuus vaikuttaa tällä hetkellä enemmän kuitenkin noihin opiskelijoihin ketkä tulee jatkamaan kesken jääneitä opintojaan ja sit ku pitää alkaa taikoo niille sitä omaa opinto-ohjelmaa eteenpäin ni ollaa päästy eroon siitä niinku kurssilähetsyydestä että enää ei tarvi mieltii et onko joku yksittäinen kurssi suoritettu tai mieltiiä sen kautta että mitä oppilas osaa ja miten se näyttää osaamisen ja miten saadaan se loppuosaaminen hanskattuu kohdalleen ja varsinkii se suurin osuus siinä. Tietysti noitten ketkä suoraan peruskoulusta tulee ni niillähän harvoin osaamista on tänne tullessaan mut tietyst täytyy valmistautua siihen. Oppijat oppii hyvinkin eri tahtiin et siinä on joillakin joissakin moduuleissa joutunu miettimään mitä sitte tehdään kun moduulit tulee valmiiksi ni tota miten se oppilas pystyis jatkamaan sitten mahdollisimman hyvin seuraaviin moduleihin mut tota valitettavasti tällä hetkellä se on vähän tuskasta kun on verkkokurssia kovin vähän mitä oppilas pystyis suorittaa tai sitten tota ois joku semmonen moduli minkä vois ottaa mukaan. Niin oikeestaan tällä hetkellä se näkyy niitten niissä niissä ketkä on aikanaan keskeyttäny tai lopettanu opintonsa mitä ne tulee jatkamaan niitten kanssa erityisesti eniten taikinoidaan.

J: Joo sanoit tosta että opiskelijoitten kohalla onks sul sitte tuleeks sul muuta mieleen kun konkreettisesti opiskelijoitten kohal tää osaamisperusteisuus? Missä se näkyis sun työssä?

5: Nyt tuli semmonen kysymys etten ymmärtäny vokaaliakaan mitä tarkoitt.

J: Et jos ajattelet jotain muuta kun sitä...

5:... olemassa olevia opiskelijoita.

J: Nii muuta kautta et voisko se vaikuttaa mitään muuta kautta sun työhön mitä siä täl hetkel teet? Voit vaikka verrata jos ajattelet et mitä teit vaikka 5 vuotta sitte opettajan duunia ja sitte vertaat tähän päivään ni?

5: No oikeestaan se... no mul ei tällä hetkellä oo yhtään omaa ryhmää mitä mä niinku ohjaan, en oo kenenkään ryhmän ryhmänohjaaja mut voisin kuvitella et ne ketkä on ryhmänohjaajia ne on ymmärtänyt ton osaamisperusteisuuden niin sanotusti oikein jos sitä nyt oikein voi ymmärtää ni siellä sitte ehkä opintojen henkilökohtaistaminen helpottuu kovasti kun päästään eroon niistä kursseista ja moduleista et periaattees se koko oppijan osaaminen voidaan niinku hyvinkin lavealla tasolla ymmärtää et mistä se on tullu ja miten se todetaan. Todentaminen on se kovin puoli mikä mun mielestä ei nyt omaa työtä mut voisin kuvitella et niinku osastolla yleisemminkin niin opettajien ajatukset on vielä aika pitkälti kurssissa ja kurssisuorituksissa ja sit on vähän lappuja silmillä sen suhteen kuinka pystytään osaamista tunnustamaan eri lailla.

J: Joo onks tää osaamisen tunnustaminen, ni minkälainen prosessi tää sitte on?

5: No periaatteessa kuviohan menee karkeasti niin että kunkin opettajan pitäis moduulia käynnistäessä kertoa tavoitteet ja tehtävät mitä siinä tehdään ja jos se oppilas kokee että osaa niin ilmasee ja sitte sovitaan opettajan kanssa mitenkö osaaminen tunnustetaan/tunnistetaan tai sitten toinen vaihtoehto on se että opettaja tuntee tai näkee kesken moduulin että tää nyt alkaa olla pikkuhiljaa siinä mallissa että voitais mieltiiä niinku hänen kohdallaan sitä modulin nopeutusta ja sitten sopia oppilaan kanssa se toteutus erikseen.

J: Okei. Tuleeks sul mitään muuta mieleen viel tästä osaamisperusteisuudesta mitä haluaisit sanoa tai lisätä tai täydentää? Eli miten se on vaikuttanu sun työhön, tuleeko mitään muuta mieleen?

5: No ei oikeestaan.

J: Joo. Okei. Mennään sitte seuraavaan kysymykseen: Missä asioissa me ollaan sun mielestä onnistuttu uuden toteuttamissuunnitelman tiimoilta?

5: No oikeestaan tota mää näkisin hyvänä puolena sen toteuttamissuunnitelman, sen mikä viime keväänä, missä tehtiin ne modulit tai modulointiin tutkinnonosat vähän uudella tavalla. Käytännössähän se tarkoittaa sitä että purettiin vanhat kurssit pois ja kassattiin uudestaan moduleiksi. Ja siinä varsinkin nää kuljettaja- ja varastoryhmien yhteiset modulit on se päämäärä mikä mulla oli. Eli ideana se että voidaan niinku sama moduli pitää sekä kuljettajille että varastolle. Ni siinä oli mulla sellanen laajempikii tavoite että moduleita vois levittää ympäri taloa ja oikeestaan niin lähteä miettimään niinku massaräätälöintiä ja kuvioo tossa mielessä ni periaatteessahan mitä suuremmalle oppilasmäärälle mitä suuremmalle pystytään levittää sitä yhtä ja samaa modulia niin tota sitä parempi se yksittäinen moduli on kun puhutaan komponentin tehosta Toyotan tehtaalla. Ni tota idea ois se että myö saatais mahdollisimman paljon levitettyä tätä meidän moduleita et jos ajattelee vaikkapa joku koneen käyttö ja huolto ni sehän periaatteessa vois yks yhteen olla maaraksan kanssa tai edes osa niistä. Et tota sen moduloinnin idean ja periaatteen mä nään niinku hyvänä puolena et se on tehty meillä ja toinen hyvä puoli mikä meil on tehty ni on nää modulien kuvaukset. Et ne on niinku opettajalle pirun hyvää käsikassaa vaikkakin ilmeisesti ihan kaikki opettajat ei oo ymmärtänny hyödyntää sitä niin hyvin kun sitä vois hyödyntää. Mut se tavallaan ne modulien kuvaukset ei oo olemassa niinku Jarkon pitämä trukki ykkönen ja Tepon pitämä trukki ykkönen ja Jounin pitämä trukki ykkönen mikä ei oo millään tavalla sukua toisilleen vaan ne ois niinku aina sama pari kuka sen pitää. Toinen mitä mä oon miettiny siinä toteutussuunnitelmassa mikä hyvä puoli siinä on et tuli vähän kirkastettua paremmin noita työssäoppimisjaksoja vaikka ne nyt kumminkin tänä vuonna hämmenty vielä kerran. Ens vuonna mennään takasin viiteen periodiin näillä näkymin, siellä päästään taas uudelleen mylläämään niitä työssäoppimisjaksoja ja attojaksosia, jolloin päästään eroon siitä et meil on 27 jätkeä yhtä aikaa työssäoppimassa ja kaikille pitäis löytyä työssäoppimispaikka ja samalla saadaan osaston työkuormaa ja opettajien työkuormitusta tasotettua sitte näitten atto- ja työssäoppimisjaksojen aikana. Kun joskus aikanaan ykkösperiodi runnottiin ja sitte keväällä pyöriteltiin peukuja.

J: Hyvä. Tuleeko viäl mitää muuta mieleen et missä ois onnistuttu tän toteutussuunnitelman tiimoilta?

5: Ei oikeestaan.

J: Okei. Mennää sitte ni seuraavaa kysymykseen eli mitä kehitettävää oot havainnu tässä uuden toteutussuunnitelman tiimoilta? Mitä kehitettävää?

5: No niinku äsken mainitsin siitä ni tosiaan tää niinku tää opettajan työkaluks kehitetty modulin kuvaus ni mun mielestä sitä ei oo ihan täysin ymmärretty vielä. Ja ja siten näyttäs siltä että ainakin osa henkilökunnasta on vielä kiinni siinä vanhassa kurssiajattelussa jossa niinku idea on se että kurssisuoritukset pitää tehdä ja jos ei kaikkii kurssisuorituksii oo tehty ni kurssi on läpi ja sillä ei oo mun mielestä kovin paljoo tekemistä sen osaamisen kanssa, ku enemmän mennää niihin tehtävii mitä siel on. Toisaalta se jossakii kursseissa on ihan ookoo mut ei varmastikaan ihan kaikissa. Toinen mikä nyt niinku mun mielestä huutas vähän parannusta olis toi varsinkin varasto-

puolella opintojen henkilökohtaistaminen etenkin kolmosvuonna. Siinä vois mun mielestä hyvinkin alkaa porukkaa valmistumaan kolmosen syksyllä, miksei kakkosen keväälläkin ja tota vuodenvaihteen maissa kuitenkin näyttäs siltä että siellä jengillä on ihan täydet valmiudet ja sit vaan niinku käydään kurssit loppuun. Kuljettajapuolella se ei oo oikeastaan mahdollista koska siellä on tää ammattipätevyyskuvio ja sitte ajokortti on kiinni siinä 18 vuoden iässä. Siellä ei niinku voida tavallaa niin tarkasti hyödyntää sitä henkilökohtaisia opintopolkuja osaamisen kannalta. Et joudutaan varmasti jatkossakin kasvattamaan porukkaa 18 ikävuoteen asti.

J: Hyvä. Tuleeko mitään muuta tota kehitettävää mieleen?

5: No ei oikeastaan osastona mutta oppilaitoksena tota modulijattelua pitäis nyt saada läpi koko organisaation ni siitä olis järkyttävä hyöty siitä että voitais tota eri oppilaita opettaa monellakin eri tavalla henkilökohtaisia opintopolkuja ihan eri tahtiin että voitais tota lopettaa tai vähentää ainakin oppilaitten tyhjäkäyntiä niitten jos moduli valmistuu jostain, joutuu sitte odottamaan pitkän aikaa seuraavaa modulia. Tietysti siihen liittyy verkko-opinnot mitä pitäis saada kasvatettua merkittävästi vaikkakin tän vuoden henkilökohtaiset näkemykset on sitä että suurin osa oppilaista ei onnistu tekemään itsenäistä verkkotyöskentelyä. Joillakin onnistuu mutta ne on vähemmistö.

J: Okei. Se oli ihan hyvä huomio toi. Okei tota mennää sit seuraavaa kysymyksee et tossa kuinka uusi toteutus suunnitelma on vaikuttanu opiskelijan valmistumisaikaan?

5: Valitettavasti tosta kyllä kovin vähän itse niinku et se meillä kuljettajapuolella voi vaikuttaa kaks kuukautta karkeesti varsinkin myöhää, myöhäsyntysten ketkä on syntyny myöhään vuoden aikana niin tota ja näitähän meil on itse asiassa suurin osa, ne tulee peruskoulusta tai siinä kakkosvuoden kevään, kolmosvuoden syksyn aikana. Tokihan heitä pystyttäis valmistamaan aikasemminkin jo kenties kolmoslukuvuoden aikana mut tän hetken rahotus ei tee millään tavalla järkeväksi koska meidän pitää siitä tammikuun laskentapäivästä pitää huolta et meillä on riittävä nuppiluku täällä ni siinä vaiheessa ku päästään siihen tutkinnonosaan joka perustuu rahotukseen niin siinä kohtaa meidän täytyy niinku miettiä aidosti sitä että miten me saadaan nopeesti letkun läpi porukkaa alusta loppuun. Mikä sun kysymys oli?

J: Kuinka uusi toteutus suunnitelma on vaikuttanu opiskelijan valmistumisaikaan?

5: Niin, tosin tota niinku varastopuolella ei tämmöstä vastaavaa estettä ole ja oikeastaan niinkun tällä hetkellä en hirveesti näe esteitä sille etteikö esimerkiksi varastopuolen opiskelijat pystyis helposti valmistumaan kahessa vuodessa. Mikäli vaan on syntymäpäivämäärät sun muut lukemat sopivat hyvin lukuvuoteen. Toistaseksi sitä ei oo vielä tapahtunu johtuen ehkä eniten opettajien tosta vanhakantasesta asennoitumisesta ja sitten siitä oppilaitoksen rahotuksesta ja tosiaan tota viime vuonna puhuttiin tuolla pedagogisessa kehitystyöryhmässä siitä että mitenkä opettajat on kiinni vanhamuotosessa opetuksessa ja kaiken pitää muuttua mutta oli sinänsä ihan nähtävissäkin sekin että ei opettajien mieli tai niinkun pää muut niinkun yhdessä kesässä tämmöseeseen osaamisperusteisuuden mukaan kun kaikki opettajat on itte kuitenkin kasvatuksellisesti koulussa niin se ottaa aikansa, varmaan vuoden, kaks, ehkä kolme ennen kun oikeesti päästään sitä osaamisperusteisuutta hyödyntämään. Ja toisaalta meidän täytyy sitten jos oppilaitos on enemmän valmis ja meidän rakenteet pitää olla valmis että oppilas pystyy sitten hyödyntämään sen nopeemman osaamisen myös nopeemmin valmistumiseen. Tällä hetkellä ku valitettavan paljon tulee sitä että oppilas käy tyhjäkäynnillä sitte sen aikaan kun tota oottelee että seuraava kurssi alkaa.

J: Mistäs siä luulet et tää tyhjäkäynti sitte johtuis?

5: Musta rakenne ei oo valmis siihen että oppilas pystyis etenemään omaa tahtiaan. Yks tapa siihen vaikuttaa on verkkokurssit mitä tekemällä oppilas pystyis suorittamaan kolmannen vuoden tai niitä viimesiä opintoja nopeemmin mut käytännössä täst tulee niinkun opetuksen kustannustehokkuus vastaan tietysti voitais yks oppilas nopeesti valmistaa alusta loppuun täs järjestämällä yksityisopetusta mutta se ei taas oo niinku kustannustehokkaasti millään tavalla järkevää. Et meidän täytyis luoda niinku menettelytapoja missä voitais niinku oppilaitoksen normaali tehokkuudella saamaan ne yksilölliset opintopolut tehtyä. Siinäpä sitä onkin puuhaa ja mun nähdäkseni siihen ei juurikaan oo paljon vaihtoehtoja ku myö muokataan sitä modulointia verkkokurssiksi.

J: Okei. Selvä. Mennää sitte tohon viimeeseen kysymykseen, sehän liittyykin jo tähän aiheeseen elikkä miten opintojen modulointi on sun mielestä toteutunut?

5: No meidän osastolta niinkun siinä mielessä niin hyvin kuin se on mahdollista elikkä meillä on niitä yhteisiä moduleita sekä kuljettajilla että varastonhoitajilla. Ideana siinä on ollut se että voitais saada enemmän niitä yksilöllisiä opintopolkuja tehtyä niitten modulien kautta. Mut valitettavasti se modulointi niinku yhdellä osastolla oikeastaan niinku johtaa hyvinkin pieneen osumaprosenttiin että voidaan tehdä niitä opintopolkuja koska niitä moduleita on vain rajallinen määrä mitä on yhteisiä. Siinä vaiheessa jos me saatais isompi porukka tai enemmän osastoja tohon modulimalliin mukaan ni silloin voitais niinku saada enemmän sitä tehokkuutta niiden moduleiden hyödyntämiseen. Hyvä alku. Ehkä esimerkki muille. Siinä ois niinku parhaat puolet mitä on tehty mitä on saatu yhdel osastol aikaan.

J: Okei, haluatko vielä lisätä johonkii kysymykseen jotakii, täydentää? Tuleeko mitään mieleen?

5: No tuli aika universumia syleilevästi vastattuu mutta eiköhän siinä varmaan tärkeimmät.

J: Joo, niin miäkii luulen. Kiitoksia haastattelusta.

Jatkui hetkeä myöhemmin.

J: Ja haastateltava 5 jatkaa vielä vähän.

5: Jees elikkä kysymykseen 3 mitä kehitettävää olet havainnut uuden toteutussuunnitelman tiimoilta ni oikeastaan tota liittyy siihen osaamisperusteisuuteen ni mä näen kyllä nyt melkosena vaarana mitä ilmeisesti varsinkin matikassa on pidetty jossain vaiheessa kurssit alussa pidetty tällänen lähtötasotesti, jos testin on läpässy ni matikka ykkönen on suoritettu ja mun mielestä siin on niinku mennään perse eeltä puuhun ja mennään niinku siitä mistä aita on matalin. Niinku tossa osaamisperusteisuudessa yks aito vaara on se, että meidän opetuksen taso laskee entisestään mitä ei missään tapauksessa saa tapahtua. Vaan mennään liian helposti sieltä mistä aita on matalin ja annetaan se ykkösen taso, kakkosen taso. Et jos osaamisperusteisuudessa iso miettimisen paikka on se miten me saadaan valmennettua kulloinkin oppilasta et saadaan se paras osaaminen irti, mikä aina oppilaasta vaatii jonkun verran menemistä sinne epämuikavuusalueelle ja tekemään, näkemään vaivaa sen eteen että oppis ja mun mielestä 15-18-vuotias poikalapsilla ei tuppaa olemaan silloin merkittävin hyve.

J: Eli toisin sanottuna jos ymmärsin oikein niin tiivistän vähän tätä niin tarkotit sillä, että nyt kun opiskelija opiskelee niin sille riittää että se on se ykköstaso eli se minimi että hän läpipääsee ja hän ei haluakaan koska silloin hän jo osaa riittävästi, hän ei haluakaan oppia kakkostason tai kiitettävän kolme-tason taitoja.

5: Ei viitsitä nähdä vaivaa siihen. Juuri näin.

J: Okei hyvä. Lisätään se tonne.